

⌘ MANDATUM LIFE

Vuosikertomus 2017

Sisältö

VUOSI 2017 LYHYESTI 03

1

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 04

2

RISKIENHALLINTA 08

3

IFRS-TILINPÄÄTÖS 2017 20

Konsernin laaja tuloslaskelma 21

Konsernitase 22

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista 23

Konsernin rahavirtalaskelma 24

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 25

Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista 25

Tilinpäätöksen riskienhallintaliite 34

Segmentti-informaatio 43

Tuloslaskelman liitetiedot 47

Taseen liitetiedot 55

4

TILINTARKASTUSKERTOMUS 75

Vuosi 2017 lyhyesti

Mandatum Life on vakavarainen ja arvostettu suomalainen finanssiyhtiö ja osa Sampo-konsernia. Vuosi 2017 oli yhtiölle monella tapaa onnistunut.

Sijoitustoiminnan tuotot hyvän tuloksen takana

Sijoitustoiminnan tulos nousi kuudetta vuotta peräkkäin erinomaiseksi. Vuoden 2016 tapaan hyvän sijoitustoiminnan tuoton taustalla oli erityisesti osakkeiden poikkeuksellisen hyvä tuotto. Kustannusliikkeen ja riskiliikkeen tulokset ylsivät molemmat yhtiön historian korkeimmiksi. Vahvan tuloksen seurauksena myös yhtiön vakavaraisuusasema vahvistui entisestään.

Maksutulo jäi edellisvuoden tasosta

Mandatum Lifen sijoitussidonnainen maksutulo ei yltänyt edellisvuoden tasolle. Myyntikanavien resursseista merkittävä osa kului useiden eri regulaatiomuutosten läpiviemiseen asiakkaille. Omat myyntikanavat suoriutuivat vuodesta verrattain hyvin, vaikka maksutulo jäi edellisvuoden ennätysellisestä tasosta.

Danske Bank -kannan arvonmääritys valmistui kesällä 2017

Mandatum Life ilmoitti lokakuussa 2016, että se ei jatka vakuutusten jakelusopimusta Danske Bank Oyj:n kanssa 31.12.2016 jälkeen ja se käyttää samalla oikeuttaan myydä Danske Bankin jakelusopimuksen kautta syntynyt vakuutuskanta Danske Bank A/S:lle. Vakuutuskannan arvonmääritys valmistui kesäkuussa 2017. Kannansiirron odotetaan tapahtuvan vuoden 2018 loppuun mennessä. Mandatum Life ja Danske Bank ovat sopineet siirtymäajan asiamiesyhteistyön jatkumisesta,

jolla turvataan nykyisten asiakkaiden palveluiden jatkuminen muuttumattomana kannansiirtoon asti. Asiakkaiden näkökulmasta palvelut säilyvät siirtymäajan ennallaan.

Yhtiörakennetta suoraviivaistettiin

Mandatum Lifen yhtiörakennetta suoraviivaistettiin vuoden 2017 aikana sulauttamalla tytäryhtiönä toiminut Innova Palvelut Oy toiseen tytäryhtiöön Mandatum Life Palvelut Oy:öön. Baltiassa toimiva tytäryhtiö Mandatum Life Insurance Baltic SE sulautettiin Mandatum Lifen emoyhtiöön. Sulautumisten tavoitteena on tehostaa toimintaa ja hallinnon prosesseja.

Henkilöstökäytäntöihin panostaminen on sekä arvovalinta että liiketoimintaa

Henkilöstön tyytyväisyys on yksi Mandatum Lifen pitkän aikavälin strategisista liiketoimintatavoitteista. Mandatum Lifessa uskotaan, että hyvä työntekijäkokemus tuottaa hyvää asiakaskokemusta. Rakennamme työskentelykulttuuria, joka perustuu luottamukseen ja jossa oikeat henkilöt oikeilla paikoilla tuottavat mahdollisimman korkealaatuisia palvelua yhtiön asiakkaille.

Yhtiö mittaa henkilöstön tyytyväisyyttä Suomen parhaat työpaikat -tutkimuksella vuosittain. Vuonna 2017 94 prosenttia Mandatum Lifen henkilöstöstä koki työskentelevänsä erittäin hyvässä työpaikassa.

Mandatum Life kampanjoi vuoden aikana henkilöstön motivoimisesta ja palkitsemisesta myös asiakkailleen. Samalla yhtiö investoi laajasti digitaalisiin palveluihin ja toi ML Rahat -mobiilipalvelun sekä Palkkiorahastojen jäsenille että lisäeläkkeen saajille. Asiakastytyväisyys kasvoi Mandatum Lifessa läpi vuoden.

Maksutulo, omalla vastuulla:

960 Milj. €
(1116)

Vakavaraisuussuhde:

182 %
(160)

Tulos ennen veroja:

236 Milj. €
(210)

*Sijoitustoiminnan tuotto,
alkuperäinen kanta:*

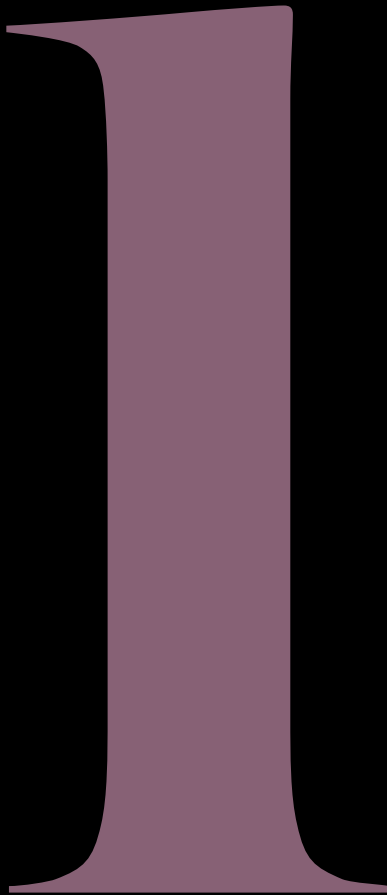
6,5 %
(7,2)

Oman pääoman tuotto:

13,3 %
(15,9)

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä:

525
(543)

Hallituksen toimintakertomus

Mandatum Lifen toimintakertomus 1.1.–31.12.2017

Toiminnan tulos ja vakavaraisuus

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan. Emoyhtiön erillistilinpäätös on laadittu kansallisia säännöksiä noudattaen. Konsernitilinpäätöksen tulos poikkeaa emoyhtiön tuloksesta pääosin sijoitustoiminnan erilaisista kirjaussäännöistä johtuen.

Sijoitustoiminnan käyvillä arvoilla laskettu Mandatum Life -konsernin verojen jälkeinen kokonaistulos laski 188 miljoonaan euroon (232). Kokonaistuloksesta käyvän arvon rahaston muutos oli 3 miljoonaa euroa (64).

Yhtiön Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuusarvo parani ja siirtymäsäännöt huomioiva vakavaraisuusuhde nousi 182 prosenttiin (160).

Milj. €	1–12/2017	1–12/2016	Muutos %
Vakuutusmaksutulo	960,1	1 115,7	-13,9 %
Sijoitustoiminnan nettotuotot	781,8	634,4	23,2 %
Korvaukset	-1 021,1	-967,1	5,6 %
Tilikauden laaja tulos	188,3	232,0	-18,8 %
Taseen loppusumma	13 550,7	13 186,2	
Oman pääoman tuotto %	13,3	15,9	
Solvenssi II omat varat	1 977,0	1 893,0	
Vakavaraisuus suhde %	182	160	

Maksutulo

Mandatum Life -konsernin ensivakuutuksen maksutulo oli 966 miljoonaa euroa (1 119). Sijoitussidonnainen maksutulo pieni edellisvuoden ennätystasosta 849 miljoonaan euroon (973).

Yhtiön riskihenkivakuutusten maksutulo Suomessa kasvoi hieman ollen 46 miljoonaa euroa (45). Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkevakuutusten maksutulo nousi 8,3 prosenttia 71 miljoonaan euroon (65). Baltian maksutulo jäi edellisvuotta pienemmäksi 24 miljoonaan euroon (30).

Sijoitustoiminta

Mandatum Lifen sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa korkein mahdollinen tuotto hyväksyttävällä riskitasolla. Onnistunut sijoitustoiminta mahdollistaa vakuutuksenottajille hyvän nimellistuoton ja kartuttaa omia varoja sekä täyttää omistajien tuotto-odotukset.

Sekä tuoton lisäämiseksi että riskin pienentämiseksi sijoitussalkku pyritään hajauttamaan sekä maantieteellisesti että eri omaisuusluokkien kesken. Omaisuusluokkien välisessä allokaatiossa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden aikana.

Alkuperäisen vastuuvelan katteena olevan omaisuuden tuotto oli 6,5 prosenttia (7,2). Hyvä tuotto oli seurausta erityisesti osakkeiden ja vaihtoehtoisten sijoituskohteiden hyvästä tuotosta. Eriytetyn vakuutuskannan katteena olevan omaisuuden tuotto oli huomattavasti matalammasta riskitasosta johtuen muuta omaisuutta alhaisempi, eli 1,8 prosenttia (4,7).

Sijoitusomaisuudesta ja sijoitustoiminnan riskeistä on yksityiskohtaisempi kuvaus tämän vuosikertomuksen riskienhallinnan kuvauksessa.

Vastuuelka

Mandatum Life -konsernin vastuuelka ennen jälleenvakuuttajan osuutta kasvoi 377 miljoonalla eurolla ja oli 11 638 miljoonaa euroa (11 261). Sijoitussidonnaisten sopimusten osuus vastuuvälästä oli 7 066 miljoonaa euroa (6 440). Laskuperustekorkoisen vastuuvälän määrä oli 4 573 miljoonaa euroa (4 821). Eriytetyn ryhmäeläkevakuutuksen osuus laskuperustekorollisesta vastuuvälästä oli 1 065 miljoonaa euroa (1 142). Eriytetty ryhmäeläkekanta pitää sisällään 261 miljoonaa euroa (275) korkotäydennystä, jolla alennetaan sen vastuuvälän diskonttauskorko 0,5 prosenttiin. Muu laskuperustekorkoinen vastuuelka pitää sisällään korkotäydennyksiä yhteensä 325 miljoonaa euroa (273).

Baltian sivukonttoreiden osuus vastuuvälästä oli 180 miljoonaa euroa (178), josta sijoitussidonnaisen vastuuvälän osuus oli 165 miljoonaa euroa (161).

Vastuuvälän jakautumisesta ja muutoksesta on tarkempi selvitys riskienhallintaa käsittelevässä liitteessä.

Henkivakuutusyhtiössä on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisätuihin. Lisätietoa kohtuusperiaatteesta on esitetty laadintaperiaatteissa sekä yhtiön internetsivuilla. Suomi-yhtiöstä eriytetyn vakuutuskannan kokonaisuhyvitys perustuu sovittuun voitonjakomalliin, joka on kuvattu laadintaperiaatteissa ja tarkemmin yhtiön internetsivuilla.

Korvauskulut

Mandatum Life maksoi tilikauden aikana korvauksia yhteensä 1 023 miljoonaa euroa (1 047), josta jälleenvakuuttajien osuus oli 4,5 miljoonaa euroa (3). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista oli 568 miljoonaa euroa (577). Mandatum Life maksoi tilivuonna eläkkeitä noin 66 000 eläkkeensaajalle yhteensä 402 miljoonaa euroa (418). Näistä ryhmäeläkevakuutuksiin liittyi 65 prosenttia (66). Erilaisia muita korvauksia maksettiin yhteensä noin 50 000 kappaletta.

Liiketoiminnan kulut

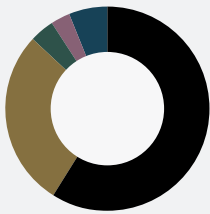
Mandatum Life -konsernin liikekulut olivat 105 miljoonaa euroa (107) ja liikekustannussuhde oli 93,9 prosenttia (98,7). Kokonaisliikekustannussuhde, jossa on huomioitu kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitetut tuotot, oli konsernin osalta 76,4 prosenttia (80,5). Konsernin liikekulut sisältävät hankintakuluja 30 miljoonaa euroa (34). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja, jolloin vakuutuksen ensimmäisen eli hankintavuoden tulos on yleensä hankintakuluista johtuen negatiivinen.

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 525 (543) henkilöä. Suomessa 427, Virossa 31, Latviassa 26 ja Liettuassa 37 henkilöä. Henkilöstöstä 51 prosenttia oli miehiä ja 49 prosenttia naisia. Henkilöstön keski-ikä oli 42 vuotta.

Alkuperäisen kannan omaisuus

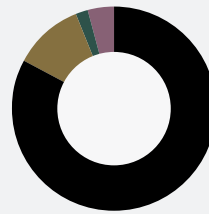
5 156 milj. €

● Korkosijoitukset	59 %
● Listatut osakkeet	28 %
● Pääomarahastot	4 %
● Kiinteistöt	3 %
● Vaihtoehtoiset sijoitukset	6 %

Eriytetty omaisuus

1 107 milj. €

● Korkosijoitukset	83 %
● Listatut osakkeet	11 %
● Pääomarahastot	2 %
● Kiinteistöt	4 %
● Vaihtoehtoiset sijoitukset	0 %

Riskienhallinta

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintasuunnitelman, sijoituspolitiikan ja muut yleisohjeet, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta organisoidaan liiketoiminnoissa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteutuksesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkinariski, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance -riskit sekä liiketoiminta- ja maineriskit. Jokaiselle pääryhmälle on nimetty vastuuhenkilö säännöllisesti kokoontuvassa riskienhallintakomiteassa.

Riskeistä ja riskienhallinnasta on laadittu liitetieto, jossa on yksityiskohtaisempi selvitys Mandatum Lifen merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan yleisistä periaatteista.

Konsernirakenne ja omistus

Mandatum Life on Sampo Oyj:n täysin omistama tytäryhtiö.

Mandatum Life -konsernin emoyhtiö on Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, jolla on sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Merkittävimmät tytäryhtiöt ovat Mandatum Life Palvelut Oy sekä Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy. Lisäksi konserniin kuuluu 19 (20) asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä sekä Luxemburgissa toimiva Mandatum Life Fund Management S.A.

Merkittävät tapahtumat tilikauden jälkeen

Ei merkittäviä tapahtumia.

Tulevaisuuden näkymät

Vuosi 2017 oli kuudes peräkkäinen nousuvuosi maailman osakemarkkinoilla (+8,9 prosenttia, MSCI World AC – indeksi euroissa). Suomessa Helsingin pörssin osakemarkkinatuotto ylsi pitkän aikavälin keskimääräiseen kokonaistuottoon (+11,3 prosenttia, HEXP – indeksi euroissa). Pitkät markkinakorot pysyivät liki alkuvuoden tasoilla Euroopassa, kun Yhdysvalloissa korot olivat maltillisessa nousussa keskuspankin rahapolitiikan kiristyessä. Inflaatio-odotukset pysyivät länsimaissa keskuspankkien kahden prosentin tavoitetason alapuolella yhä parantuneista työmarkkinaolosuhteista huolimatta.

Maailman talouskasvun ennakoidaan asettuvan hieman alle neljään prosenttiin vuonna 2018 yhä jatkuneen ekspansiivisen finanssi- ja rahapolitiikan tukemana. Kasvavan kulutuskysynnän ja vilkastuvan maailmankaupan odotetaan tukevan yritysten tuloskasvua. Länsimaissa paranevan tuotantokapasiteetin käyttöasteen ja maailmanlaajuisesti katsoen löysän rahapolitiikan jatkumisen odotetaan kasvattavan inflaatio-odotuksia ja aiheuttavan

nousupaineita markkinakoroissa. Riskillisten omaisuuslajien historiallisia keskiarvoja korkeammat arvostustasot yhdistettynä nousevien markkinakorkojen ympäristöön odotetaan lisäävän sijoitusmarkkinoiden hintaheiluntaa ja alentavan sijoitusten tuottotasoja.

Suomessa lyhyen aikavälin talouskasvunäkymien verrattain suotuisan kehityksen odotetaan jatkuvan parantuneiden vientinäkymien, vilkkaan rakennusaktiiviteetin sekä elpävän kotimaisen kulutuskysynnän johdosta. Kotitalouksien ja julkisen talouden velkaisuus sekä kasvavat kustannukset liittyen väestön ikääntymiseen heikentävät Suomen talouskasvupotentiaalia pitkällä aikavälillä. Markkinoihin ja talouskehitykseen liittyvä epävarmuus, yhdessä alhaisen korkotason kanssa, muodostavat merkittävän haasteen sijoitustoiminnalle ja yhtiön tulokselle. Vakavaraisuuspääoman määrä, melko voimakkaasti aleneva vanha laskuperustekorkoinen vastuuvetä ja vastuuvetä korkotäydennykset yhdessä Solvenssi II:n siirtymäsäännösten kanssa luovat yhtiölle valmiudet kestää sekä alhaisten korkojen aikaa että lyhytaikaisia markkinaheilahteluja.

Sijoitustoiminnan lisäksi yhtiön tulokseen vaikuttavat vakuutusriskeistä syntyvä riskiliikkeen tulos sekä kustannusliikkeen tulos. Sekä riski- että kustannusliike saavuttivat ennätystulokset vuonna 2017.

Danske Bankille tai sen nimeämälle taholle myytävän vakuutuskannan siirrolla ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta yhtiön sijoitustoiminnan tulokseen, valtaosan kannasta ollessa sijoitussidonnaisia sopimuksia. Myös riskiliikkeen tuloksesta merkittävä osa muodostuu muusta kuin kannansiirron kohteena olevasta vakuutuskannasta. Kustannusliikkeen tulokseen siirrolla sen sijaan odotetaan olevan merkittävä tulosta alentava vaikutus.

Yhtiön Solvenssi II:n mukainen siirtymäsäännöt huomioiva vakavaraisuusasema on hyvä. Yhtiön taseen rakenne tulee muuttumaan siirtymäaikojen kuluessa merkittävästi laskuperustekorollisen kannan alentuessa. Tämän odotetaan alentavan yhtiön pääomavaateita ja toisaalta kasvattavan omia varoja, minkä johdosta yhtiön vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän hyvällä tasolla siirtymäaikojen kulumisesta huolimatta.

Hallinto

Mandatum Lifen hallinto määräytyy ensisijaisesti vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten pohjalta. Tarkemmat määräykset yhtiön hallinnosta ovat yhtiöjärjestyksessä sekä yhtiön hallituksen vahvistamissa sisäisissä toimintaperiaatteissa ja ohjeissa.

Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 20.3.2017.

Mandatum Lifen hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenten

lukumäärä vuonna 2017 oli viisi jäsentä. Hallituksen jäsenistä oli erovuorossa Kari Stadigh, joka valittiin uudelleen vuonna 2020 pidettävään varsinaiseen yhtiökokoukseen asti.

Mandatum Lifen hallituksen kokoonpano on:

- Puheenjohtaja, konsernijohtaja Kari Stadigh
- Varapuheenjohtaja, konsernin talousjohtaja Peter Johansson

Ja jäseninä

- Sijoitusjohtaja Patrick Lapveteläinen, fil.maist.
- SHV Jorma Leinonen
- Sijoittajasuhde- ja viestintäjohtaja Jarmo Salonen.

Hallitus piti tilikauden aikana 19 kokousta.

Henkilöstön valitsemana edustajana hallituksen kokouksissa on asiantuntija Katja Korelin ja hänen varamiehenään asiakaspäällikkö Matti Lepistö. Henkilöstön edustaja ei ole hallituksen jäsen.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii OTK Petri Niemisvirta ja toimitusjohtajan sijaisena talousjohtaja fil.lis, SHV Jukka Kurki.

Yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana toimi Ernst & Young Oy, (tilintarkastusyhteisön vastuullisena tilintarkastajana KHT Kristina Sandin).

Hallituksen voitonjakoehdotus

Mandatum Lifen tilikauden kansallisin periaattein laskettu tulos on 273 150 772,30 euroa positiivinen. Voitonjakokelpoiset varat ovat 595 139 940,45 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta jaetaan osinkoa 150 000 000 euroa ja loput siirretään voitto-/tappioutilille.

Riskienhallinta

Riskienhallinta

1. Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistutaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallintaprosessin tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaat ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit Mandatum Lifen hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö on Sampo Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Mandatum Life ja sen tytäryhtiöt noudattavat Sampo-konsernin riskienhallintaperiaatteita, joissa myös Mandatum Lifea koskevat henkivakuutusyhtiön erityispiirteet on huomioitu. Mandatum Lifen tytäryhtiöissä noudatetaan vastaavia periaatteita riskienhallinnan osalta. Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy:n riskienhallinta käsitellään sen vuosikertomuksessa. Tässä riskienhallintaliitteessä esitetyt luvut koskevat pääsääntöisesti Mandatum Lifen emoyhtiötä.

1.1 Riskienhallinnan organisointi

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintasuunnitelman, sijoituspolitiikan ja muut yleisohjeet, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta organisoidaan liiketoiminnoissa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteuttamisesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Liiketoiminta-alueet ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

- Riskienhallintakomitea koordinoi ja valvoo kaikkia Mandatum Lifen riskejä. Komitean puheenjohtajana on toimitusjohtaja. Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat taseen markkinariskit, vakuutusriskit, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance-riskit sekä liiketoiminta- ja maineriskit. Baltiassa ja Luxemburgissa sijaitsevien tytäryhtiön riskejä seurataan myös komiteassa. Jokaisella riskialueella on oma vastuuhenkilönsä komiteassa.
- Mandatum Lifella on kaksi tasehallintakomiteaa, joista toinen vastaa Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 siirtyneen ja toiminnallisesti

eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan tasehallinnasta (eriytetty ryhmäeläkevakuutuskanta ja eriytetty omaisuus) ja toinen koko muun yhtiön tasehallinnasta. Tasehallintakomiteat valvovat, että sijoitustoimintaa hoidetaan hallituksen hyväksymissä sijoituspolitiikoissa määritettyjen limiittien puitteissa. Lisäksi ne valvovat likviditeetin, kannattavuuden, riskinkantokyvyn ja vakavaraisuuspääomien riittävyttä suhteessa taseiden riskeihin, erityisesti markkinariskeihin. Tasehallintakomiteat valmistelevat hallitukselle ehdotukset sijoituspolitiikoista. Tasehallintakomiteat kokoontuvat vähintään kuukausittain ja raportoivat hallitukselle.

- Vakuutusriskien komitea on vastuussa vastuunvalintapolitiikan ylläpitämisestä sekä vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin toimivuuden valvonnasta. Komitea myös raportoi vastuunvalintapolitiikkaan liittyvistä poikkeamista riskienhallintakomitealle. Vakuutusriskien komitean puheenjohtajana on yhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko, jonka vastuulla on varmistaa, että vakuutusten hinnoittelussa ja vastuuvelan laskennassa käytettävät periaatteet ovat riittävät ja yhteensopivat vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin kanssa. Hallitus hyväksyy vakuutussovimusten hinnoittelun ja vastuuvelan laskennan keskeisimmät periaatteet. Lisäksi hallitus määrittelee maksimitason omalla vastuulla pidettävillä riskeillä ja hyväksyy jälleenvakuutuspolitiikan vuosittain.
- Operatiivisten riskien komitea analysoi ja käsittelee operatiivisia riskejä liittyen esimerkiksi uusiin tuotteisiin ja palveluihin, prosesseissa ja riskeissä tapahtuneisiin muutoksiin sekä toteutuneisiin operatiivisiin riskitapahtumiin. Merkittävistä havainnoista raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle neljännesvuosittain. Operatiivisten riskien komitea on vastuussa myös jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien sekä sisäisen valvonnan politiikan ylläpidosta ja päivittämisestä.
- Lakiasiat, compliance ja data governance -yksikkö vastaa yhtiön liiketoimintaan liittyvistä oikeudellisista asioista, compliance -toiminnasta sekä tietosuojaan ja -turvaan liittyvän regulaation seurannasta ja riskien tunnistamisesta Mandatum Life -konsernissa. Yksikön johtaja vastaa yksikön toiminnan järjestämisestä ja toimii samalla Mandatum Life konsernin Compliance Officerina ja on riskienhallintakomitean jäsen. Lisäksi yksiköstä on edustaja operatiivisten riskien hallintakomiteassa.
- Toimitusjohtaja on vastuussa liiketoiminta- ja maineriskeistä ja hän on myös riskienhallintakomitean puheenjohtaja.

Kuva 1–1 Mandatum Lifen riskienhallinnan hallintorakenne

- Virossa, Liettuaissa ja Latviassa sijaitsevilla sivukonttoreilla on oma riskienhallintajärjestelmä, joka noudattaa konsernin periaatteita. Mandatum Lifen sijoituspalveluyhtiöllä ja rahastoyhtiöllä on omat riskienhallintasuunnitelmat ja riskienhallinnasta vastaavat henkilöt. Sivukonttoreiden ja tytäryhtiöiden osalta kaikki merkittävimmät riskitapahtumat raportoidaan Mandatum Lifen riskienhallintakomitealle.

Yllä mainittujen komiteoiden ja yksiköiden lisäksi sisäinen tarkastus varmistaa tarkastussuosituksen avulla riittävien sisäisten kontrollien olemassaolon ja laatii hallitukselle vuosittain sisäisen tarkastuksen katsauksen.

2. Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

Mandatum Life konsernin pääasialliset riskit ovat vakuutustoiminnan riskit sekä taseen markkinariskit. Operatiivinen riski ja liiketoimintariski kuuluvat olennaisesti kaikkeen liiketoimintaan.

Henkivakuutus perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallintaan. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tuloskomponentit ovat vakuutustoiminnan riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tulokset. Riskiliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuluilla. Vakuutusriskejä hallinnoidaan mm. huolellisella vastuuvallinnalla ja jälleenvakuutuksella. Kustannusliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekuluorimituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla. Sitä hallinnoidaan seuraamalla liikekuluja, kehittämällä yhtiön toiminnan tehokkuutta ja käyttämällä sellaista liikekuluorimitusrakennetta, josta saadaan tuloja läpi vakuutuksen elinkaaren.

3. Pääoman hallinta

Pääoman hallinnalla varmistetaan käytettävissä olevan pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnasta ja toimintaympäristöstä aiheutuviin riskeihin. Pääomatarvetta arvioidaan vertaamalla käytettävissä olevia pääomia siihen pääomaan, joka tarvitaan nykyisestä liiketoiminnasta ja ulkoisesta toimintaympäristöstä aiheutuvien riskien kattamiseen.

3.1 Ulkoinen vakavaraisuusvaatimus

Henkivakuutustoiminta on voimakkaasti säädeltyä liiketoimintaa. Säädökset on asetettu sekä pääoman määrälle että sen rakenteelle. Mandatum Life -konsernin toimintaa valvoo Finanssivalvonta ja lisäksi Baltiassa vastaavat viranomaiset.

Uusi vakuutusyhtiöitä koskeva EU-tasoinen vakavaraisuussäntely (Solvenssi II) astui voimaan 1.1.2016. Mandatum Life soveltaa Solvenssi II:n vakavaraisuusvaateiden laskennassa ns. standardikaavaa, jossa omien varojen määrää stressataan säännöksissä etukäteen määritellyillä markkina- ja vakuutusriskeillä. Solvenssi II:n vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR, Solvency Capital Requirement) on pyritty asettamaan tasolle, jossa omat varat riittäisivät turvaamaan vakuutettujen etuudet yhden vuoden aikahorisontilla 99,5 prosentin luottamusväkillä.

Solvenssi II:n omien varojen määrä perustuu varojen markkinaehtoiseen arvostamiseen ja vastuuvelan arvostamiseen Solvenssi II:n määrittämällä korkokäyrällä, joten Solvenssi II:n omat varat poikkeavat kirjanpidon mukaisesta omasta pääomasta. Solvenssi II:n vastuuvelka on yhtä kuin vastuuvelan ns. paras arvio lisätyn riskimarginaalilla. Paras arvio perustuu vakuutuskannan realistiin odotettuihin kassavirtoihin, jotka diskontataan tarkasteluhetken riskittömästä korkokäyrästä johdetulla

Solvenssi II:ssä käytössä olevalla korkokäyrällä. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osalta paras arvio on tarkasteluhetken vakuutussäästöt, vähennettynä näiden vakuutusten odotetun riski- ja kustannusliikkeen ylijäämän nykyarvolla. Riskimarginaalin perustana Solvenssi II-sääntelyssä on kuuden prosentin pääoman kustannus (cost of capital). Riskimarginaali on tulevien vuosien pääoman kustannusten nykyarvo henkivakuutusriskien ja operatiivisen riskin osalta. Taulukossa 3–1 on esitetty vastuuvelan Solvenssi II:n mukainen arvo vastuuvelan siirtymäsääntö huomioiden ja IFRS-kirjanpidon mukainen arvo Mandatum Lifen emoyhtiön osalta.

Taulukko 3–1 Mandatum Life-emon vastuuvelka Solvenssi II:n ja IFRS:n osalta 31.12.2017

Milj. €	Solvenssi II		
	arvo	IFRS arvo	Erot
Vastuuvelka (poislukien sijoitussidonnaiset)	4 327	4 573	246
Paras estimaatti	4 129		
Riskimarginaali	198		
Vastuuvelka – sijoitussidonnaiset	6 549	7 066	516
Paras estimaatti	6 454		
Riskimarginaali	96		

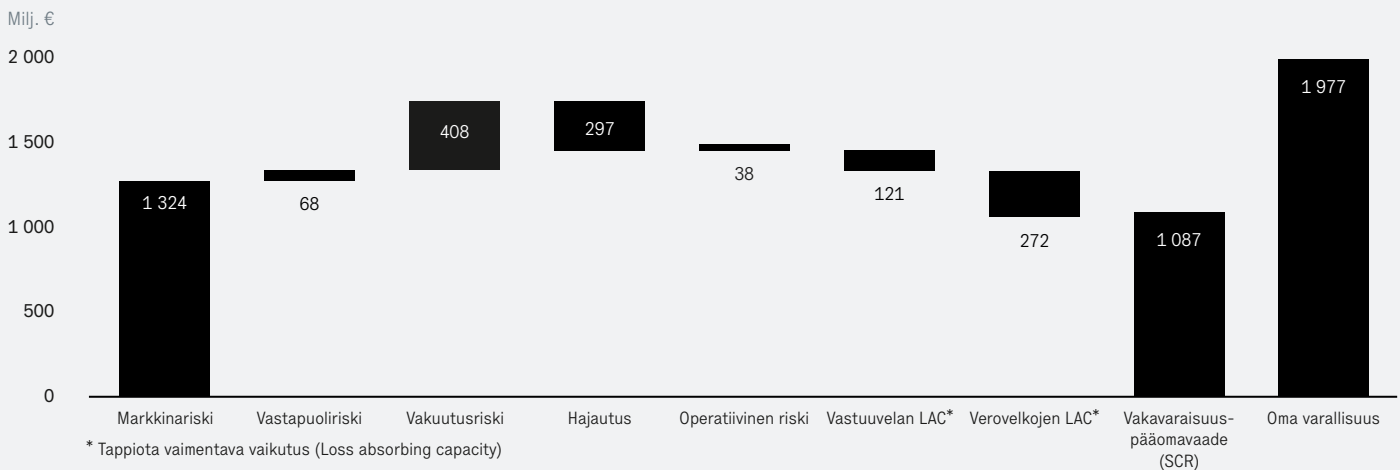
Solvenssi II sääntely sisältää siirtymäsäännöksiä, joilla pyritään varmistamaan mahdollisimman häiriötön siirtyminen uuteen vakavaraisuussäntelyyn. Mandatum Life sai vuoden 2015 aikana Finanssivalvonnalta luvan noudattaa ns. vastuuvelan siirtymäsääntöä yhtiön alkuperäiseen laskuperustekorkoiseen eläkevakuutuskantaan, jossa laskuperustekorkona on 3,5 tai 4,5 prosenttia. Vastuuvelan siirtymäsääntö jatkuu 31.12.2031 asti. Tämän lisäksi Mandatum Life soveltaa osakkeiden pääomavaateisiin liittyvää osakeriskin siirtymäsääntöä (31.12.2022 asti) osakesijoituksiin. Vastuuvelan siirtymäsääntö kasvattaa Solvenssi II:n omia varoja ja osakeriskin siirtymäsääntö taas alentaa pääomavaateita. Mandatum Lifen omista varoista 100 miljoonaa euroa, eli 5,1 prosenttia siirtymäsääntöön mukaisista omista varoista, koostuu pääomalainasta. Omat varat luokitellaan luokan 1 (Tier 1) pääomiksi, lukuun ottamatta pääomalainaa, joka luokitellaan rajoitetuksi luokan 1 pääomaksi (restricted Tier 1 capital). Taulukossa 3–2 on esitetty Mandatum Lifen omien varojen rakenne 31.12.2017 vastuuvelan siirtymäsääntö huomioiden.

Taulukko 3–2 Omien varojen luokittelu 31.12.2017

Milj. €		
Luokka 1	Yhteensä	1 977
	Osakepääoma ja rahastot	181
	Täsmäytyserä	1 696
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	100
Luokka 2	Yhteensä	0
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	0
	Verottamattomat varaukset	0
Luokka 3	Yhteensä	0
	Laskennalliset verosaamiset	0
Hyväksyttävä oma varallisuus		1 977

Siirtymäsääntö huomioiden Mandatum Lifen Solvenssi II:n mukaiset omat varat olivat 1 977 miljoonaa euroa (1 893) ja tätä vastaava Solvenssi II:n pääomavaade (SCR) oli 1 087 miljoonaa euroa (1 182). Vakavaraisuussuhde (omat varat/SCR) oli näin ollen 182 prosenttia (160). 82 prosenttia SCR:stä syntyy markkinariskeistä ja 13 prosenttia henkivakuutusriskeistä. Markkinariskeistä merkittävimmät ovat osakeriski, jonka osuus markkinariskeistä on

Kuva 3–3 Solvenssi II:n vakavaraisuusvaade (SCR) ja omien varojen määrä 31.12.2017

noin 68 prosenttia ja korkomarginaaliriski, jonka osuus on noin 16 prosenttia markkinariskeistä. Henkivakuutusriskeistä vajaa puolet tulee sijoitussidonnaisten sopimusten ja riskivakuutusten takaisinostoriskeistä ja noin kolmannes ryhmäeläkekantojen pitkäikäisyriskeistä. Solvenssi II:n vähimmäispääomavaatimus (MCR, Minimum Capital Requirement) oli 272 miljoonaa euroa (295). Ilman vastuuvelan siirtymäsääntöä omat varat olisivat 1 555 miljoonaa euroa (1 441) ja SCR ilman osakeriskin siirtymäsääntöä olisi 1 220 miljoonaa euroa (1 409).

Mandatum Lifen näkemyksen mukaan siirtymäsääntöjen mukainen laskelma antaa hyvän kuvan yhtiön vakavaraisuusasemasta. Yhtiön taseen ja sen riskiprofilin odotetaan muuttuvan merkittävästi siirtymäaikojen kuluessa. Valtaosa pääomavaateista syntyy laskuperustekorkoisesta vastuuvelasta ja sitä kattavasta omaisuudesta. Erityisesti yhtiön alkuperäiset 3,5 ja 4,5 prosentin laskuperustekoron omaavat laskuperustekorkoiset vakuutuskannat sitovat pääomia ja näiden vakuutuskantojen vastuuvelan odotetaan alenevan nykyisestä 2 635 miljoonasta alle 900 miljoonaan siirtymäaikojen kuluessa. Tämä trendi tulee alentamaan voimakkaasti näistä kannoista syntyvää SCR:ää ja samalla näiden kantojen negatiivinen vaikutus ilman siirtymäsääntöjä laskettuihin omiin varoihin tulee alenemaan. Vaikka siirtymäsääntöjen positiivinen vaikutus vähenee siirtymäajan kuluessa, vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän vahvana odotetun omien varojen positiivisen trendin ja SCR:n pienenemisen seurauksena. Sisäisesti Mandatum Life seuraa ja ennustaa vakavaraisuussuhdetta sekä siirtymäsäännöillä että ilman niitä. Molemmat ennusteet vaikuttavat yhtiön liiketoimintapäätöksiin.

3.2 Sisäinen vakavaraisuusaseman seuranta

Solvenssi II luo raamit myös Mandatum Lifen sisäiselle vakavaraisuusaseman seurannalle. Mandatum Lifen yhtiötason vakavaraisuusaseman seurantamalli, ns. riskinkantokykymalli, pohjautuu Solvenssi II:n siirtymäsäännöillä laskettuun SCR:ään ja omiin varoihin. Riskinkantokykymallissa asetetaan yhtiön vakavaraisuusasemalle ennakoivat seurantarajat, joiden tavoitteena on mahdollistaa yhtiön kyky reagoida riittävän ajoissa vakavaraisuusaseman heikkenemiseen. Seurantarajoja on kolme ja ne ovat Solvenssi II:n SCR:n päälle asetettuja hälytysrajoja. Niiden tasot perustuvat ennalta määriteltäviin omaisuuden stressitesteihin. Koska seurantarajojen tasot perustuvat kunkin ajankohdan sijoitusomaisuuden riskillisyyteen, ei yhtiöllä ole olemassa kiinnitettyä tavoitetasoa esimerkiksi yhtiön vakavaraisuussuhteelle. 31.12.2017 tilanteessa ylin seurantaraja vastaa noin 144 prosentin vakavaraisuussuhdetta.

Riskinkantokyvyn ollessa ylimmän seurantarajan yläpuolella yhtiön sijoitustoimintaa ohjaa normaaliin tapaan sijoituspolitiikka ja siinä asetetut limiitit. Seurantarajojen alittuessa vakavaraisuusaseman seuranta tiivistetään, hallituksen roolia sijoitustoiminnan osalta kasvatetaan, riskinottoa rajoitetaan ja viimeisessä vaiheessa tulee riskinkantokykyä vahvistaa joko markkinariskejä pienentämällä tai kasvattamalla omia varoja esimerkiksi pääomituksen kautta.

Yhtiötason riskinkantokykymallin lisäksi eriytettyä ryhmäeläkekannalla on oma riskinkantokykyseuranta. Eriytetyn ryhmäeläkekannan riskinkantokyky perustuu tulevien lisätujen vastuun sijoitusriskejä pehmentävään vaikutukseen. Riskinkantokykyseurannan seurantarajat perustuvat ennalta määriteltäviin omaisuuden stressitesteihin ja toimenpiteet seurantarajojen alittuessa ovat samankaltaiset kuin koko yhtiön riskinkantokykymallissa.

Yhtiötason riskinkantokykymalli ja eriytetyn ryhmäeläkekannan riskinkantokykyseuranta ja niihin sisältyvät seurantarajat määritellään vuosittain hallituksen päättämässä sijoituspolitiikoissa. Riskinkantokyvyt ja seurantarajat raportoidaan hallitukselle vähintään kuukausittain.

4. Markkinariskit, niiden hallinta ja valvonta

Markkinariskeillä viitataan rahoitusvarojen ja -velkojen sekä vastuuvelan markkina-arvojen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin yhtiön tuloksessa tai vakavaraisuudessa. Markkinariskejä tarkastellaan sekä koko taseen riskien kannalta että puhtaasti sijoitusomaisuuden riskien kannalta.

Mandatum Lifessa markkinariskien hallintaa lähestytään vastuuvelan odotettujen kassavirtojen, korkotason ja voimassa olevan vakavaraisuusaseman pohjalta. Kaikille laskuperustekorkoisille vastuuvelan erille yhteinen ominaisuus on laskuperustekorko sekä asiakashyvitykset. Mandatum Lifen vastuuvelan kassavirrat ovat suhteellisen hyvin ennakoitavissa, koska sopimusten takaisinostot tai ylimääräiset lisäsijoitukset ovat rajoitettuja suurimmassa osassa yhtiön laskuperustekorkoisia vakuutusia.

Mandatum Lifen markkinariskit aiheutuvat pääasiassa osakesijoituksista sekä korkosijoitusten ja laskuperustekorkoisen vastuuvelan kokonaiskorkoriskeistä. Henkivakuutustoiminnan merkittävin korkoriske on se, ettei korkosijoituksilla saavuteta vastaavalle vastuuvelalle taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämän riskin todennäköisyys kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Taseen

vastuuvelan ja korkosijoitusten välistä duraatoriskiä suhteessa vakavaraisuuspääomaan seurataan ja hallitaan jatkuvasti.

Mandatum Life on varautunut matalaan korkotasoon muun muassa alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja täydentämällä vastuuvelkaa alentamalla vastuuvelan diskonttauskorkoa. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muutettu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa.

Mandatum Lifen hallitus hyväksyy vuosittain sekä eriytettyä omaisuutta että muuta yhtiön sijoitusriskillä olevaa omaisuutta koskevat sijoituspolitiikat. Näissä politiikoissa määritetään sijoitustoiminnan periaatteet, limiitit ja tasehallinnan kannalta keskeiset riskinkantokykykymallit ja niissä noudatettavat seurantarajat.

Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö tekee Mandatum Lifen päivittäiset sijoituspäätökset, jotka perustuvat sijoituspolitiikassa määritellyille periaatteille ja toimivaltuuksille. Kaikki merkittävimmät sijoituspäätökset – isot allokaatiomuutokset ja sijoitusyksikön toimivaltuudet ylittäviin sijoituksiin liittyvät päätökset – tehdään kuitenkin hallituksen toimesta. Mandatum Lifen tasehallintakomitea valvoo säännöllisesti sijoituspolitiikassa määriteltyjen periaatteiden ja limiittien noudattamista sekä raportoi sijoitusriskeistä yhtiön hallitukselle. Tasehallintakomitea seuraa myös koko yhtiön vastuuvelkaa ja eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuuvelkaa kattavien omaisuuserien riskillisyyttä suhteessa riskinkantokykyyn. Seurantarajojen alittuessa tasehallintakomitea raportoi hallitukselle.

Sijoitusyksikkö ja Mandatum Life tuntevat pohjoismaiset markkinat ja sijoituskohteet, joten valtaosa yhtiön suorista sijoituksista tehdään pohjoismaisiin arvopapereihin. Pohjoismaiden ulkopuolelle tehtyjen suorien sijoitusten määrä on kuitenkin kasvanut. Kolmansien osapuolien hallinnoimat sijoitukset kohdistuvat edelleen pääosin Pohjoismaiden ulkopuolelle.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena olevan sijoitusomaisuuden kokonaistuotto vuonna 2017 oli 6,5 prosenttia (7,2). Eriytetyn ryhmäeläkekannan sijoitusten kokonaistuotto oli 1,8 prosenttia (4,7). Kuvassa 4-1 on esitetty sijoitusallokaatiot erikseen alkuperäisen ja eriytetyn kannan osalta per 31.12.2017.

4.1 Osakeriskit

Osakeriski liittyy osakkeiden arvovaihtelusta aiheutuviin mahdollisiin tappioihin. Alkuperäisen kannan listatut osakesijoitukset olivat vuodenvaihteessa 1 462 miljoonaa euroa (1 642). Eriytetyn kannan listatut osakesijoitukset olivat 116 miljoonaa euroa (95).

Mandatum Lifen osakesalkkua hoidetaan aktiivisesti. Osakesalkun ja siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat positiot ja riskit eivät saa ylittää sijoituspolitiikassa määritettyjä rajoja. Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö hoitaa pääosin pohjoismaisista osakkeista koostuvaa salkkua, kun taas Pohjoismaiden ulkopuolisia osakesijoituksia hoidetaan edelleen pääosin kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. Kuvasta 4-2 nähdään listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma erikseen kummankin kannan osalta.

Kappaleessa 4.5 on lisäksi listattu kymmenen suurinta suoraa osakesijoitusta ja kappaleessa 5 on kuvattu suorien listattujen osakesijoitusten jakauma toimialoittain.

4.2 Korkosijoituksiin liittyvät riskit

Mandatum Lifen korkosijoituksiin liittyvät riskit ovat markkinakorkojen muutoksiin liittyvä korkoriski ja luottoriskiä omaavien korkosijoitusten luottoriskimarginaalin vaihtelusta seuraava sijoitusten arvon heilahtelu (spread-riski).

Mandatum Lifen merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saada vastaavalle vakuutustekniselle vastuuvälle taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämä riski kasvaa

Kuva 4-1 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusomaisuuden allokaatio 31.12.2017

Alkuperäinen kanta

5 156 milj. €

Eriytetty kanta

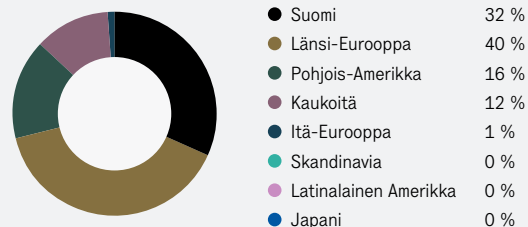
1 107 milj. €

Kuva 4-2 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2017

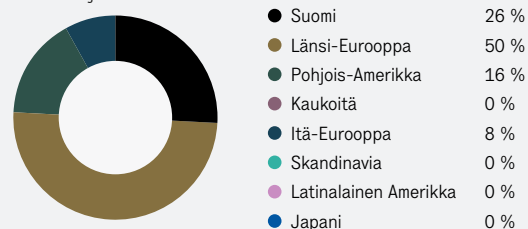
Alkuperäinen kanta

1 462 milj. €

Eriytetty kanta

116 milj. €

tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Mandatum Lifen sijoituspolitiikan mukaisesti sijoitussalkun muodostamisessa huomioidaan vastuuvelan luonne suhteessa korko- ja inflaatoriskeihin. Mandatum Lifen vastuuvelan ja korkosijoitusten välistä duraatoriskiä valvotaan ja hallitaan jatkuvasti, ja sisäisiin malleihin perustuvilla seurantarajoilla ja niihin liittyvillä toimintaohjeilla turvataan pääomien riittävyttä erilaisissa markkinatilanteissa.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan keskimääräinen duraatio (pois lukien sijoitussidonnaiset vastuut) oli vuoden lopussa noin kymmenen vuotta ja eriytetyn vastuuvelan duraatio oli noin yksi-toista vuotta.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena olevien korkosijoitusten duraatio per 31.12.2017 oli 2,0 vuotta (1,9) ja eriytetyn omaisuuden duraatio oli 2,6 vuotta (2,4).

Vastuuvelan osalta Mandatum Life on varautunut matalaan korkotasoon mm. alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja kasvattamalla korkotäydennystä. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muokattu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa ja vastuuvalkaa on täydennetty korkotäydennyksillä. Korkotäydennyksistä kerrotaan tarkemmin Vakuutusriskit-osiossa.

Valtaosa yhtiön korkosijoituksista on tehty yritysten liikkeeseen laskemiin velkainstrumentteihin, jolloin myös luottoriskimarginaalien levenemisestä seuraava arvonmuutosriski on merkittävä. Taulukossa 4–3 on esitetty paitsi korkosijoitusten jakauma eri instrumenttien osalta myös näiden keskimääräinen maturiteetti. Maturiteetti kuvaa duraatiota paremmin yhtiön altistumista spread-riskille, varsinkin

vaihtuvakorkoisten korkosijoitusten osalta. Taulukossa 5–1 on esitetty sijoitusomaisuus omaisuuslajeittain jaoteltuna toimialan ja luottokelpoisuuden perusteella.

Taulukko 4–3 esittää alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosalkusta jakautumisen eri instrumenttityyppeihin. Vuoden 2017 lopussa rahamarkkinasijoitusten osuus alkuperäisen kannan korkosijoituksista nousi 27,6 prosenttiin (25,3) ja investment grade-korkosijoitusten osuus 40,1 prosenttiin (33,7), kun taas high yield-korkosijoitusten osuus laski 21,4 prosenttiin (25,7). Eriytetyn kannan korkosalkussa rahamarkkinasijoitusten osuus laski 7,3 prosenttiin (11,6) ja heikomman etuoikeuden niin sanottujen Tier 1- ja Tier 2 -lainojen yhteenlaskettu osuus nousi 10,1 prosenttiin (8,9). Investment grade-korkosijoitusten osuus puolestaan nousi 62,6 prosenttiin (59,5).

4.3 Valuuttakurssiriskit

Mandatum Lifen emoyhtiön ensivakuutuksista syntyvä laskuperustekorkoinen vastuuvalka muodostuu kokonaan euromääräisistä sitoumuksista. Tästä johtuen yhtiölle syntyy valuuttariskisiä sijoitettaessa euroalueen ulkopuolelle. Mandatum Lifen valuuttastrategia perustuu

Taulukko 4–3 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosijoitukset instrumenttityypeittäin 31.12.2017

Alkuperäisen kannan korkosijoitukset	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	27,6 %	0,0
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	0,8 %	3,0
Katetut joukkovelkakirjalainat	3,9 %	1,9
Investment grade -joukkovelkakirjalainat ja lainat	40,1 %	2,7
High yield -joukkovelkakirjalainat ja lainat	21,4 %	3,0
Omaisuusvakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,0 %	0,0
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 2	1,1 %	7,7
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 1	5,0 %	6,1
Korkojohdannaiset	0,1 %	-
Vakuutuskirjalainat	0,0 %	1,8
Yhteensä	100,0 %	2,2

Eriytetyn kannan korkosijoitukset	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	7,3 %	0,0
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	3,1 %	2,1
Katetut joukkovelkakirjalainat	4,7 %	2,2
Investment grade -joukkovelkakirjalainat ja lainat	62,6 %	2,9
High yield -joukkovelkakirjalainat ja lainat	12,2 %	4,5
Omaisuusvakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,0 %	0,0
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 2	2,2 %	6,7
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 1	7,9 %	7,6
Korkojohdannaiset	0,0 %	-
Vakuutuskirjalainat	0,0 %	0,0
Yhteensä	100,0 %	3,3

aktiiviseen valuuttaposition hallintaan. Toiminnan tavoitteena on sijoituspolitiikan limiittien puitteissa saavuttaa tuottoa suhteessa tilanteeseen, jossa valuuttakurssiriski on täysin suojattu. Alla olevassa taulukossa esitetään alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusten ja vastuuvelan avoin valuuttaposition per 31.12.2017.

4.4 Muut markkinariskit

Korko-, osake- ja valuuttakurssiriskien lisäksi Mandatum Lifen sijoitusomaisuuteen liittyvät kiinteistö- ja pääomarahastoriskit sekä biometrisistä ja muista vaihtoehtoissijoituksista nousevat riskit. Mandatum Lifen sijoituspolitiikassa on määritetty maksimipainot

Taulukko 4–4 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan valuuttariski 31.12.2017

Alkuperäinen kanta, Milj. €	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvalka	0	0	0	-2	0	0	0	0	-2
Sijoitukset	1 690	4	124	52	6	174	20	143	2 212
Johdannaiset	-1 426	-3	-122	59	84	-168	-13	-30	-1 618
Nettopositio, yhteensä	264	1	2	109	90	6	7	113	592

Eriytetty kanta, Milj. €	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvalka	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sijoitukset	364	0	12	0	3	12	0	0	391
Johdannaiset	-318	0	-12	18	17	-14	0	0	-309
Nettopositio, yhteensä	45	0	0	18	21	-1	0	0	82

tämän tyyppisille sijoituksille. Vuoden 2017 lopussa näiden sijoitusten yhteenlaskettu osuus alkuperäisen kannan sijoitusomaisuudesta oli 13 prosenttia (15) ja eriytetyn kannan omaisuudesta 6 prosenttia (7).

Ulkopuoliset omaisuudenhoitajat hoitavat pääomarahastosijoituksia sekä sijoituksia vaihtoehtoisijoituksiin. Pääomarahastosalkku on hajautettu rahastojen tyyppiin ja maantieteellisen alueen mukaan. Vaihtoehtoisijoitukset sisältävät sekä suoria sijoituksia yksittäisiin rahastoihin että sijoituksia rahastojen rahastoihin, mikä mahdollistaa riittävän hajautuksen rahastojen ja sijoitustapojen välillä.

Sampo Oyj:n kiinteistöyksikkö vastaa Mandatum Lifen kiinteistöinvestointitoiminnasta. Kiinteistöinvestointitoimintaan kuuluu suoria ja epäsuoria sijoituksia, kuten kiinteistörahastoja ja kiinteistöyhtiöiden osakkeita, päätetyn allokation mukaisesti. Kiinteistöinvestointitoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset sekä alueellisesti että kiinteistötyypeittäin.

4.5 Sijoitustoiminnan riskikeskittymät

Mandatum Lifen sijoituspolitiikassa on määritelty rajat sijoituksille yksittäisiin yhtiöihin. Rajoja asetettaessa otetaan huomioon ensisijaisesti oma arvio sijoituskohteen luottoriskillisyydestä ja vastaava sitoutuvan pääoman määrä. Myös sijoituskohteesta saatavilla oleva julkinen informaatio, kuten luottoluokitukset, vaikuttavat limiittirakenteeseen. Riskikeskittymiä seurataan säännöllisesti. Taulukossa 4–5 on kuvattuna markkina- ja luottoriskien keskittymät koko sijoitusomaisuudessa yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain.

Taulukossa 4–6 näytetään kymmenen suurinta sijoitusta listattuihin osakkeisiin ja näiden osuus kaikista suorista listatuista osakesijoituksista. Suorien kotimaisten osakesijoitusten lisäksi yhtiö sijoittaa ulkomaisiin osakkeisiin pääasiassa sijoitusrahastojen ja ETF-rahastojen kautta, mutta myös suorina osakesijoituksina. Taulukossa 4–7 on puolestaan eritelty keskittymät korkeamman riskin (high yield) ja luottoluokittlemattomiin joukkovelkakirjalainoihin.

Taulukko 4–5 Suurimmat keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain 31.12.2017

Milj. € Vastapuoli (liiketoiminta-alueittain)	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% sijoitus- omaisuudesta	Kassa- varat ja lyhytaikai- set korko- sijoitukset	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset, yhteensä	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Valtioiden takaamat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Katetut joukkolainat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Seniori- velka	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Tier 1 ja Tier 2	Osake- sijoitukset	Vakuudeton johdannaisten vastapuoliriski
Danske Bank	534	9 %	472	60	0	0	60	0	0	2
BNP Paribas	286	5 %	280	6	0	0	6	0	0	0
Skandinaviska Enskilda Banken	185	3 %	97	88	0	0	81	7	0	0
Nordea Bank	159	3 %	55	104	0	28	69	7	0	0
DnB	131	2 %	0	131	0	25	82	23	0	0
Amer Sports	100	2 %	0	0	0	0	0	0	100	0
Vattenfall	78	1 %	0	78	0	0	0	78	0	0
Citigroup	77	1 %	0	77	0	0	77	0	0	0
Bank of America	70	1 %	0	70	0	0	70	0	0	0
ABN Amro Bank	60	1 %	0	60	0	0	42	18	0	0
Yhteensä	1 679	27 %	904	673	0	53	486	134	100	2
Muut vastapuolet	4 588	73 %								
Sijoitusomaisuus yhteensä	6 267	100 %								

Taulukko 4–6 Kymmenen suurinta osakesijoituskeskittymää 31.12.2017

10 suurinta osakesijoitusta	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista listatuista osakesijoituksista
Amer Sports	100	12 %
Lassila & Tikanoja	42	5 %
Vaisala	34	4 %
Asiakastieto	33	4 %
Metso	33	4 %
Tikkurila	29	4 %
F-Secure	26	3 %
Caverion	20	2 %
Capman	19	2 %
DNA	19	2 %
10 suurinta keskittymää yhteensä	356	43 %
Muut suorat listatut osakesijoitukset	463	57 %
Suorat listatut osakesijoitukset yhteensä	819	100 %

Taulukko 4–7 Kymmenen suurinta high yield sekä luottoluokittlemattonta korkosijoituskeskittymää 31.12.2017

Suurimmat suorat sijoitukset high yield ja luottoluokittelle- mattomiin korkoinstrumentteihin	Luokitus	Markkina-arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista korkosijoituksista
YIT	NR	46	1 %
Sponda	NR	37	1 %
Teollisuuden Voima	BB+	29	1 %
Uponor	NR	22	1 %
Stockmann	NR	20	1 %
Outotec	NR	17	0 %
Acta Holding	NR	17	0 %
Nanna Bidco	B	17	0 %
Sanoma	NR	16	0 %
Terveystalo	NR	16	0 %
10 suurinta keskittymää yhteensä		237	6 %
Muut suorat korkosijoitukset		3 574	94 %
Suorat korkosijoitukset yhteensä		3 811	100 %

5. Luottoriskit

Luottoriskit liittyvät mahdollisiin tappioihin tai taloudellisen aseman heikentymiseen, jotka johtuvat arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden, johdannaissopimusten vastapuolten tai muiden velallisten luottokelpoisuudessa tapahtuvista muutoksista. Luottoriskit aiheutuvat sekä sijoituksista että vakuutus- ja jälleenvakuutus sopimuksista.

Mandatum Lifen luottoriskit voivat realisoitua markkina-arvon alentumisena luottomarginaalien muuttuessa epäedullisesti (spread-riski) tai luottotappioina mikäli velkainstrumentin liikkeeseenlaskija tai johdannaissopimusten tai jälleenvakuutus sopimusten vastapuoli ei pysty täyttämään taloudellisia veloitteitaan (luottotappioriski). Nykyisellä sijoitusomaisuudella luottoriskien rooli on merkittävä niin riskiaseman kuin riskienhallinnan käytäntöjenkin osalta.

Sijoitusomaisuuteen liittyvien luottoriskien lisäksi luottoriskiiä aiheutuu jälleenvakuutus sopimuksista. Nämä luottoriskit syntyvät osittain jälleenvakuuttajilta olevista saamisista ja osittain jälleenvakuutetusta vastuavelan osasta. Mandatum Lifen osalta jälleenvakuuttajiin liittyvät luottoriskit ovat sijoituksiin liittyvän luottoriskin rinnalla vähäisiä.

Mandatum Lifen sijoitusomaisuuden merkittävien toimialakeskittymä ovat sijoitukset rahoitustoimialan korkoinstrumentteihin.

5.1 Luottoriskien hallinta

Suorien velkasijoitusten valinta perustuu ensisijaisesti yksittäisten joukkovelkakirjojen valitsemiseen ja toissijaisesti ylhäältä alas johdettuun allokointiin. Tämä sijoitustyyli saattaa johtaa tilanteisiin, joissa sijoitussalkku ei ole täysin rahoitusteorian mukaisesti hajautettu, mutta sisältää perusteellisesti riski-tuotto-suhteeseen keskittyen analysoi-

tuja sijoituksia. Seuraavia seikkoja pidetään kriittisinä menestystekijöinä velkasijoitusten valinnassa:

- 1) Mahdolliset sijoitukset tulee ymmärtää täysin. Liikkeeseenlaskijan tai vastapuolen luottokelpoisuus arvioidaan yhdessä instrumentteihin liittyvien vakuuksien ja muiden rakenteellisten yksityiskohtien kanssa. Vaikka ulkopuolisia luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia käytetään sisäisen arvioinnin tukena, sisäisesti tehdyt arviot ovat aina tärkeimpiä päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä. Analyysien tekemisessä tarvittavaa osaamista ja resursseja on kehitetty sijoitusyksikössä jatkuvasti viime vuosien aikana.
- 2) Kun yksittäisen instrumentin ominaisuudet ymmärretään ja instrumenttiin liittyvän tuottopotentialin ja riskien katsotaan olevan tasapainossa, sijoitustransaktion tulee olla toteutettavissa lyhyellä varoitusajalla instrumenttityypistä riippumatta. Tämä luopainetta luottolimiittirakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden tulee olla samanaikaisesti (i) tarpeeksi joustavia nopean päätöksenteon mahdollistamiseksi instrumenttityypistä riippumatta, (ii) hyvin rakennettuja, jotta voidaan varmistua siitä, että sijoitusvaihtoehtojen arviointi suoritetaan huolellisesti huomioiden sijoitustyypille ominaiset piirteet ja riskit, ja (iii) näiden tulee rajoittaa yksittäisiä yhtiöitä koskevien riskien enimmäismäärä siten, että se on tasapainossa riskinottohalukkuuden kanssa. Viime vuosien aikana luottolimiittirakenteet ja -toimintatavat ovat olleet erityisesti huomion kohteena yhtiöiden sijoituspolitiikkaa kehitettäessä.

Taulukko 5-1 Luottoriskipositio omaisuuslajeittain, toimialasektoreittain ja luottoluokittain 31.12.2017

Milj. €	Korko-						Luokittelematon	Korko- sijoitukset yhteensä	Listatut osakeet	Muut	Vasta- puoliriski	Yhteensä	Muutos 31.12.2016
	AAA	AA+ – AA-	A+ – A-	BBB+ – BBB-	BB+ – C	D							
Perusteellisuus	0	0	13	8	24	0	38	82	63	0	0	145	-124
Pääomahyödykkeet	0	0	38	10	0	0	101	148	160	0	0	308	36
Kulutustavarat	0	24	104	79	30	0	33	270	238	0	0	508	-77
Energia	0	27	0	0	0	0	18	45	7	0	0	52	-28
Rahoitus	0	481	1 463	244	24	0	0	2 212	38	1	2	2 253	191
Valtiot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-18
Valtioiden takaamat jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terveystuoto	0	29	17	8	42	0	58	153	47	0	0	200	11
Vakuutus	0	0	1	52	0	0	0	54	3	8	0	64	-14
Media	0	0	14	0	0	0	16	30	0	0	0	30	-11
Pakkaus	0	0	0	0	19	0	9	28	1	0	0	28	-40
Julkinen sektori, muut	0	37	42	0	0	0	0	80	0	0	0	80	9
Kiinteistöala	0	0	1	32	0	0	37	70	0	185	0	255	-56
Palvelut	0	0	0	20	49	0	66	135	86	0	0	221	-10
Teknologia ja elektroniikka	15	0	44	0	27	0	11	96	119	0	0	215	-17
Telekommunikaatio	0	0	0	45	8	0	16	69	32	0	0	102	-6
Liikenne	0	0	4	3	11	0	8	26	27	0	0	53	9
Yhdyskuntapalvelut	0	2	1	115	25	0	0	142	0	0	0	142	-24
Muut	0	0	0	0	4	0	2	7	0	36	0	42	-37
Arvopaperistetut joukkovelkakirjat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset joukkovelkakirjat	141	12	0	10	0	0	0	163	0	0	0	163	-15
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	142	142	760	500	0	1 402	-120
Vastapuolilyhteisö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	-1
Yhteensä	155	612	1 741	626	263	0	555	3 952	1 578	731	6	6 267	-342
Muutos 31.12.2016	-22	-223	485	-90	-220	0	84	14	-159	-176	-21	-342	

Taulukko 6–1 Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan 31.12.2017

Milj. €	KIRJANPITOARVO				KASSAVIRTA					
	Arvo yhteensä	Ilman sopimuksellista eräpäivää	Sopimukseen perustuva maturiteetti	2018	2019	2020	2021	2022	2023-	2033-
Rahoitusvarat	6 210	3 287	2 923	486	381	773	345	768	397	16
joista koronvaihtosopimuksia	2	0	2	0	0	0	0	0	1	2
Rahoitusvelat	168	0	168	-9	-4	-5	-5	-5	-64	-215
joista koronvaihtosopimuksia	-1	0	-1	0	0	0	0	1	-2	0
Vakuutustekninen vastuuvélka	4 026	0	4 026	-503	-328	-328	-300	-275	-1 908	-1 391

3) Yksittäisiä yhtiöitä ja tuotteita koskevia luottoriskien kokonaismääriä seurataan säännöllisesti ei-toivottujen keskittymien tunnistamiseksi. Luottoriskiasemat raportoidaan säännöllisesti tasehallintakomitealle ja hallitukselle esimerkiksi toimialoittain ja omaisuuslajeittain sekä korkosijoitusten osalta luottoluokitusluokittain. Myös yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolien luottoluokituksia seurataan jatkuvasti.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallitsemiseksi ja pienentämiseksi yhtiössä käytetään kahdenvälisiä ISDA- ja CSA-sopimuksia.

6. Likviditeettiriski

Likviditeettiriski on riski siitä, ettei Mandatum Life pystyisi realisoimaan sijoituksiaan tai muita omaisuuseriään pystyäkseen suoriutumaan maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Suhteellisen pieni osa henkivakuutusvastuista on takaisin-ostettavissa, mikä tekee mahdolliseksi antaa luotettavia, lyhyen aikavälin korvausennusteita. Tämän lisäksi varat ovat likvidejä, joten likviditeettiriski ei ole nykyisellään Mandatum Lifen osalta merkittävä.

7. Vakuutusriskit

Henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit sisältävät biometriset riskit, vastuuvélan diskonttaus korkoon liittyvän riskin sekä muut henkivakuutustoiminnan riskit kuten keskeytysriskin, takaisinostoriskin ja kustannusriskin. Tässä osiossa käsitellään näiden henkivakuutustoiminnan riskien kehitystä vuonna 2017. Lisäksi osiossa esitellään henkivakuutustoiminnan riskienhallintaperiaatteet.

Mandatum Life vastaanotti Suomi-yhtiöstä sen laskuperustekorollisen ryhmäeläkekannan vuonna 2014. Vastaanotetun kannan erityispiirteistä johtuen kyseinen ryhmäeläkekanta ja siihen liittyvä varallisuus on eriytetty (eriytetty ryhmäeläkekanta tai eriytetty omaisuus) Mandatum Lifen muusta taseesta. Eriytetyllä ryhmäeläkekannalla on omat voitonjakoa koskevat säännöksensä, sijoituspolitiikkansa ja tasehallintakomiteansa. Laskuperustekorollisista veloista, jotka eivät

ole osa eriytettyyn ryhmäeläkekantaan liittyviä velkoja, käytetään tässä riskienhallintaliitteessä nimeä alkuperäiset laskuperustekorolliset velat.

7.1 Biometriset riskit

Henkivakuutustoiminnan biometriset riskit syntyvät pääasiassa siitä, että vakuutetuille tulisi korvattavaksi enemmän kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauskulukorvauksia tai että eläkevakuutuksissa eläkkeitä tultaisiin maksamaan vakuutetuille pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin yhtiö ennakoi vakuutusten hinnoitteluhetkellä. Tapauksia, joissa yksittäinen voimakkaasti vaikuttava tapahtuma tai tapahtumasarja aiheuttaa merkittävän eron toteutuneiden korvausten ja odotettujen maksujen välillä, kutsutaan katastrofiriskiksi.

Sopimusten pitkäkestoisuus ja se, että Mandatum Lifen oikeus muuttaa vakuutusehtoja ja -maksuja on rajoitettu, kasvattaa biometrisiä riskejä. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä ne ole muutettavissa, vastuuvélkaa täydennetään odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Taulukossa 7–1 esitetään Mandatum Lifen Suomen toiminnan ensivakuutuksen riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvausmenon suhde laskuperusteiden mukaiseen korvausmenoon oli 76 prosenttia vuonna 2017 (79). Taulukosta voi myös arvioida riskiliikkeen herkkyyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 12 miljoonasta eurosta 24 miljoonaan euroon.

Pitkäikäisyysriski on Mandatum Lifen biometrisistä riskeistä merkittävin. Laskuperustekorollinen ryhmäeläkekanta muodostaa suurimman osan pitkäikäisyysriskistä. Laskuperustekorolliset ryhmäeläkkeet ovat olleet uusilta jäseniltä pääosin suljettuja useiden vuosien ajan ja tämän vuoksi jäsenten keski-ikä on suhteellisen korkea, lähes 70 vuotta. Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkkeiden ja yksilöllisten eläkevakuutusten kannassa pitkäikäisyysriski ei ole niin merkittävä, sillä vakuutukset ovat pääsääntöisesti määräaikaaisia ja niihin liittyvät henkivakuutukset kompensoivat pitkäikäisyysriskin.

Taulukko 7–1 Omalla vastuulla olevan riskiliikkeen korvaussuhteita 2017 ja 2016

Milj. €	2017			2016		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	47,6	23,5	49 %	43,2	21,2	49 %
Kuolevuus	29,0	12,0	41 %	24,8	11,8	48 %
Sairastavuus ja työkyvyttömyys	18,6	11,5	62 %	18,4	9,4	51 %
Eläkevakuutus	85,6	77,5	91 %	80,8	76,2	94 %
Yksilöllinen eläke	12,8	13,5	105 %	12,0	12,8	107 %
Ryhmäeläke	72,8	64,0	88 %	68,8	63,4	92 %
Kuolevuus (pitkäikäisyys)	68,2	61,4	90 %	63,9	61,0	95 %
Työkyvyttömyys	4,6	2,6	57 %	4,9	2,4	49 %
Yhteensä	133,2	101,0	76 %	124,0	97,4	79 %

Pitkäikäisyysriskin osalta vuotuista riskiliikkeen tulosta ja kuolleisuustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta vastuuvelan laskennassa käytettyä elinajan odotetta tarkistettiin vuonna 2014 ja muun ryhmäeläkekannan osalta vuosina 2002 ja 2007. Yhteensä muutokset kasvattivat vuoden 2017 vastuuvelkaa 105 miljoonalla eurolla (105), sisältäen eriytetyn ryhmäeläkekannan 87 miljoonan euron kuolevuustäydennyksen. Näiden muutosten jälkeen ryhmäeläkkeen kumulatiivinen kuolleisuus on ollut ylijäämäinen. Vuoden 2017 pitkäikäisyyden riskiliike oli ryhmäeläkkeen osalta 6,8 miljoonaa euroa (2,9).

Henkivakuutuksen kuolevuusliike on voitollista. Merkittävimpänä kuolevuusliikkeen heikkenemiseen vaikuttavana riskinä nähdään mahdollinen pandemia.

Muiden biometrinen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisuutena voitollista, vaikka eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työkyvyttömyys- ja sairauskuluvakuutuksissa riskiä pienentää pitkällä aikavälillä se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapahtuu epäsuotuisaa kehitystä.

Mandatum Lifen vakuutuskanta on suhteellisen hyvin hajautunut, eikä sisällä merkittäviä riskikeskittymiä. Yhtiön

ottamalla katastrofijälleenvakuutuksella pienennetään mahdollisten riskikeskittymien merkitystä entisestään.

Edellä mainittujen biometrinen riskien lisäksi Mandatum Life altistuu vakuutus sopimustensa kautta myös vastuuvelan diskonttaus korkoon liittyvälle riskille, keskeytysriskille sekä takaisinostorisille. Näitä riskejä on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

7.2 Vastuuvelan diskonttaus korkoon liittyvä riski

Vastuuvelan diskonttaus korkoon liittyvä riski on merkittävin vastuuvelan riittävyteen vaikuttava riski. Sopimuksiin sisältyvä laskuperustekorko on päätetty koko sopimusajalle. Tämän johdosta markkinakorkojen ja odotettujen sijoitustuottojen laskiessa saatetaan joutua tilanteeseen, jossa vastuuvelkaa on täydennettävä.

Suurimmassa osassa alkuperäisistä laskuperustekorollisista sopimuksista taattu korko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustekorko on 4,5 prosenttia, joka on myös määräysten mukainen korkein sallittu diskonttaus korko. Näiden vakuutusten vastuuvelan diskonttaus korko on alennettu 3,5 prosenttiin. Tästä johtuen vastuuvelkaa on täydennetty 43 miljoonalla eurolla vuonna 2017 (48). Lisäksi 264 miljoonaa euroa on varattu vuosille 2018–2020 vastuuvelan

Taulukko 7-2 Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Milj. €	Velka 2016	Maksut	Korvaukset	Kuormitus-tulo	Takuu-tuotot	Asiakas-hyvitykset	Muut	Velka 2017	Osuus %
Mandatum Life Suomi									
Sijoitussidonnainen yhteensä	6 279	827	-544	-70	0	2	407	6 901	59 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 313	60	-18	-15	0	0	69	1 411	12 %
Henkivakuutus	2 346	243	-219	-22	0	0	143	2 491	21 %
Kapitalisaatiosopimukset	1 977	454	-304	-25	0	0	130	2 231	19 %
Ryhmäeläkevakuutus	643	71	-4	-9	0	2	65	768	7 %
Laskuperustekorollinen ja muut yhteensä	4 804	116	-452	-35	131	1	-7	4 558	39 %
Eriytetty ryhmäeläkekanta	1 142	4	-59	-1	24	0	-45	1 065	9 %
Laskuperustekorko 3,5 %	715	4	-59	-1	24	0	5	687	6 %
Korkotäydennys (3,5 % → 0,50 %)	275	0	0	0	0	0	-14	261	2 %
Tulevien lisäetujen vastuu	153	0	0	0	0	0	-36	117	1 %
Ryhmäeläkevakuutus	2 117	35	-208	-6	67	1	-9	1 997	17 %
Laskuperustekorko 3,5 %	1 885	4	-179	-3	64	0	-27	1 744	15 %
Laskuperustekorko 2,5 %, 1,5 % tai 0,0 %	232	31	-29	-3	4	0	18	253	2 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	899	10	-139	-5	33	0	26	825	7 %
Laskuperustekorko 4,5 %	695	6	-86	-4	28	0	-16	624	5 %
Laskuperustekorko 3,5 %	137	3	-27	-1	4	0	17	134	1 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	67	1	-27	0	1	0	26	67	1 %
Yksilöllinen henkivakuutus	180	32	-33	-10	6	0	-12	162	1 %
Laskuperustekorko 4,5 %	58	4	-6	-1	3	0	-4	54	0 %
Laskuperustekorko 3,5 %	86	10	-11	-3	3	0	-5	80	1 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	35	18	-16	-6	0	0	-3	28	0 %
Kapitalisaatiosopimukset	28	0	-2	0	0	0	0	26	0 %
Laskuperustekorko 3,5 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	28	0	-2	0	0	0	0	26	0 %
Tulevien lisäetujen vastuu	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Korkotäydennys	273	0	0	0	0	0	52	325	3 %
Kuolevuustäydennys	105	0	0	0	0	0	0	105	1 %
Tuleva jälleenvakuutus	2	1	-1	0	0	0	-2	1	0 %
Muu velka	59	34	-11	-13	0	0	-18	51	0 %
Yhteensä	11 083	943	-996	-104	131	2	399	11 459	98 %
Mandatum Life Baltia									
Sijoitussidonnainen velka	161	21	-23	-2	0	0	9	165	1 %
Muu velka	17	3	-3	0	1	0	-2	15	0 %
Mandatum Life yhteensä	11 261	967	-1 023	-107	132	2	406	11 638	100 %

laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 0,25 prosenttiin ja 18 miljoonaa euroa on varattu vuoden 2021 osalta vastuuvelan laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 2,75 prosenttiin. Kokonaisuutena Mandatum Life on täydentänyt alkuperäisen laskuperustekorkoisen vakuutuskannan vastuuvelkaa 325 miljoonan euron (273) suuruisella korkotäydennyksellä.

Eriytetyn ryhmäläkekannan vakuutus sopimusten laskuperustekorko on pääosin 3,5 prosenttia. Riskienhallinnan näkökulmasta tärkeämpää on se, että vastuuvelan diskonttauskorko on 0,50 prosenttia. 3,5 prosentilla diskontattu perusvastuu on 687 miljoonaa euroa (715) ja diskonttauskoron 0,5 prosenttiin alentavan korkotäydennyksen määrä on 261 miljoonaa euroa (275). Tulevien lisätujen täydennyksellä on merkittävä rooli eriytetyn kannan riskienhallinnassa. Tämä täydennys on yhteensä 117 miljoonaa euroa, joka voidaan käyttää kattamaan mahdollisia sijoitustappioita tai rahoittamaan mahdollisia muutoksia eriytetyn vastuuvelan diskonttauskorossa.

Kuhunkin vakuutuslajiin ja laskuperustekorkoon liittyvät vastuuvelat on esitetty taulukossa 7–2. Taulukossa näkyy myös kunkin luokan vastuuvelan muutos vuonna 2017.

Sijoitussidonnaisiin sopimuksiin perustuva liiketoiminta on ollut Mandatum Lifen painopistealueena vuodesta 2001 alkaen. Siitä lähtien sijoitussidonnainen vastuuvelka on kasvanut ja keskimääräinen vastuuvelan vuosittainen kasvu on ollut yli 20 prosenttia. Liiketoiminnan luonteen vuoksi vuosittainen vaihtelu on suhteellisen suurta. Sijoitussidonnaisesta vastuuvelasta noin 3,1 miljardia euroa muodostuu Danske Bankin kautta myydyistä vakuutuksista. Näiden sekä noin 200 miljoonan euron laskuperustekorkoisen vastuuvelan odotetaan siirtyvän Danske Bankille tai sen nimeämälle taholle 31.12.2018

Alkuperäisen laskuperustekorollisen vastuuvelan trendi on ollut aleneva vuodesta 2005. Erityisesti ne vastuuvelan osat ovat pienentyneet, joissa laskuperustekorko on korkein eli 4,5 prosenttia tai 3,5 prosenttia. Korkeimpien laskuperustekorollisten vakuutuskantojen vastuuvelka aleni 226 miljoonaa euroa vuoden 2017 aikana. Kokonaisuutena yhtiön laskuperustekorollinen vastuuvelka aleni 248 miljoonaa euroa ja oli 4 573 miljoonaa euroa (4 821).

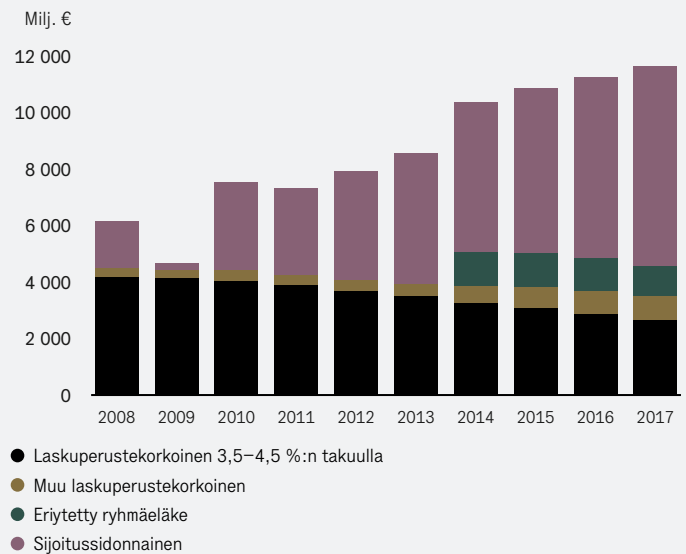
Mandatum Lifen vastuuvelan rakenteen ja määrän kehitystä on kuvattu kuvassa 7–3.

Laskuperustekorollisten vastuiden määrän laskevan trendin odotetaan jatkuvan. Korkeimpien laskuperustekorollisten vastuiden määrän odotetaan laskevan 2 635 miljoonasta eurosta alle 900 miljoonaa euroon Solvenssi II:n vastuuvelkaa koskevan siirtymäajan kuluessa vuoden 2031 loppuun mennessä. Laskuperustekorollisten vastuiden ennuste ilman uusmyyntiä on esitetty kuvassa 7–4. Laskuperustekorkoisen vastuuvelan duraatio on noin 10 vuotta.

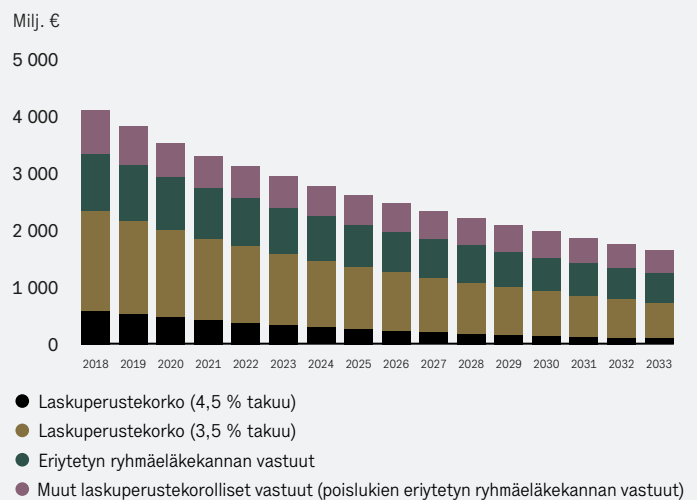
7.3 Muut vakuutusriskit

Muista riskeistä merkittävimpiä ovat vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät epävarmuustekijät. Asiakkailta on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen (keskeytysriski) tai mahdollisuus lopettaa vakuutus sopimus ennenaikaisesti (takaisinostoriski). Keskeytys- ja takaisinostomäärien pitäminen alhaisella tasolla on keskeinen menestystekijä erityisesti sijoitussidonnaisen liiketoiminnan kustannusliikkeen kannalta. Tasehallinnan riskien kannalta takaisinostoriski ja keskeytysriski ovat vähemmän merkittäviä, koska Mandatum Lifessa noin 90 prosenttia laskuperustekorollisesta vastuuvelasta muodostuu eläkevakuutuksista, joissa takaisinosto on mahdollinen ainoastaan poikkeustapauksissa. Tasehallinnan kannalta todellista takaisinostoriskiä on näin ollen vain laskuperustekorollisissa sijoitusvakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa, joiden vastuuvelan yhteismäärä on kuitenkin alle 5 prosenttia koko laskuperustekorollisesta vastuuvelasta.

Kuva 7–3 Laskuperustekorollisen ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kehitys

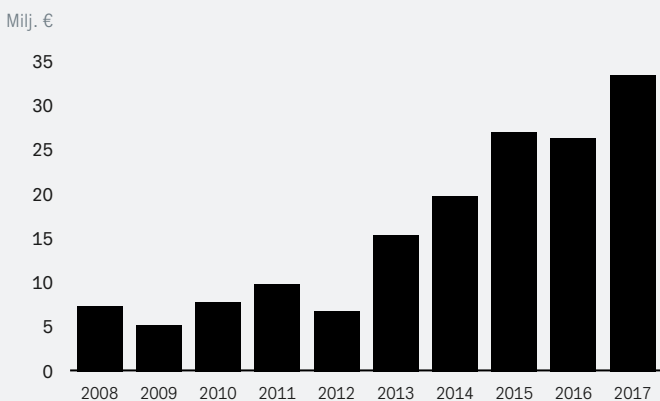
Kuva 7–4 Laskuperustekorollisen vastuuvelan ennuste 2018–2033 ilman tulevaa uusmyyntiä

Vastuuvelan täydennyksiä ei myöskään makseta takaisinoston yhteydessä, mikä osaltaan pienentää laskuperustekorkoiseen kantaan liittyvää takaisinostoriskiä.

Yhtiö on altistunut lisäksi kustannusriskeille, jotka ovat riskejä siitä, että tulevat liikekulut ylittäisivät vakuutusten hinnoittelussa oletetun tason. Kustannusriskiä lisää se, että vakuutusten ehtoja ja vakuutusmaksuja ei useimmiten voida muuttaa vakuutuksen elinkaaren aikana. Keskeisenä haasteena on vakuutusten hoitamiseen liittyvien prosessien kustannusten sekä moninaiseen IT-arkkitehtuuriin liittyvien kustannusten pitäminen alhaisella tasolla yli vakuutus sopimusajan. Vuonna 2017 Mandatum Life -konsernin kustannusliikkeen tulos oli 33,2 miljoonaa euroa (26,1). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja. Kuvassa 7–5 on esitetty Mandatum Life -konsernin kustannusliikkeen tulos vuosilta 2008–2017.

Kuva 7–5 Kustannusliikkeen tulos vuosina 2008–2017

7.4 Vakuutusriskien hallinta ja valvonta

Henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuuvallinnalla, riski- ja kustannusvastaavalla hinnoittelulla, asettamalla ylärajoja myönnettäville turville sekä jälleenvakuutuksella. Vakuutusriskien komitea on vastuussa vastuuvallintapolitiikan ylläpitämisestä ja vastuuvallinta- ja korvausprosessin toimivuuden valvonnasta.

Vakuutusriskeihin liittyvä vastuuvallinta on osa Mandatum Lifen päivittäistä toimintaa. Mandatum Lifen vastuuvallintapolitiikassa (Underwriting Policy) on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille. Hallitus hyväksyy vastuuvallintapolitiikan, vakuutussojmuusten hinnoittelun ja vastuuvallinnan keskeisimmät periaatteet.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan erityisesti yksittäisiä kuolevuus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus päättää vuosittain suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Mandatum Lifessa tämä määrä on 1,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi Mandatum Lifella on käytössä katastrofisuoja.

Riskiliikkeen tulosta seurataan tiiviisti ja maksutason riittävyttä arvioidaan vähintään vuosittain perusteellisesti. Yhtiö mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyttä keräämällä tietoa toteutuneesta korvausmenosta kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutunutta korvausmenoa verrataan vakuutusmaksuja asetettaessa oletettuihin ennusteisiin kunkin eri riskiturvan osalta.

Vastuuvallintaa analysoidaan ja mahdollisia täydennystarpeita arvioidaan säännöllisesti. Vastuuvallintaan liittyviä keskeisimpiä oletuksia tarkistetaan vuosittain. Vastuiden riittävyttä testataan neljännesvuosittain. Näihin vastuuvallinnan ja riskiliikkeen analyysiin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutussojmuksille sekä päivitetään vastuuvallintapolitiikka ja vastuuvallinnan laskennassa käytetyt oletukset. Mandatum Lifen hallitus arvioi ja hyväksyy vuosittain vakuutussojmuksien hinnoittelun, jälleenvakuuttamista koskevat periaatteet sekä vastuuvallinnan määrätymisperiaatteet.

8. Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan tappion riskiä, joka aiheutuu puutteellisista tai epäonnistuneista prosesseista tai järjestelmistä, ihmisistä ja järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista. Tämä määritelmä sisältää juridiset riskit mutta ei sisällä strategisista päätöksistä johtuvia riskejä. Riskit voivat realisoitua seuraavien tapahtumien johdosta:

- sisäiset rikkomukset;
- ulkoiset rikkomukset;
- riittämätön henkilöstöjohtaminen;
- puutteellisuudet toimintaperiaatteissa asiakkaita, tuotteita tai liiketoimintoja koskien;
- fyysisen omaisuuden vahingot;

- toimintojen keskeytyminen ja järjestelmähäiriöt; sekä
- virheet toimintaprosesseissa.

Operatiivinen riski voi toteutua lisäkustannuksina, aiheutettujen vahinkojen korvauksina, säännösten ja määräysten rikkomisena, maineen menetyksenä, riskiasemaan liittyvän väärän informaation antamisena ja siitä seuraavina tappioina sekä liiketoimintojen keskeytyksenä.

8.1 Operatiivisten riskien hallinnan tavoite ja organisointi

Operatiivisten riskien hallinnan tavoite Mandatum Lifessa on tunnistaa riskit etukäteen, hallita riskejä tehokkaasti ja pyrkiä etukäteen minimoimaan mahdollisten realisoituvien riskien vaikutusta kustannustehokkaalla tavalla. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta sekä riittävän sisäisen valvonnan järjestämisestä. Operatiivisten riskien komitea valvoo ja koordinoi operatiivisten riskien hallintaan liittyviä keskeisiä asioita Mandatum Lifessa, kuten toimintaohjeita ja suosituksia. Komitea varmistaa, että liiketoiminta-alueiden riskit on tunnistettu ja että ne ovat järjestäneet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävällä tavalla. Komitea käsittelee myös operatiivisten riskienhallinnan toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien itsearviointeissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Merkittävät havainnot operatiivisista riskeistä raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle.

8.2 Operatiivisten riskien tunnistaminen ja hallinta

Operatiivisia riskejä tunnistetaan Mandatum Lifessa useiden eri lähteiden ja menetelmien avulla:

- *Itsearviointi*: Keskeisten operatiivisten riskien sekä niiden todennäköisyyksien ja mahdollisten vaikutusten kartoitus ja arviointi toteutetaan vuotuisen itsearviointiprosessin avulla. Tässä yhteydessä arvioidaan myös näihin liittyvä sisäinen valvonta ja ohjeistuksen riittävyys.
- *Tapahtumien analyysi*: Operatiivisten riskien komitea kerää ja analysoi liiketoimintayksiköiden raportoidut toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet. Liiketoimintayksiköiden vastuulla on varmistaa, että toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.
- *Ulkoisen toimintaympäristön seuranta*: Osana vuosittaista strategia-prosessia tärkeimmät Mandatum Lifeen vaikuttavat trendit tunnistetaan. Myös muita ulkoisia tekijöitä seurataan jatkuvasti ja yhtiö reagoi niissä tapahtuviin muutoksiin mahdollisimman nopeasti (esimerkiksi muutokset verotuksessa tai lainsäädännössä).

Mandatum Lifen merkittävimpiä operatiivisten riskien itsearviointiprosessissa tunnistettuja riskejä ovat muun muassa seuraavat: ulkoisen toimintaympäristön ja sääntelyn muutokset, tietotekniikka ja erityisesti tietojärjestelmien vanheneminen, prosessien manuaaliset työvaiheet sekä vakuutususten väärinmyynti.

Operatiivisten riskien rajoittamiseksi Mandatum Lifessa on hyväksytty useita eri toimintaohjeita, kuten sisäisen valvonnan politiikka, compliance-politiikka, turvallisuusohjeita, jatkuvuussuunnitelma, hankinta- ja ulkoistamispolitiikka, asiakaspalautteen käsittelyohje sekä useita muita toimintaohjeita liittyen operatiivisiin toimintoihin. Eri toimintaohjeista tehtyjä poikkeamia seurataan liiketoimintayksiköissä riippumattomasti ja niistä raportoidaan compliance-johtajalle ja operatiivisten riskien komitealle.

Prosesseihin sisältyvän sisäisen valvonnan järjestelmän tavoitteena on estää ja havaita negatiivisia tapahtumia sekä minimoida näiden vaikutukset. Tämän lisäksi toteutuneet operatiiviset riskit tai läheltä piti -tilanteet analysoidaan ja raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.

IFRS-Tilinpäätös 2017

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	1-12/2017	1-12/2016
Vakuutusmaksutulo	1	960,1	1 115,7
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2	781,8	634,4
Liiketoiminnan muut tuotot		9,7	22,8
Korvaukset	3	-1 021,1	-967,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	4	-377,2	-465,4
Henkilöstökulut	5	-47,3	-46,2
Liiketoiminnan muut kulut	6	-62,8	-77,7
Rahoituskulut	7	-7,2	-6,8
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0	0,0
Tilikauden voitto ennen veroja		236,0	209,6
Verot	19	-50,7	-41,3
Tilikauden voitto		185,3	168,3
Tilikauden muut laajan tuloksen erät	20-21		
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi			
Varjolaskenta		-6,8	-10,7
Myytavissä olevat rahoitusvarat		12,2	93,0
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot		-2,4	-18,6
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen		3,0	63,6
TILIKAUDEN LAAJA TULOS		188,3	232,0

Konsernitase

Milj. €	Liite	12/2017	12/2016
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	8	3,1	4,4
Sijoituskiinteistöt	9	149,7	198,8
Aineettomat hyödykkeet	10	4,9	6,0
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	11	0,0	0,0
Rahoitusvarat	12-16	4 977,2	5 459,2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	17	3 986,5	3 468,3
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	24	0,0	3,0
Muut varat	22	105,9	162,3
Käteiset varat	23	1 024,7	682,3
Myytäväksi luokitellut varat	37	3 298,8	3 201,9
Varat yhteensä		13 550,7	13 186,2
Velat			
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	24	4 374,6	4 611,1
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	25	3 965,1	3 448,4
Rahoitusvelat	13, 26	105,9	111,0
Laskennalliset verovelat	18	164,4	180,9
Muut velat	28	243,6	147,7
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	37	3 298,8	3 201,9
Velat yhteensä		12 152,4	11 700,9
Oma pääoma			
Osakepääoma	30	40,4	40,4
Rahastot		727,4	724,8
Kertyneet voittovarot		630,5	720,1
Emoyhtiön omistajien osuus		1 398,3	1 485,3
Määräysvallattomien osuus		0,0	0,0
Oma pääoma yhteensä		1 398,3	1 485,3
Oma pääoma ja velat yhteensä		13 550,7	13 186,2

Laskelma oman pääoman muutoksista

Milj. €	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Vararahasto	Voittovar	Muuntoerot	Myytävissä olevat rahoitus- varat*	Myytävissä olevat rahoitus- varat** IFRS 4.30	Yht.
Oma pääoma 1.1.2016	40,4	98,9	30,1	676,8	-0,2	542,6	-10,5	1 378,1
Muutokset omassa pääomassa								
Osingonjako				-125,0				-125,0
Kauden laaja tulos				168,3	0,0	74,4	-10,7	232,0
Oma pääoma 31.12.2016	40,4	98,9	30,1	720,2	-0,2	617,0	-21,2	1 485,1
Muutokset omassa pääomassa								
Osingonjako				-275,0				-275,0
Kauden laaja tulos				185,3		9,8	-6,8	188,3
Oma pääoma 31.12.2017	40,4	98,9	29,9	630,5	0,0	626,7	-28,0	1 398,3

* Myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu omaan pääomaan kauden arvostusta 159,0 milj. euroa (198,8). Kauden tulokseen on siirretty 12,2 milj. euroa (93).

** Varjolaskennan mukainen eriytetyn vakuutuskannan vakuutustenottajien osuus, ilman veroja

Muuntoeroihin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät määrät ovat laajaan tulokseen kirjattuja verovaikutuksella huomioituja eriä.

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. €	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	236,0	209,6
Oikaisut:		
Poistot	5,8	5,6
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	-241,3	-206,4
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	-317,7	-84,3
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutokset	380,1	388,5
Muut oikaisut	53,8	33,9
Oikaisu yhteensä	-119,3	137,4
Liiketoiminnan varojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Sijoitukset*	552,2	80,3
Muut varat	10,6	-4,1
Yhteensä	562,8	76,1
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	0,0	0,0
Muut velat	37,2	-8,3
Maksetut korot ja tuloverot	-99,6	-89,1
Yhteensä	-62,4	-97,4
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	617,0	325,7
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytäri- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	0,0	0,0
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	0,3	-0,8
Investointeihin käytetyt nettorahavarat	0,3	-0,8
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Maksetut osingot	-275,0	-125,0
Rahoituksesta kertyneet nettorahavarat	-275,0	-125,0
Rahavirrat yhteensä	342,3	199,8
Rahavarat tilikauden alussa	682,3	482,5
Rahavarat tilikauden lopussa	1 024,7	682,3
Rahavarojen nettomuutos	342,3	199,8
Lisätietoa rahavirtalaskelmaan:		
Saadut korot	149,2	177,4
Maksetut korot	-60,5	-46,3
Saadut osingot	57,3	69,6

* Sijoitukset sisältävät sijoituskiinteistöt, rahoitusvarat sekä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavarat sisältävät kassan 1 024,7 milj. euroa (682,3) sekä muut lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk).

Konsernin liitetiedot

YHTEENVETO MERKITTÄVISTÄ TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEISTA

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös vuodelta 2017 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, "IFRSs") mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Mandatum Life on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2017 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Kuluneella tilikaudella käyttöön otetuilla standardeilla tai vuosittaisilla lisäyksillä standardeihin ei ollut merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on otettu huomioon myös suomalainen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntö sekä viranomaiskäytännöt.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on alkuperäinen hankintameno lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavia osakeperusteisia maksuja, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernitilinpäätös esitetään euroina pyöristettynä lähimpään miljoonaan yhden desimaalin tarkkuudella, ellei toisin ole mainittu.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 6. helmikuuta 2018.

Konsernitilinpäätös

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden hankinnat käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintameno kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankitun tytäryhtiön nettovarallisuudesta. Hankekohtaisesti valitulla käsittelytavalla on vaikutusta sekä kirjattavan vähemmistöosuuden että liikearvon määrään. Määrä, jolla maksettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus sekä mahdollisesti aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät konsernin osuuden hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi.

Konsernitilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samanlaisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankin-

tameroon, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiöiden tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nollarvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön veloitteiden täyttämiseen. Sijoitus sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tuloksesta on esitetty omana eränään tuloslaskelmassa. Konsernin osuus osakkuusyhtiön muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta muutoksista on esitetty konsernin muissa laajan tuloslaskelman erissä.

Jos ilmenee viitteitä siitä, että sijoituksen arvo saattaa olla alentunut, testataan sen kirjanpitoarvo arvonalentumisen varalta vertaamalla sitä sijoituksesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Kerrytettävissä olevana rahamääränä pidetään käyttöarvoa tai myynnistä aiheutuville menoilla vähennettyä käypää arvoa sen mukaan kumpi niistä on suurempi. Jos sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo, vähennetään kirjanpitoarvoa kirjaamalla siitä tulosvaikutteinen arvonalentumistappio, jonka suuruus on kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus. Mikäli sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä myöhemmin kasvaa ja on suurempi kuin kirjanpitoarvo, peruutetaan tehty arvonalennus vastaavasti tulosvaikutteisesti.

Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittämisenvaluutta. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavaluuttana, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta toimintavaluutan määräisiksi aiheutuvat kurssierot kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioina tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisu käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan ja niiden muutos muihin laajan tuloksen eriin.

Muuntoerot, jotka ovat syntyneet ennen konsernin IFRS-standardeihin siirtymispäivää 1.1.2004, on IFRS:n salliman helpotuksen mukaisesti oletettu nollan suuruisiksi.

Segmenttiraportointi

Mandatum Life konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjäkoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), eriytetty vakuutuskanta (Suomi), muut sopimukset (Suomi) sekä ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia.

Segmentille sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi) on kohdistettu sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset ja näiden tuotto mukaan lukien Mandatum Lifen rahastoyhtiöiltä saamat palkkiot. Liikkekustannusten, mukaan lukien poistot, ja aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden allokointi kotimaisille segmenteille on laadittu yhtiön sisäisen kustannuslaskennan avulla.

Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta ulkomailla kattaa pääasiassa Baltian toiminnan. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatetta. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluoheistukseen sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytännesääntöön.

Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa instrumentin taseessa olevaan pääomaan. Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Vakuutusten hankkimisesta aiheutuvat menot käsitellään vahinkovakuutus toiminnassa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Henkivakuutus toiminnassa hankintamenot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Muut palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaerään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Vakuutusmaksut

Vakuutus sopimuksiin ja sijoitussopimuksiin sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat makсутuloon vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksu perusteisesti. Veloitusperusteisesti kirjautuu osa ryhmäläkevakuutuksen vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos.

Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvin arvoon mahdollisimman ajantasaisen ja oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoi-

daan konsernin johdolle käyvin arvoon. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Vakuutus sopimuksia koskevan standardin IFRS 4 mukaan harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi on määritetty sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka esitetään taseessa omana eränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään. Lisäksi ulkomaisten tytäryhtiöiden rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset sekä rahoitusinstrumentit, joissa pääinstrumentista ei ole irrotettu kytkettyä johdannaista, on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, sekä myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa netto-määräisenä vain silloin, kun netottamiseen on laillinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suoritetaan samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat

Rahoitusvara, joka on tarkoitus myydä tai ostaa takaisin lyhyen ajan kuluessa tai joka kuuluu salkkuun, jota hallinnoidaan yhdessä tai käytetään toistuvasti lyhyen aikavälin voiton tavoitteluun, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaraksi. Tällaiset varat merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Myös johdannais sopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Johdannais sopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Niiden

tase- ja tuloslaskelmakirjaukset menevät kuten edellä on esitetty kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen osalta.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiotta myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset -ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisätyn välittömästi kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Myytäväissä olevat rahoitusvarat

Myytäväissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytäväissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisätyn hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään, omaan pääomaan kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetaarisista tase-eristä johtuvat kurssierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

Muut rahoitusvelat

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määrällisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuon.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

Käypä arvo

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Instrumentit arvostetaan ostokurssiin tai viimeiseen kaupantekohintaan, mikäli hintalähteen pörssissä on käytössä huutokauppanenettely. Myös johdannaissopimukset arvostetaan viimeiseen kaupantekohintaan. Mikäli rahoitusinstrumentille on olemassa sen markkinariskin kumoava vastaerä, arvostuksessa käytetään tältä osin samaa hintalähdettä vastaavissa ja vastattavissa. Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liiketoimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta osin samanlaisen inst-

rumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määrittellä, hankintamenuon katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvistä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena ja näillä tapahtumilla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään esimerkiksi liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, jotka johtavat maksukyvyttömyyteen ja arvioon siitä, että asiakas ei todennäköisesti selviydy maksuveloitteistaan konsernille. Objektiivinen näyttö arvioidaan ensin yksinään merkittävien rahoitusvarojen osalta ja tämän jälkeen joko yksittäin tai ryhmäkohtaisesti sellaisten rahoitusvarojen osalta, jotka eivät yksinään ole merkittäviä.

Kun on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintamenuon taseeseen merkityistä rahoitusvaroista on syntynyt arvonalentumistappiota, tappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja saamisesta arvioitujen kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttaus korkona käytetään saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskohtaisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen paranemiseen), arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Myytäväissä olevat rahoitusvarat

Objektiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle alkuperäisen hankintamenuon.

Päätös siitä, onko arvon alentuminen merkittävä tai pitkäaikainen, vaatii johdon harkintaa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti ja sitä tehtäessä arvioidaan laadullisten kriteerien lisäksi mm. osakkeen arvon historiallisia muutoksia ja aikajaksoa, jonka ajan osakkeen käypä arvo on ollut hankintamenuon alhaisempi. Konsernissa arvon alentuminen katsotaan yleensä merkittäväksi, kun julkisesti noteeratun osakkeen tai osuuden käypä arvo alittaa keskimääräisen hankintamenuon 20 prosentilla ja pitkäaikaiseksi, kun käypä arvo on alittanut hankintamenuon yli 12 kuukauden ajan.

Koska noteeraamattomille osakkeille ja osuuksille ei ole saatavissa toimivilla markkinoilla julkaistavia hintoja, niiden arvo pyritään määrittämään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Merkittävin noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien erä ovat pääomarahastosijoitukset. Pääomarahastosijoitukset arvostetaan yleisesti alalla vallitsevan käytännön, International Private Equity and Venture Capital Guidelines (IPEV) mukaisesti.

Arvon alenemisen merkittävyyttä ja pitkäaikaisuutta arvioidaan viimeksi mainituissa tapauksissa tapauskohtaisesti ottaen huomioon sijoitukseen liittyvät erityistekijät ja olosuhteet. Konserni tekee pääomarahastosijoituksensa pitääkseen ne rahaston elinkaaren loppuun asti, jolloin rahaston tyypilliseksi toimiajaksi muodostuu 10–12 vuotta. Arvio koko rahaston mahdollisesta arvon alentumisesta voidaan yleensä perustellusti tehdä vasta elinkaaren loppupuolella. Mikäli lisäksi on perusteltu syy epäillä, että sijoituksesta ei sitä myytäessä saada hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalennus.

Arvonalennus pääomarahastoille kirjataan yllä olevien periaatteiden lisäksi aina silloin, kun rahaston alkamisvuosi on vähintään 10 vuotta vanha ja rahaston kirjanpitoarvo on enintään 500 000 euroa. Näissä tapauksissa sekä käypä arvo että kirjanpitoarvo kirjataan nolnaan. Arvonalennus tehdään vain rahastoille, joiden osalta kriteerit täyttyvät kaikkien Sampo-konsernin yhtiöiden sekä Kalevan salkkujen osalta.

Saamistodistusten arvon alentumisessa tappion suuruus määritetään pääoman lyhennyksillä ja jaksotuksilla oikaistun hankintamenon ja tarkasteluhetken käyvän arvon välisenä erotuksena, vähennettynä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiivinen näyttö, muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt tappio siirretään omasta pääomasta kirjattavaksi tulosvaikutteisena arvonalentumistappiona.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos osakkeen käypä arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen nousee, arvonnousu kirjataan suoraan muun laajan tuloksen eriin. Arvon edelleen laskiessa alle hankintamenon kirjataan tulosvaikutteinen arvonalennus.

Johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannaissopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettävään sopimukseen ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korko-, luottoriski-, valuutta-, osake- sekä hyödykejohdannaiset. Johdannaissopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannaissopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi johdannaissopimuksena luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 -standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

Suojaavat johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojaautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojaattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta. Kuluneella tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta.

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suojaattavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisen ja suojaattavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallintatavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana siten, että suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehokkaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Suojaavina johdannaisina käytetään konserniyhtiöiden hallitusten hyväksymiä instrumentteja, joita ovat valuuttatermiinit, koronvaihto- ja valuuttavaihtosopimukset sekä optiot.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Arvopaperilainaus

Lainaksi annetut arvopaperit säilyvät taseessa lainauksesta huolimatta. Vastaavasti lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen. Jos lainaksi otetut arvopaperit myydään kolmannelle osapuolelle, saatu myyntihinta kirjataan taseeseen varoiksi ja vastaavansuuruiseksi velaksi lainanantajalle. Velka käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavana velkana.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät

Pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät ja velat luokitellaan myytävänä oleviksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Myytävänä olevaksi luokittelun edellytyksien katsotaan täyttyvän, kun myynti on erittäin todennäköinen ja omaisuuserä tai omaisuuserien ryhmä on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan yleisin ja tavanomaisin ehdoin, kun johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta.

Myytävänä olevat omaisuuserät arvostetaan luokitteluhetkestä lähtien kirjanpitoarvoon tai sitä alempana myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon. Poistojen kirjaaminen lopetetaan luokitteluhetkellä.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralleottajana

Rahoitusleasing-sopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otettujen hyödykkeiden omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa siirtyy konsernille, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Tällöin hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuoraton hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempana vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka merkitään taseeseen muihin velkoihin. Rahoitusleasing-sopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot joko niiden taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettava leasing-vuokra jaetaan velan lyhennykseksi ja korkokuluksi. Korkokulu jaksotetaan

vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin kaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otetun hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä olennainen osa säilyy vuokralleantajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi ja ne sisältyvät vuokralleantajan taseeseen. Muun vuokrasopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan tasaerinä vuokratuloiksi vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralleantajana

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernin vuokralle antaman hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa säilyy konsernilla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät tase-erään Sijoituskiinteistöt ja niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Muun vuokrasopimuksen perusteella saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

Aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut IT-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno määräytyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summana. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoista, jotka johtuvat uusien atk-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoidaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut taseeseen kirjaamisen edellytykset.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

IT-ohjelmistot 4–10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet 3–10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neliömäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.

Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Perusparannusmenot lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koitua vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin

niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuruiseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoajkoja oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset 20–60 vuotta
Teollisuus- ja varistorakennukset 30–60 vuotta
Rakennusten ainesosat 10–15 vuotta
Atk-laitteet ja autot 3–5 vuotta
Muut koneet ja kalusto 3–10 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myyttävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* mukaisesti.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskeneräisistä aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintamenuomallia käyttäen kuten omassa käytössä olevat kiinteistötkin. Samoin niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen.

Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoisin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukauppoihin perustuvaa kauppaa-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraustilannetta sekä markkinalähtöiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuottovaatimustasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos velvoitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.

Vakuutus- ja sijoitussopimukset

Vakuutussopimukset käsitellään IFRS 4 -standardin mukaisesti joko vakuutussopimuksina tai sijoitussopimuksina. Standardin mukaan vakuutussopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi, mikäli niissä siirtyy vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välillä merkittävää vakuutusriskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtyvä riski on luonteeltaan rahoitusriskiä eikä merkittävää vakuutusriskiä, luokitellaan sopimus sijoitussopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus- tai sijoitussopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Sopimuksista syntyvät velat käsitellään standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti.

Vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyviä riskejä on kuvattu laajasti Riskienhallinta -osiossa.

Jälleenvakuutussopimukset

Jälleenvakuutussopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutussopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvausvelvolliseksi muiden tekemiensä vakuutussopimusten perusteella. Jälleenvakuutussopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutussopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutussopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutussopimuksen perusteella toiselle vakuutusyhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutuksiin liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saamisten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutussaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

Vakuutussopimusten luokittelu

Henkivakuutustoiminnan sopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi tai sijoitussopimuksiksi. Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutusriski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimuksiin ei sisälly vakuutusriskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitussopimukseksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (Discretionary Participation Feature (DPF)) on vakuutuksenottajan sopimukseen perustuva oikeus saada

taatun vähimmäisedun lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutuksille laskuperustekorona lisäksi asiakashyvityksiä, korotetaan kuolemantapaussummia tai alennetaan vakuutusmaksuja. Mandatum Lifen tulkinnaassa kohtuusperiaatteesta määritellään tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutuksenottaja kantaa sijoitusriskin valitsemalla sijoituskohteet, joihin sopimusten arvonkehitys sidotaan.

Vakuutus- ja sijoitussopimusten arvostus

Kaikkiin vakuutussopimuksiin ja niihin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Kaikkiin sopimuksiin lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimuksiin, joita ei luokitella vakuutus- sopimukseksi, liittyy vakuutuksenottajan oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän perusteella myös näihin sopimuksiin sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimuksen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Kannanluovutuksella siirtyneen Suomi-yhtiön ryhmäeläke- vakuutuksen, Eriytetty vakuutuskanta, osalta noudatetaan IFRS 4.30 ns. varjolaskentaa, jonka perusteella omaa pääomaa oikaistaan sopimuksen mukaisten realisoitumattomien voittojen tai tappioiden osalta. Omaa pääomaa oikaistaan määrällä, jolla realisoitumattomat voitot tai tappiot olisivat jakautuneet Eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikan mukaisesti Eriytetylle vakuutuskannalle, mikäli voitot tai tappiot olisi realisoitu tilinpäätöshetkellä.

Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat

Vakuutus- ja sijoitussopimusten velka kirjataan vakuutusvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Henkivakuutustoiminnan vakuutusteknisen vakuutusvelan laskennassa käytetään erilaisia menetelmiä, jotka sisältävät oletuksia mm. kuolevuudesta, sairastuvuudesta, sijoitusten tuottotasosta, vastaisista liikekuluista ja vahinkojen selviämisestä.

Tulevan jälleenvakuutuksen vastuuvelan muutos on laskettu vaihtuvin kurssein.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan ensivakuutuksessa vakuutuskohtaisesti ja jälleenvakuutuksessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vakuutusvelan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskoron suuruinen. Ensivakuutuksen maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko ts. sopimuksille alkamishetkellä taattu vähimmäistuottotakuu vaihtelee vakuutusten alkamisajankohdan perusteella nolasta 4,5 prosenttiin. Vakuutusvelkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alemmaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifen harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vakuutusvelasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko. Lisäksi vuodeksi 2018 Mandatum Life on alentanut enimmäiskoroksi 0,25 prosenttia, vuodeksi 2019 0,25 prosenttia, vuodeksi 2020 0,25 prosenttia sekä vuodeksi 2021 2,75 prosenttia. Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Mandatum Lifeen siirtyneen, muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta eriytetyn, ryhmäeläkevakuutuskannan ansaittujen etujen vakuutusvelka on diskontattu 0,50 prosentilla.

Vakuutusvelan diskonttauskoron ja pääosin 4,5 % ja 3,5 % vähimmäistuottotakuun eron takia vakuutusvelkaan on lisätty laskuperustekorona täydennysvastuuta.

Kuolevuusoletuksilla on olennainen vaikutus vakuutusvelan määrään erityisesti ryhmäeläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 34 prosenttia yhtiön vakuutusvelasta. Ryhmäeläkkeen vakuutusvelan laskennassa käytetään ns. kohorttikuolevuusmallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohorttikuolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Tulevan jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arvioon vielä tilittämättä olevasta korvauskulusta. Sijoitussidonnaisen vastuuvelan katteessa on mukana konserniin kuuluvien yhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Näitä ei ole eliminoitu omaisuudesta. Eliminointi johtaisi taseen osalta virheelliseen informaatioon, koska vakuutusnottajat kantavat sijoituksiin liittyvän sijoitusriskin ja lisäksi epätasapainoon sijoitussidonnaisen vakuutusvelan ja sen katteena olevan omaisuuden osalta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vakuutus tapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vakuutusvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisien velan osuus.

Konsernitiilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa on kerrottu vastuuvelan muutos päättyneen tilikauden aikana sekä vakuutusvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

Vakuutusvelan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään kaikista sopimuskannoista ja täydennystarvetta tarkastellaan yhtiötasolla koko vakuutusvelan riittävyys perusteella. Ei-sijoitussidonnaiseen velkaan kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimuksiin perustuvat rahavirrat. Sopimuksiin perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinotot ja muut vakuutus tapahtumat historiatietoihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperustekorona että arvion tulevasta lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetken käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylijäämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikäli yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosvaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

Kohtuusperiaate ja eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikka

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä alkuperäisen vakuutuskannan voitonjakoon oikeutetuille

vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka olisi vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin kokonaishyvityksen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto. Kokonaishyvitys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutusnottajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on selitetty yhtiön internetsivuilla.

Mandatum Lifeen siirtyi 30.12.2014 Suomi-yhtiöstä ryhmäeläkevakuutuskanta (Vakuutuskanta), joka on eriytetty muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta. Kannansiirron yhteydessä on sovittu, että Vakuutuskannan mukana siirtynyt omaisuus käytetään turvaamaan siirtyneen Vakuutuskannan etuuksia. Tämän johdosta ja varmistamiseksi Vakuutuskanta ja sitä kattava omaisuus on eriytetty Mandatum Lifen muusta vakuutuskannasta ja omaisuudesta. Edelleen tämän johdosta on sovittu, että Vakuutuskantaan ja sitä kattavaan omaisuuteen sovelletaan muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta riippumattomasti voitonjakopolitiikkaa alla tarkemmin kuvatulla tavalla.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton ylittäessä vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, jaetaan tästä ylitteestä 65 prosenttia vakuutuskannalle. Voitonjakopolitiikassa sovellettava vastuuvelan diskonttauskorko perustuu aina kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä käytettävään vastuuvelan diskonttauskorkoon. Vakuutuskannan osuus diskonttauskoron ylittävästä sijoitustuotosta voidaan jakaa esimerkiksi vuotuisena asiakashyvityksenä, kertaluonteisina etuuksien korotuksina tai se voidaan varata tulevien lisäetujen vastuuseen, jolla tasoitetaan vuotuisia asiakashyvityksiä ja turvataan asiakashyvitysten tasoa ja jatkuvuutta.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton alittaessa vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, vastuuvelan diskonttauskoron mukainen tuottovaade rahoitetaan ensisijaisesti tulevien lisäetujen vastuusta ja sen jälkeen Mandatum Lifen omasta pääomasta. Se osa tulevien lisäetujen vastuusta, joka on Mandatum Lifen erillisellä päätöksellä luvattu Suomi-yhtiöstä siirtyneelle ryhmäeläkevakuutuskannalle, ei ole käytettävissä edellä mainitun tuottovaateen rahoittamiseen.

Suomi-yhtiöstä siirtyneen ryhmäeläkevakuutuskannan voitonjakopolitiikassa sovellettava diskonttauskorko on vuosien 2017 ja 2018 osalta 0,50 prosenttia. Yhtiön verkkosivuilta löytyy yksityiskohtaisempi kuvaus eriytetyn ryhmäeläkekannan voitonjakopolitiikasta sekä selvitys annetuista lisäeduista.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

Työsuhde-etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkivakuutukset.

Mandatum Lifen eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittävien maksupohjainen järjestely on Suomen TyEL-perusvakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista

järjestelyistä aiheutuvat velvoitteet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitus koskee.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuusperusteisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä, ne sisältyvät Mandatum Lifen vakuutusvelkaan ja niiden määrä on epäolennainen.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Irtisanomiseen perustuva velvoite kirjataan velaksi silloin kun konserni on todistettavasti sitoutunut lopettamaan yhden tai useamman henkilön työsuhteen ennen normaalia eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai myöntämään irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia vapaaehtoisen irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen seurauksena. Etuuksista ei koidu työnantajalle taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, joten ne kirjataan välittömästi kuluksi. Myöhemmin kuin 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöksestä erääntyvät velvoitteet diskontataan. Irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia ovat irtisanomiseen liittyvät rahapaketit ja eläkepaketit.

Osakeperusteiset maksut

Sammolla oli tilikauden aikana neljä voimassa olevaa käteisvaroina maksettavaa osakeperusteista kannustinjärjestelmää (Johdon ja asianajajien pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2011 II, 2014 I, 2014 II ja 2017 I). Järjestelyt on arvostettu käypään arvoon niiden myöntämishetkellä sekä jokaisena raportointipäivänä tämän jälkeen. Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului vajaat 20 henkilöä vuoden 2017 lopussa.

Käteisvaroina maksettavissa järjestelyissä arvostus kirjataan velaksi ja sen muutos tuloslaskelmaan. Osakkeina maksettavissa tapauksissa saadut toteutushinnat kirjataan omaan pääomaan.

Kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes -hinnoittelumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palkkiona maksettavien kannusteyksiköiden määrästä. Ei-markkinaperusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimien käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden kannusteyksiköiden määrässä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopullisesta kannusteyksiköiden määrästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä.

Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon perustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi suoraan omaan pääomaan tai laajaan tuloslaskelmaan kirjattavien erien osalta, jolloin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisissä tilikausissa liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettuja verokantoja. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Osakepääoma

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökokous päättää osingonjaosta.

Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä lyhytaikaiset talletukset (3 kk).

Mandatum Life esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epäsuoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai rahoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketoiminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan rahavirroissa.

Johdon harkintaa edellyttävät laatumisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin sekä ehdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös tilinpäätöksen laatumisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin oletuksiin. Toteutumatiemat voivat poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan sillä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Mandatum Lifen keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja ai-neettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osia koskevat laatumisperiaatteet edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä.

Vakuutusmatemaattiset oletukset

Vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat.

Käypien arvojen määrittäminen

Jos rahoitusvarojen ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätöspäätöskappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esim. markkinoiden tuottoväestöistä sekä käytettävästä diskonttauskorosta.

Arvonalentumistestaukset

Liikearvo, keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavien

yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on pääosin määritetty käyttöarvoon perustuvilla laskemilla. Nämä edellyttävät johdon tekemiä arvioita mm. tulevasta kassavirroista, diskonttauskorosta sekä talouden yleisestä inflaatio- ja kasvukehityksestä.

Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

Seuraavat konsernin liiketoimintaan liittyvät julkistetut uudet tai uudistetut standardit konserni ottaa käyttöön myöhemmillä tilikausilla niiden voimaantulopäivästä lähtien tai jos voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien.

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyiset IAS 18 ja IAS 11 standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. Myynnin kirjaamisen keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Standardin käyttöönotolla ei tule olemaan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

IFRS 16 Vuokrasopimukset (voimaan 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi korvaa nykyisen IAS 17 standardin, jonka mukaan vuokrasopimukset kirjattiin joko taseeseen rahoitusleasingsopimuksina tai operatiivisina vuokrasopimuksina taseen ulkopuolella. Uuden standardin myötä kaikki vuokrasopimukset, pieniä ja lyhytaikaisia sopimuksia lukuun ottamatta, tulee merkitä taseeseen. Standardin käyttöönotto tulee vaikuttamaan konsernin taseeseen, kun nykyiset operatiiviset sopimukset kirjataan sinne sekä tuloslaskelmaan vuokrasopimuksista kirjattavien korkokulujen ja poistojen muodossa. Vuokrasopimusten kokonaismäärä ei kuitenkaan ole konsernissa merkittävä.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) korvaa nykyisen standardin IAS 39: Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Uusi standardi muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää uuden luottotappioihin perustuvan arvonalentumismallin. Suojauslaskennassa säilyy edelleen nykyiset kolme suojauslaskentatyyppiä.

Koska IFRS 4 Vakuutus sopimukset korvaava uusi standardi IFRS 17 (voimaantulo 1.1.2021 alkavilla tilikausilla) tulee vaikuttamaan vakuutusyhtiöiden velkapuolen arvostukseen, on vakuutusyhtiöille annettu vaihtoehtoja IFRS 9 normaalin käyttöönoton lisäksi. Yhtiö voi tiettyjen vakuutusvelkojen määrään liittyvien edellytysten täytyessä käyttää ns. väliaikaista vapautusta, jolloin se siirtää IFRS 9 -standardin käyttöönoton alkamaan samanaikaisesti IFRS 17 kanssa. Toinen sallittu vaihtoehto on soveltaa IFRS 9 standardia soveltuvin osin 1.1.2018 alkaen, mutta poistaa velkojen ja varojen erilaisista arvostuseriaatteista johtuvat erot tuloslaskelmalla.

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2017 konsernin vakuustoihimintaan liittyvien velkojen määrä suhteessa konsernin kokonaisvelkoihin oli 95,8 prosenttia, jolloin edellytykset väliaikaisen vapautuksen käyttämiseen täyttyivät. Konserni aikookin soveltaa väliaikaista vapautusta ja ottaa käyttöön IFRS 9 samanaikaisesti tulevan IFRS 17 kanssa. Käyttöönotolla tulee olemaan vaikutus konsernin tilinpäätökseen.

Tilinpäätöksen riskienhallintaliite

Yksityiskohtaisempi ja kattavampi Mandatum Lifen riskeistä ja riskienhallinnasta löytyy tämän vuosikertomuksen kohdasta Riskienhallintakuvaus.

Riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistutaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

Mandatum Life konsernin pääasialliset riskit ovat vakuutustoiminnan riskit sekä taseen markkinariskit. Operatiivinen riski ja liiketoimintariski kuuluvat olennaisesti kaikkeen liiketoimintaan.

Henkivakuutus perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallinnointiin. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tuloskomponentit ovat vakuutustoiminnan riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tulokset. Riskiliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuluilla. Vakuutusriskejä hallinnoidaan mm. huolellisella vastuuvallinnalla ja jälleenvakuutuksella. Kustannusliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekuluorimituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla. Sitä hallinnoidaan seuraamalla liikekuluja, kehittämällä yhtiön toiminnan tehokkuutta ja käyttämällä sellaista liikekuluorimitusrakennetta, josta saadaan tuloja läpi vakuutuksen elinkaaren.

Markkinariskit ja niiden hallinta ja valvonta

Markkinariskeilla viitataan rahoitusvarojen ja -velkojen sekä vastuuvelan markkina-arvojen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin yhtiön tuloksessa tai vakavaraisuudessa. Markkinariskejä tarkastellaan sekä koko taseen riskien kannalta että puhtaasti sijoitusomaisuuden riskien kannalta.

Mandatum Lifessa markkinariskien hallintaa lähestytään vastuuvelan odotettujen kassavirtojen, korkotason ja voimassa olevan vakavaraisuusaseman pohjalta. Kaikille laskuperustekorkoisille vastuuvelan erille yhteinen ominaisuus on laskuperustekorko sekä asiakashyvitykset. Mandatum Lifen vastuuvelan kassavirrat ovat suhteellisen hyvin ennakoitavissa, koska sopimusten takaisinostot tai ylimääräiset lisä-

joitukset ovat rajoitettuja suurimmassa osassa yhtiön laskuperustekorkoisia vakuutusksia.

Mandatum Lifen markkinariskit aiheutuvat pääasiassa osakesijoituksista sekä korkosijoitusten ja laskuperustekorkoisen vastuuvelan kokonaiskorkorisistä. Henkivakuutustoiminnan merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saavuteta vastaavalle vastuuvälle taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämän riskin todennäköisyys kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Taseen vastuuvelan ja korkosijoitusten välistä duraatoriskistä suhteessa vakavaraisuuspääomaan seurataan ja hallitaan jatkuvasti.

Mandatum Life on varautunut matalaan korkotasoon muun muassa alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja täydentämällä vastuuvelkaa alentamalla vastuuvelan diskonttauskorkoa. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muutettu siten, että jälleen sijoitusriski on paremmin hallittavissa.

Mandatum Lifen hallitus hyväksyy vuosittain sekä eriytettyä omaisuutta että muuta yhtiön sijoitusriskillä olevaa omaisuutta koskevat sijoituspolitiikat. Näissä politiikoissa määritetään sijoitustoiminnan periaatteet, limiitit ja tasehallinnan kannalta keskeiset riskinkantokymallit ja niissä noudatettavat seurantarajat.

Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö tekee Mandatum Lifen päivittäiset sijoituspäätökset, jotka perustuvat sijoituspolitiikassa määritellyille periaatteille ja toimivaltuuksille. Kaikki merkittävimmät sijoituspäätökset – isot allokatiomuutokset ja sijoitusyksikön toimivaltuudet ylittäviin sijoituksiin liittyvät päätökset – tehdään kuitenkin hallituksen toimesta. Mandatum Lifen tasehallintakomitea valvoo säännöllisesti sijoituspolitiikassa määriteltyjen periaatteiden ja limiittien noudattamista sekä raportoi sijoitusriskeistä yhtiön hallitukselle. Tasehallintakomitea seuraa myös koko yhtiön vastuuvelkaa ja eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuuvelkaa kattavien omaisuuserien riskillisyyttä suhteessa riskinkantokykyyn. Seurantarajojen alittuessa tasehallintakomitea raportoi hallitukselle.

Sijoitusyksikkö ja Mandatum Life tuntevat pohjoismaiset markkinat ja sijoituskohteet, joten valtaosa yhtiön suorista sijoituksista tehdään pohjoismaisiin arvopapereihin. Pohjoismaiden ulkopuolelle tehtyjen suorien sijoitusten määrä on kuitenkin kasvanut. Kolmansien osapuolien hallinnoimat sijoitukset kohdistuvat edelleen pääosin Pohjoismaiden ulkopuolelle.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena olevan sijoitusomaisuuden kokonaistuotto vuonna 2017 oli 6,5 prosenttia (7,2). Eriytetyn ryhmäeläkekannan sijoitusten kokonaistuotto oli 1,8 prosenttia (4,7). Kuvassa Sijoitusallokaatio on esitetty sijoitusallokaatiot erikseen alkuperäisen ja eriytetyn kannan osalta per 31.12.2017.

Sijoitussalkun allokatio 31.12.2017

Alkuperäinen kanta

5 156 milj. €

Eriytetty kanta

1 107 milj. €

Osakeriskit

Osakeriski liittyy osakkeiden arvonvaihtelusta aiheutuviin mahdollisiin tappioihin. Alkuperäisen kannan listatut osakesijoitukset olivat vuodenvaihteessa 1 462 miljoonaa euroa (1 642). Eriytetyn kannan listatut osakesijoitukset olivat 116 miljoonaa euroa (95).

Mandatum Lifen osakesalkkua hoidetaan aktiivisesti. Osakesalkun ja siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat positiot ja riskit eivät yllä sijoituspolitiikassa määritettyjä rajoja. Sampo Oyj:n sijoitus-

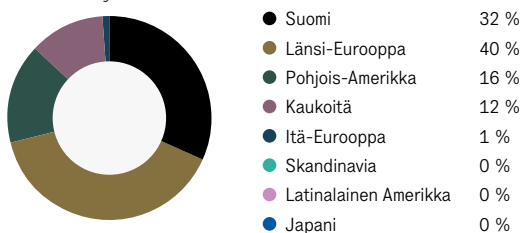
yksikkö hoitaa pääosin pohjoismaisista osakkeista koostuvaa salkkua, kun taas Pohjoismaiden ulkopuolisia osakesijoituksia hoidetaan edelleen pääosin kolmansien osapuolien hallintoimien sijoitusten kautta. Kuvassa esitetään listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma erikseen kummankin kannan osalta.

Kappaleessa Sijoitustoiminnan riskikeskittymät on lisäksi listattu kymmenen suurinta suoraa osakesijoitusta ja kappaleessa Luottoriskit on kuvattu suorien listattujen osakesijoitusten jakauma toimialoittain.

Listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2017

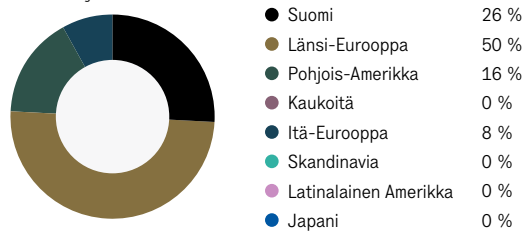
Alkuperäinen kanta

1 462 milj. €

Eriytetty kanta

116 milj. €

Korkosijoituksiin liittyvät riskit

Mandatum Lifen korkosijoituksiin liittyvät riskit ovat markkinakorkojen muutoksiin liittyvä korkoriski ja luottoriskiä omaavien korkosijoitusten luottoriskimarginaalin vaihtelusta seuraava sijoitusten arvon heilahtelu (spread-riski).

Mandatum Lifen merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saada vastaavalle vakuutustekniselle vastuuvälille taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämä riski kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Mandatum Lifen sijoituspolitiikan mukaisesti sijoitussalkun muodostamisessa huomioidaan vastuuvälän luonne suhteessa korko- ja inflaatoriskeihin. Mandatum Lifen vastuuvälän ja korkosijoitusten välistä duraatiotilaa valvotaan ja hallitaan jatkuvasti, ja sisäisiin malleihin perustuvilla seurantarajoilla ja niihin liittyvillä toimintaohjeilla turvataan pääomien riittävyttä erilaisissa markkinatilanteissa.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvälän keskimääräinen duraatio (pois lukien sijoitussidonnaiset vastuut) oli vuoden lopussa noin kymmenen vuotta ja eriytetyn vastuuvälän duraatio oli noin yksi-toista vuotta.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvälän katteena olevien korkosijoitusten duraatio per 31.12.2017 oli 2,0 vuotta (1,9) ja eriytetyn omaisuuden duraatio oli 2,6 vuotta (2,4).

Vastuuvälän osalta Mandatum Life on varautunut matalaan korkotasoon mm. alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja kasvattamalla korkotäydennystä. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muokattu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa ja vastuuvälää on täydennetty korkotäydennyksillä. Korkotäydennyksistä kerrotaan tarkemmin Vakuutusriskit -osiossa.

Valtaosa yhtiön korkosijoituksista on tehty yritysten liikkeeseen laskemiin velkainstrumentteihin, jolloin myös luottoriskimarginaalien levenemisestä seuraava arvonmuutosriski on merkittävä. Taulukossa 4–3 Korkosijoitusten jakauma on esitetty paitsi korkosijoitusten jakauma eri instrumenttien osalta sekä näiden keskimääräinen maturiteetti. Maturiteetti kuvaa duraatiota paremmin yhtiön altistumista spread-riskille, varsinkin vaihtuvakorkoisten korkosijoitusten osalta. Kuvassa Luottoriskipositio on esitetty sijoitusomaisuus omaisuuslajeittain jaoteltuna toimialan ja luottokelpoisuuden perusteella.

Korkosijoitusten jakauma instrumenttityypeittäin 31.12.2017

	Alkuperäinen kanta		Eriytetty kanta	
	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	27,6 %	0,0	7,3 %	0,0
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	0,8 %	3,0	3,1 %	2,1
Katetut joukkovelkakirjalainat	3,9 %	1,9	4,7 %	2,2
Investment grade joukkovelkakirjalainat ja lainat	40,1 %	2,7	62,6 %	2,9
High yield joukkovelkakirjalainat ja lainat	21,4 %	3,0	12,2 %	4,5
Omaisuusvakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 2	1,1 %	7,7	2,2 %	6,7
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 1	5,0 %	6,1	7,9 %	7,6
Korkojohdannaiset	0,1 %	-	0,0 %	-
Vakuutuskirjalainat	0,0 %	1,8	0,0 %	0,0
Yhteensä	100,0 %	2,2	100,0 %	3,3

Korkosijoitusten jakauma esittää alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosalkusta jakautumisen eri instrumenttityyppeihin. Vuoden 2017 lopussa rahamarkkinasijoitusten osuus alkuperäisen kannan korkosijoituksista nousi 27,6 prosenttiin (25,3) ja investment grade-korkosijoitusten osuus 40,1 prosenttiin (33,7), kun taas high yield-korkosijoitusten osuus laski 21,4 prosenttiin (25,7). Eriytetyn kannan korkosalkussa rahamarkkinasijoitusten osuus laski 7,3 prosenttiin (11,6) ja heikomman etuoikeuden niin sanottujen Tier 1- ja Tier 2 -lainojen yhteenlaskettu osuus nousi 10,1 prosenttiin (8,9). Investment grade-korkosijoitusten osuus puolestaan nousi 62,6 prosenttiin (59,5).

Valuuttakurssiriskit

Mandatum Lifen emoyhtiön ensivakuutuksista syntyvä laskuperuste-korkoinen vastuuvélka muodostuu kokonaan euromääräisistä sitoumuksista. Tästä johtuen yhtiölle syntyy valuuttariskiä sijoitettaessa euroalueen ulkopuolelle. Mandatum Lifen valuuttastrategia perustuu aktiiviseen valuuttaposition hallintaan. Toiminnan tavoitteena on sijoituspolitiikan limiittien puitteissa saavuttaa tuottoa suhteessa tilanteeseen, jossa valuuttakurssiriski on täysin suojattu. Alla olevassa taulukossa esitetään alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusten ja vastuuvélan avoin valuuttaposition per 31.12.2017.

Valuuttariski 31.12.2017

Valuuttariski nettoasema, alkuperäinen kanta, 31.12.2017	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Netto, yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvélka	0	0	0	-2	0	0	0	0	-2
Sijoitukset	1 690	4	124	52	6	174	20	143	2 212
Johdannaiset	-1 426	-3	-122	59	84	-168	-13	-30	-1 618
Nettopositio, yhteensä	264	1	2	109	90	6	7	113	592

Valuuttariski nettoasema, eriytetty kanta, 31.12.2017	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Netto, yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvélka	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sijoitukset	364	0	12	0	3	12	0	0	391
Johdannaiset	-318	0	-12	18	17	-14	0	0	-309
Nettopositio, yhteensä	45	0	0	18	21	-1	0	0	82

Muut markkinariskit

Korko-, osake- ja valuuttakurssiriskien lisäksi Mandatum Lifen sijoitusomaisuuteen liittyy kiinteistö-, pääomarahasto-, biometrisista ja muista vaihtoehtoissijoituksista nousevat riskit. Mandatum Lifen sijoituspolitiikassa on määritetty maksimipainot tämän tyyppisille sijoituksille. Vuoden 2017 lopussa näiden sijoitusten yhteenlaskettu osuus alkuperäisen kannan sijoitusomaisuudesta oli 13 prosenttia (15) ja eriytetyn kannan omaisuudesta 6 prosenttia (7).

Ulkopuoliset omaisuudenhoitajat hoitavat pääomarahastosijoitukset sekä sijoituksia vaihtoehtoissijoituksiin. Pääomarahastosalkku on

hajautettu rahastojen tyyppin ja maantieteellisen alueen mukaan. Vaihtoehtoissijoitukset sisältävät sekä suoria sijoituksia yksittäisiin rahastoihin että sijoituksia rahastojen rahastoihin, jotta saavutetaan riittävä hajautus rahastojen ja sijoitustapojen välillä.

Sampo Oyj:n kiinteistöyksikkö vastaa Mandatum Lifen kiinteistösijoitustoiminnasta. Kiinteistösalkkuun kuuluu suoria ja epäsuoria sijoituksia, kuten kiinteistörahastoja ja kiinteistöyhtiöiden osakkeita, päätetyn allokaation mukaisesti. Kiinteistösijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset sekä alueellisesti että kiinteistötyypeittäin.

Sijoitustoiminnan riskikeskittymät

Mandatum Lifen sijoituspolitiikassa on määritelty rajat sijoituksille yksittäisiin yhtiöihin. Rajoja asetettaessa otetaan huomioon ensisijaisesti oma arvio sijoituskohteen luottoriskillisyydestä ja vastaava sitoutuvan pääoman määrä. Myös sijoituskohteesta saatavilla oleva julkinen informaatio, kuten luottoluokituksen, vaikuttavat limiittirakenteeseen. Riskikeskittymiä seurataan säännöllisesti. Riskikeskittymät -taulukossa on kuvattuna markkina- ja luottoriskien keskittymät koko sijoitusomaisuudessa yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain.

Taulukossa Top-10 osakesijoitukset näytetään vielä erikseen kymmenen suurinta sijoitusta listattuihin osakkeisiin ja näiden osuus kaikista suorista listatuista osakesijoituksista. Suorien kotimaisten osakesijoitusten lisäksi yhtiö sijoittaa ulkomaisiin osakkeisiin pääasiassa sijoitusrahastojen ja ETF-rahastojen kautta, mutta myös suorina osakesijoituksina. Lisäksi taulukossa Top-10 korkean riskin korkosijoitukset on eritelty keskittymät korkeamman riskin (high yield) ja luottoluokittelemattomiin joukkovelkakirjalainoihin.

Riskikeskittymät; Suurimmat keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain, 31.12.2017

Milj. €	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% sijoitusomaisuudesta	Kassavarat ja lyhyt-aikaiset korkosijoitukset	Pitkä-aikaiset korkosijoitukset, yhteensä	Pitkä-aikaiset korkosijoitukset: Valtioiden takaamat	Pitkä-aikaiset korkosijoitukset: Katetut joukkolainat	Pitkä-aikaiset korkosijoitukset: Seniorivelka	Pitkä-aikaiset korkosijoitukset: Tier 1 ja Tier 2	Osakesijoitukset	Vakuudeton johdannaisten vastapuoliriski
Vastapuoli (liiketoiminta-alueittain)										
Danske Bank	534	9 %	472	60	0	0	60	0	0	2
BNP Paribas	286	5 %	280	6	0	0	6	0	0	0
Skandinaviska Enskilda Banken	185	3 %	97	88	0	0	81	7	0	0
Nordea Bank	159	3 %	55	104	0	28	69	7	0	0
DnB	131	2 %	0	131	0	25	82	23	0	0
Amer Sports	100	2 %	0	0	0	0	0	0	100	0
Vattenfall	78	1 %	0	78	0	0	0	78	0	0
Citigroup	77	1 %	0	77	0	0	77	0	0	0
Bank of America	70	1 %	0	70	0	0	70	0	0	0
ABN Amro Bank	60	1 %	0	60	0	0	42	18	0	0
10 suurinta keskittymää yhteensä	1 679	27 %	904	673	0	53	486	134	100	2
Muut vastapuolet	4 588	73 %								
Sijoitusomaisuus yhteensä	6 267	100 %								

Top-10 osakesijoitukset, 31.12.2017

10 suurinta osakesijoitusta	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista listatuista osakesijoituksista
Amer Sports	100	12 %
Lassila & Tikanoja	42	5 %
Vaisala	34	4 %
Asiakastieto	33	4 %
Metso	33	4 %
Tikkurila	29	4 %
F-Secure	26	3 %
Caverion	20	2 %
Capman	19	2 %
DNA	19	2 %
10 suurinta keskittymää yhteensä	356	43 %
Muut suorat listatut osakesijoitukset	463	57 %
Suorat listatut osakesijoitukset yhteensä	819	100 %

Top-10 korkean riskin korkosijoitukset, 31.12.2017

Suurimmat suorat sijoitukset high yield ja luottoluokittelemattomiin korkoinstrumentteihin	Luokitus	Markkina-arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista osakesijoituksista
YIT	NR	46	1 %
Sponda	NR	37	1 %
Teollisuuden Voima	BB+	29	1 %
Uponor	NR	22	1 %
Stockmann	NR	20	1 %
Outotec	NR	17	0 %
Acta Holding	NR	17	0 %
Nanna Bidco	B	17	0 %
Sanoma	NR	16	0 %
Terveystalo	NR	16	0 %
10 suurinta keskittymää yhteensä		237	6 %
Muut suorat korkosijoitukset		3 574	94 %
Suorat korkosijoitukset yhteensä		3 811	100 %

Luottoriskit

Luottoriskit liittyvät mahdollisiin tappioihin tai taloudellisen aseman heikentymiseen, jotka johtuvat arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden, johdannaissopimusten vastapuolten tai muiden velallisten luottokelpoisuudessa tapahtuvista muutoksista. Luottoriskiä aiheutuu sekä sijoituksista että vakuutus- ja jälleenvakuutussopimuksista.

Mandatum Lifen luottoriskit voivat realisoitua markkina-arvon alentumisena luottomarginaalien muuttuessa epäedullisesti (spread-riski) tai luottotappioiden mikäli velkainstrumentin liikkeeseenlaskija tai johdannaissopimusten tai jälleenvakuutussopimusten vastapuoli ei pysty täyttämään taloudellisia velvoitteitaan (luottotappioriski). Nykyisellä sijoitusomaisuudella luottoriskien rooli on merkittävä niin riskiaseman kuin riskienhallinnankäytäntöjenkin osalta.

Sijoitusomaisuuteen liittyvien luottoriskien lisäksi luottoriskiä aiheutuu jälleenvakuutussopimuksista. Nämä luottoriskit syntyvät osittain jälleenvakuuttajilta olevista saamisista ja osittain jälleenvakuutetusta vastuuvelan osasta. Mandatum Lifen osalta jälleenvakuuttajiin liittyvät luottoriskit ovat sijoituksiin liittyvän luottoriskin rinnalla vähäisiä.

Mandatum Lifen sijoitusomaisuuden merkittävien toimialakeskittymä ovat sijoitukset rahoitustoimialan korkoinstrumentteihin.

Luottoriskien hallinta

Suorien velkasijoitusten valinta perustuu ensisijaisesti yksittäisten joukkovelkakirjojen valitsemiseen ja toissijaisesti ylhäältä alas johdettuun allokatioon. Tämä sijoitustyylillä saattaa johtaa tilanteisiin, joissa sijoitussalkku ei ole täysin rahoitusteorian mukaisesti hajautettu, mutta sisältää perusteellisesti riski-tuotto-suhteeseen keskittyen analysoituja sijoituksia. Seuraavia seikkoja pidetään kriittisinä menestystekijöinä velkasijoitusten valinnassa:

1. Mahdolliset sijoitukset tulee ymmärtää täysin. Liikkeeseenlaskijan tai vastapuolen luottokelpoisuus arvioidaan yhdessä instrumentteihin liittyvien vakuuksien ja muiden rakenteellisten yksityiskohtien kanssa. Vaikka ulkopuolisia luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia käytetään sisäisen arvioinnin tukena, sisäisesti tehdyt arviot ovat aina tärkeimpiä päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä. Analyysien tekemisessä tarvittavaa osaamista ja resursseja on kehitetty sijoitusyksikössä jatkuvasti viime vuosien aikana.

2. Kun yksittäisen instrumentin ominaisuudet ymmärretään ja instrumenttiin liittyvän tuotopotentialin ja riskien katsotaan olevan tasapainossa, sijoitustransaktio tulee olla toteutettavissa lyhyellä varoitusajalla instrumenttityypistä riippumatta. Tämä luo painetta luottolimiittirakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden tulee olla samanaikaisesti (i) tarpeeksi joustavia nopean päätöksenteon mahdollistamiseksi instrumenttityypistä riippumatta, (ii) hyvin rakennettuja, jotta voidaan varmistua siitä, että sijoitusvaihtoehtojen arviointi suoritetaan huolellisesti huomioiden sijoitustyypille ominaiset piirteet ja riskit, ja (iii) näiden tulee rajoittaa yksittäisiä yhtiöitä koskevien riskien enimmäismäärä siten, että se on tasapainossa riskinottohalukkuuden kanssa. Viime vuosien aikana luottolimiittirakenteet ja -toimintatavat ovat olleet erityisesti huomion kohteena yhtiöiden sijoituspolitiikkoja kehitettäessä.
3. Yksittäisiä yhtiöitä ja tuotteita koskevia luottoriskien kokonaismääriä seurataan säännöllisesti ei-toivottujen keskittymien tunnistamiseksi. Luottoriskiasemat raportoidaan säännöllisesti tasehallinta-komitealle ja hallitukselle esimerkiksi toimialoittain ja omaisuuslajeittain ja korkosijoitusten osalta luottoluokitusluokittain. Myös yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolien luottoluokituksia seurataan jatkuvasti.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallitsemiseksi ja pienentämiseksi yhtiössä käytetään kahdenvälisiä ISDA- ja CSA-sopimuksia.

Likviditeettiriski

Likviditeettiriski on riski siitä, ettei Mandatum Life pystyisi realisoimaan sijoituksiaan tai muita omaisuususeriään pystyäkseen suoriutumaan maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Suhteellisen pieni osa henkivakuutusvastuista on takaisinostettavissa, mikä tekee mahdolliseksi antaa luotettavia, lyhyen aikavälin korvausennusteita. Tämän lisäksi varat ovat likvidejä, joten likviditeettiriski ei ole nykyisellään Mandatum Lifen osalta merkittävä.

Luottoriskipositio omaisuuslajeittain, toimialasektoreittain ja luottoluokittain, 31.12.2017

Milj. €	Luokittelu						Luokittelenoton	Korko-sijoitukset yhteensä	Listatut osakkeet	Muut	Vasta-puoliriski	Yhteensä	Muutos 31.12. 2016
	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	BBB+ - BBB-	BB+ - C	D							
Perusteollisuus	0	0	13	8	24	0	38	82	63	0	0	145	-124
Pääomahyödykkeet	0	0	38	10	0	0	101	148	160	0	0	308	36
Kulutustavarat	0	24	104	79	30	0	33	270	238	0	0	508	-77
Energia	0	27	0	0	0	0	18	45	7	0	0	52	-28
Rahoitus	0	481	1 463	244	24	0	0	2 212	38	1	2	2 253	191
Valtiot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-18
Valtioiden takaamat jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terveystuolto	0	29	17	8	42	0	58	153	47	0	0	200	11
Vakuutus	0	0	1	52	0	0	0	54	3	8	0	64	-14
Media	0	0	14	0	0	0	16	30	0	0	0	30	-11
Pakkaus	0	0	0	0	19	0	9	28	1	0	0	28	-40
Julkinen sektori, muut	0	37	42	0	0	0	0	80	0	0	0	80	9
Kiinteistöala	0	0	1	32	0	0	37	70	0	185	0	255	-56
Palvelut	0	0	0	20	49	0	66	135	86	0	0	221	-10
Teknologia ja elektroniikka	15	0	44	0	27	0	11	96	119	0	0	215	-17
Telekommunikaatio	0	0	0	45	8	0	16	69	32	0	0	102	-6
Liikenne	0	0	4	3	11	0	8	26	27	0	0	53	9
Yhdyskuntapalvelut	0	2	1	115	25	0	0	142	0	0	0	142	-24
Muut	0	0	0	0	4	0	2	7	0	36	0	42	-37
Arvopaperistetut joukkovelkakirjat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset joukkovelkakirjat	141	12	0	10	0	0	0	163	0	0	0	163	-15
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	142	142	760	500	0	1 402	-120
Vastapuoliyhteisö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	-1
Yhteensä	155	612	1 741	626	263	0	555	3 952	1 578	731	6	6 267	-342
Muutos 31.12.2016	-22	-223	485	-90	-220	0	84	14	-159	-176	-21	-342	

Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan 31.12.2017

Milj. €	KIRJANPITOARVO				KASSAVIRTA						
	Yhteensä	Ilman sopimuksellista eräpäivää	Sopimukseen perustuva maturiteetti		2018	2019	2020	2021	2022	2023-2032	2033-
Rahoitusvarat	6 210		3 287	2 923	486	381	773	345	768	397	16
joista koronvaihtosopimuksia	2		0	2	0	0	0	0	0	1	2
Rahoitusvelat	168		0	168	-9	-4	-5	-5	-5	-64	-215
joista koronvaihtosopimuksia	-1		0	-1	0	0	0	0	1	-2	0
Vakuutustekninen vastuovelka	4 026		0	4 026	-503	-328	-328	-300	-275	-1 908	-1 391

Vakuutusriskit

Henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit sisältävät biometriset riskit, vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvän riskin sekä muut henkivakuutustoiminnan riskit kuten keskeytysriskin, takaisinostoriskin ja kustannusriskin. Tässä osiossa käsitellään näiden henkivakuutustoiminnan riskien kehitystä vuonna 2017. Lisäksi osiossa esitellään henkivakuutustoiminnan riskienhallintaperiaatteet.

Mandatum Life vastaanotti Suomi-yhtiöstä sen laskuperustekorollisen ryhmäeläkekannan vuonna 2014. Vastaanotetun kannan erityis-

piirteistä johtuen kyseinen ryhmäeläkekanta ja siihen liittyvä varallisuus on eriytetty (eriytetty ryhmäeläkekanta tai eriytetty omaisuus) Mandatum Lifen muusta taseesta. Eriytetyllä ryhmäeläkekannalla on omat voitonjakoa koskevat säännökset, sijoituspolitiikka ja tasehallintakomitea. Laskuperustekorollisista veloista, jotka eivät ole osa eriytettyyn ryhmäeläkekantaan liittyviä velkoja, käytetään tässä riskienhallintaliitteessä nimeä alkuperäiset laskuperustekorolliset velat.

Biometriset riskit

Henkivakuutustoiminnan biometriset riskit syntyvät pääasiassa siitä, että vakuutetuille tulisi korvattavaksi enemmän kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauskulukorvauksia tai että eläkevakuutuksissa eläkkeitä tultaisiin maksamaan vakuutetuille pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin yhtiö ennakoii vakuutusten hinnoitteluhetkellä. Tapauksia, joissa yksittäinen voimakkaasti vaikuttava tapah-tuma tai tapahtumasarja aiheuttaa merkittävän eron toteutuneiden korvausten ja odotettujen maksujen välillä, kutsutaan katastrofiris-kiksi.

Sopimusten pitkäkestoisuus ja se, että Mandatum Lifen oikeus muuttaa vakuutusehtoja ja -maksuja on rajoitettu, kasvattaa biomet-risiä riskejä. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä ne ole muutettavissa, vastuovelkaa täydennetään odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Taulukossa Riskiliikkeen tulos esitetään Mandatum Lifen Suomen toiminnan ensivakuutuksen riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvaus-menon suhde laskuperusteiden mukaiseen korvausmenoon oli 76 prosenttia vuonna 2017 (79). Taulukosta voi myös arvioida riskiliik-keen herkkyyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 12 miljoonasta eurosta 24 miljoonaan euroon.

Pitkäikäisyysriski on Mandatum Lifen biometrisistä riskeistä mer-kittävin. Laskuperustekorollinen ryhmäeläkekanta muodostaa suu-rimman osan pitkäikäisyysriskistä. Laskuperustekorolliset ryhmäeläk-keet ovat olleet uusilta jäseniltä pääosin suljettuja useiden vuosien ajan ja tämän vuoksi jäsenen keski-ikä on suhteellisen korkea, lähes 70 vuotta. Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkkeiden ja yksilöllisten eläke-vakuutusten kannassa pitkäikäisyysriski ei ole niin merkittävä, sillä

vakuutukset ovat pääsääntöisesti määräaikaaisia ja niihin liittyvät hen-kivakuutukset kompensoivat pitkäikäisyysriskin.

Pitkäikäisyysriskin osalta vuotuista riskiliikkeen tulosta ja kuollei-suustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Eriytetyn ryhmäeläkekann-an osalta vastuuvelan laskennassa käytettyä elinajan odotetta tarkis-tettiin vuonna 2014 ja muun ryhmäeläkekannan osalta vuosina 2002 ja 2007. Yhteensä muutokset kasvattivat vuoden 2017 vastuuvelkaa 105 miljoonalla eurolla (105), sisältäen eriytetyn ryhmäeläkekannan 87 miljoonan euron kuolevuustäydennyksen. Näiden muutosten jäl-keen ryhmäeläkkeen kumulatiivinen kuolleisuus on ollut ylijäämäi-nen. Vuoden 2017 pitkäikäisyyden riskiliike oli ryhmäeläkkeen osalta 6,8 miljoonaa euroa (2,9).

Henkivakuutuksen kuolevuusliike on voitollista. Merkittävimpä-nä kuolevuusliikkeen heikkenemiseen vaikuttavana riskinä nähdään mahdollinen pandemia.

Muiden biometrinen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisuutena voitollista, vaikka eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työ-kyvyttömyys- ja sairauskuluvakuutuksissa riskiä pienentää pitkällä ai-kävälillä se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapah-tuu epäsuotuisaa kehitystä.

Mandatum Lifen vakuutuskanta on suhteellisen hyvin hajautunut, eikä sisällä merkittäviä riskikeskittymiä. Yhtiön ottamalla katastrofijäl-leenvakuutuksella pienennetään mahdollisten riskikeskittymien mer-kitystä entisestään.

Edellä mainittujen biometrinen riskien lisäksi Mandatum Life altistuu vakuutus-sopimustensa kautta myös vastuuvelan diskonttaus-korkoon liittyvälle riskille, keskeytysriskille sekä takaisinostoriskille. Näitä riskejä on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

Riskiliikkeen tulos; omalla vastuulla olevan riskiliikkeen korvaussuhteita 2017 ja 2016

Milj. €	2017			2016		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	47,6	23,5	49 %	43,2	21,2	49 %
Kuolevuus	29,0	12,0	41 %	24,8	11,8	48 %
Sairastavuus ja työkyvyttömyys	18,6	11,5	62 %	18,4	9,4	51 %
Eläkevakuutus	85,6	77,5	91 %	80,8	76,2	94 %
Yksilöllinen eläke	12,8	13,5	105 %	12,0	12,8	107 %
Ryhmäeläke	72,8	64,0	88 %	68,8	63,4	92 %
Kuolevuus (pitkäikäisyys)	68,2	61,4	90 %	63,9	61,0	95 %
Työkyvyttömyys	4,6	2,6	57 %	4,9	2,4	49 %
Yhteensä	133,2	101,0	76 %	124,0	97,4	79 %

Vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvä riski

Vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvä riski on merkittävin vastuu-velan riittävyteen vaikuttava riski. Sopimuksiin sisältyvä laskuperus-tekorko on päätetty koko sopimusajalle. Tämän johdosta markkinakor-kojen ja odotettujen sijoitustuottojen laskiessa saatetaan joutua tilan-teeseen, jossa vastuuvelkaa on täydennettävä.

Suurimmassa osassa alkuperäisistä laskuperustekorollisista sopi-muksista taattu korko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustetekorko on 4,5 pro-senttia, joka on myös määräysten mukainen korkein sallittu diskont-tauskorko. Näiden vakuutusten vastuuvelan diskonttauskorko on alen-nettu 3,5 prosenttiin. Tästä johtuen vastuuvelkaa on täydennetty 43

miljoonalla eurolla vuonna 2017 (48). Lisäksi vastuuvelkaan on varattu 264 miljoonaa euroa vuosille 2018–2020 vastuuvelan laskuperustekor-ko vaatimuksen alentamiseksi 0,25 prosenttiin ja 18 miljoonaa euroa vuoden 2021 osalta vastuuvelan laskuperustekorokoa vaatimuksen alenta-miseksi 2,75 prosenttiin. Kokonaisuutena Mandatum Life on täydentä-nyt alkuperäisen laskuperustekorokoisien vakuutuskannan vastuuvel-kaa 325 miljoonan euron (273) suuruisella korkotäydennyksellä.

Eriytetyn ryhmäeläkekannan vakuutus-sopimusten laskuperuste-korko on pääosin 3,5 prosenttia. Riskienhallinnan näkökulmasta tär-keämpää on se, että vastuuvelan diskonttauskorko on 0,50 prosenttia. 3,5 prosentilla diskontattu perusvastuu on 687 miljoonaa euroa (715) ja diskonttauskoron 0,5 prosenttiin alentavan korkotäydennyksen

määrä on 261 miljoonaa euroa (275). Tulevien lisäetujen täydennyksellä on merkittävä rooli eriytetyn kannan riskienhallinnassa. Tämä täydennys on yhteensä 117 miljoonaa euroa, joka voidaan käyttää kattamaan mahdollisia sijoitustappioita tai rahoittamaan mahdollisia muutoksia eriytetyn vastuuvelan diskonttauskorossa.

Kuhunkin vakuutuslajiin ja laskuperustekorkoon liittyvät vastuuvelat on esitetty taulukossa Vastuuvelan muutos. Taulukossa näkyy myös kunkin luokan vastuuvelan muutos vuonna 2017.

Vastuuvelan muutos: Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Milj. €	Velka 2016	Maksut	Korvaukset	Kuormitus-tulo	Takuutuotot	Asiakas-hyvitykset	Muut	Velka 2017	Osuus %
Mandatum Life Suomi									
Sijoitussidonnainen	6 279	827	-544	-70	0	2	407	6 901	59 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 313	60	-18	-15	0	0	69	1 411	12 %
Henkivakuutus	2 346	243	-219	-22	0	0	143	2 491	21 %
Kapitalisaatiosopimukset	1 977	454	-304	-25	0	0	130	2 231	19 %
Ryhmäeläkevakuutus	643	71	-4	-9	0	2	65	768	7 %
Laskuperustekorollinen ja muut	4 804	116	-452	-35	131	1	-7	4 558	39 %
Eriytetty ryhmäeläkekanta	1 142	4	-59	-1	24	0	-45	1 065	9 %
Laskuperustekorko 3,5%	715	4	-59	-1	24	0	5	687	6 %
Korkotäydennys (3,5% → 0,50%)	275	0	0	0	0	0	-14	261	2 %
Tulevien lisäetujen vastuu	153	0	0	0	0	0	-36	117	1 %
Ryhmäeläkevakuutus	2 117	35	-208	-6	67	1	-9	1 997	17 %
Laskuperustekorko 3,5%	1 885	4	-179	-3	64	0	-27	1 744	15 %
Laskuperustekorko 2,5%, 1,5% tai 0,0%	232	31	-29	-3	4	0	18	253	2 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	899	10	-139	-5	33	0	26	825	7 %
Laskuperustekorko 4,5%	695	6	-86	-4	28	0	-16	624	5 %
Laskuperustekorko 3,5%	137	3	-27	-1	4	0	17	134	1 %
Laskuperustekorko 2,5% tai 0,0%	67	1	-27	0	1	0	26	67	1 %
Yksilöllinen henkivakuutus	180	32	-33	-10	6	0	-12	162	1 %
Laskuperustekorko 4,5%	58	4	-6	-1	3	0	-4	54	0 %
Laskuperustekorko 3,5%	86	10	-11	-3	3	0	-5	80	1 %
Laskuperustekorko 2,5% tai 0,0%	35	18	-16	-6	0	0	-3	28	0 %
Kapitalisaatiosopimukset	28	0	-2	0	0	0	0	26	0 %
Laskuperustekorko 3,5%	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Laskuperustekorko 2,5% tai 0,0%	28	0	-2	0	0	0	0	26	0 %
Tulevien lisäetujen vastuu	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Korkotäydennys	273	0	0	0	0	0	52	325	3 %
Kuolevuustäydennys	105	0	0	0	0	0	0	105	1 %
Tuleva jälleenvakuutus	2	1	-1	0	0	0	-2	1	0 %
Muu velka	59	34	-11	-13	0	0	-18	51	0 %
Mandatum Life Suomi	11 083	943	-996	-104	131	2	399	11 459	98 %
Mandatum Life Baltia									
Mandatum Life Baltia	178	24	-27	-3	1	0	6	180	2 %
Sijoitussidonnainen	161	21	-23	-2	0	0	9	165	1 %
Muut	17	3	-3	0	1	0	-2	15	0 %
Mandatum Life yhteensä	11 261	967	-1 023	-107	132	2	406	11 638	100 %

Muut vakuutusriskit

Muista riskeistä merkittävimpiä ovat vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät epävarmuustekijät. Asiakkailta on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen (keskeytysriski), tai mahdollisuus lopettaa vakuutussopimus ennen aikaisesti (takaisinostoriski). Keskeytys- ja takaisinostomäärien pitäminen alhaisella tasolla on keskeinen menestystekijä erityisesti sijoitussidonnaisen liiketoiminnan kustannusliikkeen kannalta.

Vakuutusriskien hallinta ja valvonta

Henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuuvallinnalla, riski- ja kustannusvastaavalla hinnoittelulla, asettamalla ylärajoja myönnettäville turville sekä jälleenvakuutuksella. Vakuutusriskien komitea on vastuussa vastuuvallintapolitiikan ylläpitämisestä ja vastuuvallinta- ja korvausprosessin toimivuuden valvonnasta.

Vakuutusriskeihin liittyvä vastuuvallinta on osa Mandatum Lifen päivittäistä toimintaa. Mandatum Lifen vastuuvallintapolitiikassa (Underwriting Policy) on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille. Hallitus hyväksyy vastuuvallintapolitiikan, vakuutussopimusten hinnoittelun ja vastuuvallinnan laskennan keskeisimmät periaatteet.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan erityisesti yksittäisiä kuolevuus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus päättää vuosittain suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Mandatum Lifessa tämä määrä on 1,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi Mandatum Lifella on käytössä katastrofisuoja.

Riskiliikkeen tulosta seurataan tiiviisti ja maksutason riittävyttä arvioidaan vähintään vuosittain perusteellisesti. Yhtiö mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyttä keräämällä tietoa toteutuneesta korvausmenosta kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutunutta korvausmenoa verrataan vakuutusmaksuja asettaessa oletettuihin ennusteisiin kunkin eri riskiturvan osalta.

Vastuuvallintaa analysoidaan ja mahdollisia täydennystarpeita arvioidaan säännöllisesti. Vastuuvallintaan liittyviä keskeisimpiä oletuksia tarkistetaan vuosittain. Vastuiden riittävyttä testataan neljännesvuosittain. Näihin vastuuvallinnan ja riskiliikkeen analyysiin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutussopimuksille sekä päivitetään vastuuvallintapolitiikka ja vastuuvallinnan laskennassa käytetyt oletukset. Mandatum Lifen hallitus arvioi ja hyväksyy vuosittain uusmyynnissä olevien tuotteiden hinnoittelun, jälleenvakuuttamista koskevat periaatteet sekä vastuuvallinnan määrätymisperiaatteet.

Segmentti-informaatio

Mandatum Life -konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoön sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), muut sopimukset (Suomi), vakuutuskannan siirtona 30.12.2014 vastaanotettu eriytetty laskuperustekorkoinen ryhmä-eläkekanta (Suomi) sekä Ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia. Ensijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta muualla kuin Suomessa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomainen toiminta kattaa pääasiassa Baltian maissa tapahtuvan toiminnan ja sen lisäksi Luxemburgin hallinnoituyhtiön toiminnan, jonka merkitys on vähäinen. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakoh-taista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä. Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esitettäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti.

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2017

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutus-kanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	840,9	106,9	2,1	23,7	-13,5	960,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	424,4	339,1	10,8	10,7	-3,3	781,8
Liiketoiminnan muut tuotot		7,0		0,0	2,6	9,7
Korvaukset	-552,1	-393,4	-56,8	-26,5	7,7	-1 021,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos*	-622,8	191,7	46,9	-1,9	9,0	-377,2
Henkilöstökulut	-24,3	-19,8	0,0	-3,3		-47,3
Liiketoiminnan muut kulut	-40,7	-15,8	-1,2	-2,5	-2,6	-62,8
Rahoituskulut		-7,1		0,0		-7,2
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0				0,0
Voitto ennen veroja	25,5	208,7	1,8	0,2	-0,1	236,0
Verot	-5,1	-45,2	-0,4	0,0		-50,7
Tilikauden voitto	20,4	163,5	1,4	0,2	-0,1	185,3
Tilikauden muut laajan tuloksen erät						
Varjolaskenta						-6,8
Myytavissä olevat rahoitusvarat						12,2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						-2,4
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen						3,0
TILIKAUDEN LAAJA TULOS						188,3
Tilikauden voitosta						
Emoyhtiön omistajien osuus						185,3
Määräysvallattomien osuus						0,0
Tilikauden laajasta tuloksesta						
Emoyhtiön omistajien osuus						188,3
Määräysvallattomien osuus						0

*Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen pienentää sijoitussidonnaisten sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' 1,6 miljoonaa euroa, pienentäen muut sopimukset -segmentin vastaavaa erää 28,3 miljoonaa eurolla ja kasvattaen eriytetyn kannan osuutta 29,9 miljoonaa eurolla (24,1).

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2016

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutus-kanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	958,9	132,8	7,5	29,1	-12,6	1 115,7
Sijoitustoiminnan nettotuotot	294,5	297,2	38,8	8,2	-4,3	634,4
Liiketoiminnan muut tuotot		8,9		0,0	13,9	22,8
Korvaukset	-569,4	-340,7	-47,2	-26,5	16,7	-967,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos [*]	-598,8	126,5	13,4	-5,1	-1,5	-465,4
Henkilöstökulut	-24,7	-17,7	0,0	-3,7		-46,2
Liiketoiminnan muut kulut	-39,9	-18,8	-2,0	-3,1	-13,9	-77,7
Rahoituskulut		-6,8		0,0		-6,8
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0				0,0
Voitto ennen veroja	20,6	181,3	10,5	-1,1	-1,7	209,6
Verot	-4,1	-35,0	-2,1	0,0		-41,3
Tilikauden voitto	16,5	146,2	8,4	-1,1	-1,7	168,3
Tilikauden muut laajan tuloksen erät						
Varjolaskenta						-10,7
Myytävissä olevat rahoitusvarat						93,0
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						-18,6
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen						63,6
TILIKAUDEN LAAJA TULOS						232,0
Tilikauden voitosta						
Emoyhtiön omistajien osuus						168,3
Määräysvallattomien osuus						0,0
Tilikauden laajasta tuloksesta						
Emoyhtiön omistajien osuus						232,0
Määräysvallattomien osuus						0,0

^{*}Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen kasvattaa sijoitussidonnaisten sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' ja vähentää muut sopimukset segmentin vastaavaa erää 24,1 milj. euroa (2015: 23,5).

KONSERNITASE LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2017

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,6	2,5		0,1		3,1
Sijoituskiinteistöt		120,9	28,8			149,7
Aineettomat hyödykkeet	1,6	2,6		0,7		4,9
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		0,0				0,0
Rahoitusvarat		3 956,8	1 003,3	17,1		4 977,2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 824,3	0,0		162,1		3 986,5
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista		0,0				0,0
Muut varat		83,1	23,2	0,6	-1,0	105,9
Käteiset varat		945,4	75,7	3,6		1 024,7
Myytäväksi luokitellut varat	3 100,4	198,4				3 298,8
Varat yhteensä	6 926,9	5 309,7	1 131,0	184,2	-1,0	13 550,7
Velat						
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista		3 294,4	1 065,2	14,9		4 374,6
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	3 800,2	0,0		165,0		3 965,1
Rahoitusvelat		105,9				105,9
Laskennalliset verovelat		164,4				164,4
Muut velat	22,5	161,9	59,2	1,0	-1,0	243,6
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	3 100,4	198,4				3 298,8
Velat yhteensä	6 923,1	3 925,0	1 124,4	180,9	-1,0	12 152,4
Oma pääoma						
Osakepääoma						40,4
Rahastot						727,4
Kertyneet voittovarot						630,5
Emoyhtiön omistajien osuus						1 398,3
Määräysvallattomien osuus						0,0
Oma pääoma yhteensä						1 398,3
Oma pääoma ja velat yhteensä						13 550,7

KONSERNITASE LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2016

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,6	3,8		0,0		4,4
Sijoituskiinteistöt		169,1	29,7			198,8
Aineettomat hyödykkeet	2,5	2,7		0,8		6,0
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		0,0				0,0
Rahoitusvarat	63,6	4 325,0	1 046,6	24,0		5 459,2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 388,0	1,1		161,0	-81,9	3 468,3
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista		2,9		0,0		3,0
Muut varat		119,0	43,7	1,0	-1,4	162,3
Käteiset varat		600,4	79,3	2,6		682,3
Myytäväksi luokitellut varat	2 991,5	210,4				3 201,9
Varat yhteensä	6 446,3	5 434,4	1 199,2	189,5	-83,3	13 186,2
Velat						
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista		3 451,7	1 142,1	17,3		4 611,1
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	3 369,6	0,0		160,7	-81,9	3 448,4
Rahoitusvelat		111,0				111,0
Laskennalliset verovelat		180,9				180,9
Muut velat	17,9	77,8	52,2	1,2	-1,4	147,7
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	2 991,5	210,4				3 201,9
Velat yhteensä	6 379,1	4 031,7	1 194,3	179,1	-83,3	11 700,9
Oma pääoma						
Osakepääoma						40,4
Rahastot						724,8
Kertyneet voittovarot						720,1
Emoyhtiön omistajien osuus						1 485,3
Määräysvallattomien osuus						0,0
Oma pääoma yhteensä						1 485,3
Oma pääoma ja velat yhteensä						13 186,2

Tuloslaskelman liitetiedot

1 VAKUUTUSMAKSUT

VAKUUTUSMAKSUTULO

Milj. €	2017	2016
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusopimukset	508,7	644,2
Jälleenvakuutusopimukset	1,2	2,8
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	509,9	647,1
Jälleenvakuuttajien osuus	-7,1	-6,3
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	502,7	640,8
Sijoitusopimuksista	457,4	474,9
Vakuutusmaksutulo yhteensä*	960,1	1 115,7

* Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä no 4, "Vakuutus- ja sijoitusopimusvelkojen muutos".

VAKUUTUSMAKSUTULON JAKAUTUMINEN

Milj. €	2017	2016
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	115,5	144,3
Vakuutusmaksutulo unit-linked vakuutusopimuksista	391,4	497,9
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	1,8	2,1
Yhteensä	508,7	644,2
Jälleenvakuutusopimukset	1,2	2,8
Sijoitusopimuksista		
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	0,2	0,3
Maksutulo unit-linked sopimuksista	457,2	474,6
Yhteensä	457,4	474,9
Vakuutus- ja sijoitusopimukset yhteensä	967,3	1 122,0
Jälleenvakuuttajien osuus	-7,1	-6,3
Vakuutusmaksutulo yhteensä	960,1	1 115,7

ENSIVAKUUTUSMAKSUT MAANTIETEELLISEN SEGMENTIN MUKAISESTI

Milj. €	2017	2016
Suomi	942,3	1 090,1
Baltian maat	23,7	29,1
Yhteensä	966,1	1 119,2

KERTA- JA JATKUVAT VAKUUTUSMAKSUT ENSIVAKUUTUKSESTA

Milj. €	2017	2016
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutus sopimukset	257,7	277,2
Kertamaksut, vakuutus sopimukset	251,0	367,0
Kertamaksut, sijoitus sopimukset	457,4	474,9
Yhteensä	966,1	1 119,2

ENSIVAKUUTUKSEN MAKSUTULO VAKUUTUSLAJEITTAIN

Milj. €	2017	2016
Maksutulo vakuutus sopimuksista		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	257,6	366,5
Muu yksilöllinen henkivakuutus	46,6	48,5
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	13,9	12,0
Muu ryhmähenkivakuutus	10,9	9,4
Yhteensä	329,0	436,4
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	60,3	66,0
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	10,1	12,5
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	70,9	65,5
Muu ryhmäeläkevakuutus	38,4	63,9
Yhteensä	179,7	207,8
Yhteensä	508,7	644,2
Maksutulo sijoitus sopimuksista		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	457,2	474,6
Muu kapitalisaatiosopimus	0,2	0,3
Yhteensä	457,4	474,9
Maksutulo vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	966,1	1 119,2

2 SIIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTOT

Milj. €	2017	2016
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	170,4	-8,7
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	0,4	0,6
Voitot/tappiot	0,0	-3,5
Osakkeet		
Voitot/tappiot	0,1	0,0
Osinkotuotot	0,0	0,0
Yhteensä	0,6	-2,8
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	42,8	50,0
Voitot/tappiot	-21,7	4,4
Osakkeet		
Voitot/tappiot	311,3	197,9
Osinkotuotot	36,5	31,8
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	-9,2	-0,2
Muut rahoitusvarat		
Voitot/tappiot	45,3	-7,9
Yhteensä	405,0	276,0
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	1,5	4,1
Voitot/tappiot	-14,3	5,9
Yhteensä	-12,7	10,1
Myytäviksi olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	96,7	102,1
Voitot/tappiot	-192,4	29,8
Arvon alentumistappiot	-11,5	0,0
Osakkeet		
Voitot/tappiot	216,9	100,7
Arvon alentumistappiot	-19,1	-15,1
Osinkotuotot	92,4	122,2
Yhteensä	183,1	339,6
Yhteensä rahoitusvaroista	746,4	614,1
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	30,2	2,9
Arvon alentumistappiot	-1,2	0,0
Muut	-10,1	6,4
Yhteensä muista varoista	18,9	9,4
Palkkiotuotot, netto		
Omaisuu denhoito	-15,8	-14,8
Palkkiotuotot	32,2	25,7
Yhteensä	16,4	10,9
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	781,7	634,4

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 146,8 milj. euroa (105,8) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistösijoitusten vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista.

Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa omassa pääomassa.

Käyvän arvon rahaston muutokset on eritelty oman pääoman muutoslaskelmassa.

3 KORVAUKSET

Korvaukset sisältävät kaikki vakuutus- ja sijoitussopimusten korvaukset. Nämä on eritelty alla olevissa taulukoissa.

Milj. €	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Vakuutusopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-46,9	-43,1	-2,6	1,7	-49,5	-41,4
Muut vakuutukset	-0,4	-0,4	0,0	0,3	-0,3	-0,1
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-236,3	-204,5	-1,6	1,6	-237,8	-202,9
Yhteensä	-283,5	-248,0	-4,1	3,7	-287,6	-244,3
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-405,7	-425,4	45,8	91,9	-359,8	-333,5
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-21,8	-17,9	-41,7	-19,0	-63,5	-36,9
Yhteensä	-427,5	-443,2	4,1	72,8	-423,3	-370,4
Jälleenvakuutus	-0,5	-0,5	0,0	0,1	-0,5	-0,4
Vakuutusopimukset yhteensä	-711,5	-691,8	0,0	76,6	-711,5	-615,2
Jälleenvakuuttajien osuus	4,6	3,0	-2,9	0,3	1,7	3,3
Vakuutusopimukset yhteensä	-706,9	-688,8	-2,9	76,9	-709,8	-611,8
Sijoitussopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-1,9	-0,4	-	-	-1,9	-0,4
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-309,5	-355,0	-	-	-309,5	-355,0
Yhteensä	-311,3	-355,4	-	-	-311,3	-355,4
Korvaukset yhteensä	-1 018,3	-1 044,2	-2,9	76,9	-1 021,1	-967,3

MAKSETUT KORVAUKSET KORVAUSLAJEITTAIN

Milj. €	2017	2016
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-7,7	-7,3
Kuolemantapauskorvaukset	-16,1	-20,9
Säästösummien takaisinmaksut	-12,1	-5,7
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Muut	-11,3	-9,7
Yhteensä	-47,3	-43,5
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-179,1	-148,6
Kuolemantapauskorvaukset	-47,1	-45,4
Säästösummien takaisinmaksut	-10,1	-10,4
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Yhteensä	-236,3	-204,5
Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-395,1	-414,7
Takaisinostot	-2,0	-2,2
Kuolemantapauskorvaukset	-8,5	-8,5
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Yhteensä	-405,7	-425,4
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-6,6	-3,6
Takaisinostot	-11,3	-9,7
Kuolemantapauskorvaukset	-3,9	-4,5
Muut	0,0	-0,1
Yhteensä	-21,8	-17,9
Jälleenvakuutusopimukset	-0,5	-0,5
Vakuutusopimukset yhteensä	-711,5	-691,8
Jälleenvakuuttajien osuus	4,6	3,0
Vakuutusopimukset yhteensä	-706,9	-688,8
Sijoitusopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-1,9	-0,4
Säästösummien takaisinmaksut	0,0	0,0
Yhteensä	-1,9	-0,4
Sijoitusopimukset		
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-309,5	-371,6
Säästösummien takaisinmaksut	0,0	16,6
Yhteensä	-309,5	-355,0
Sijoitusopimukset yhteensä	-311,3	-355,4
Maksetut korvaukset, brutto	-1 022,9	-1 047,2
Maksetut korvaukset, netto	-1 018,3	-1 044,2

4 VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUSVELKOJEN MUUTOS

Milj. €	2017	2016
Vakuutus- ja sijoitussopimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	22,2	23,2
Muut sopimukset	3,2	-0,1
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-144,6	-251,6
Yhteensä	-119,3	-228,5
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	179,7	67,5
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-180,3	-116,3
Yhteensä	-0,6	-48,9
Jälleenvakuutus- ja sijoitussopimukset	0,0	0,0
Vakuutus- ja sijoitussopimukset yhteensä	-119,9	-277,3
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	0,0
Vakuutus- ja sijoitussopimukset yhteensä, netto	-119,9	-277,3
Sijoitussopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-2,7	9,8
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-254,6	-197,9
Sijoitussopimukset yhteensä	-257,3	-188,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos yhteensä, brutto	-377,2	-465,4

5 HENKILÖSTÖKULUT

Milj. €	2017	2016
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-36,3	-36,2
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-3,1	-1,4
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-6,2	-6,0
Muut henkilösivukulut	-1,7	-2,6
Yhteensä	-47,3	-46,2

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 32 Kannustinjärjestelmät.

6 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

Milj. €	2017	2016
Tietohallintokulut	-19,7	-17,6
Muut henkilöstökulut	-1,6	-1,7
Markkinointikulut	-3,5	-3,7
Poistot	-2,2	-2,2
Vuokrat	-3,5	-3,6
Ensivakuutuksen palkkiot	-3,2	-7,7
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-1,0	-1,3
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	3,2	2,2
Muut	-31,4	-42,1
Yhteensä	-62,8	-77,7

Erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

TOIMINTOKOHTAISET KULUT

Milj. €	2017	2016
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	-3,2	-7,7
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-1,0	-1,3
Muut hankintamenot	-25,3	-24,7
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut	-52,9	-48,9
Hallintokulut	-18,9	-17,1
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	3,2	2,2
Sijoitustoiminnan hoitokulut	-0,9	-2,0
Korvaustoiminnan hoitokulut	-5,2	-4,3
Liiketoiminnan muut kulut	-5,9	-20,0
Yhteensä	-110,1	-123,9

7 RAHOITUSVARAT JA -VELAT

Taulukko sisältää taseen Rahoitusvarat lukuunottamatta sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyviä rahoitusvaroja.

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisiin kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot.

Siirtyviä korkosaamisia ja siirtyviä korkovelkoja ei ole sisällytetty rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Siirtyvät korkosaamiset olivat 25,0 miljoonaa euroa (26,5) ja siirtyvät korkovelat 7,2 miljoonaa euroa (7,2).

RAHOITUSVARAT 2017

Milj. €	Kp-arvo	2017			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	31,2	-36,6	207,0	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	0,0	0,4	0,2	-	0,0
Lainat ja muut saamiset	0,2	1,5	-14,3	-	-
Myytävisissä olevat rahoitusvarat	5 144,1	96,7	24,5	-30,5	92,4
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	5 175,6	62,0	217,5	-30,5	92,4

RAHOITUSVELAT 2017

Milj. €	Kp-arvo	2017			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	5,9	-	-	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	100,0	-7,2	-	-	-
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	105,9	-7,2	-	-	-

RAHOITUSVARAT 2016

Milj. €	Kp-arvo	2016			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	13,1	-20,1	11,4	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	24,0	0,6	-3,5	-	0,0
Lainat ja muut saamiset	20,4	4,1	5,9	-	-
Myytävisissä olevat rahoitusvarat	5 612,0	102,1	130,5	-15,1	122,2
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	5 669,5	86,7	144,4	-15,1	122,2

RAHOITUSVELAT 2016

Milj. €	Kp-arvo	2016			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	11,0	-	-	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	100,0	-6,8	-	-	-
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	111,0	-6,8	-	-	-

Taseen liitetiedot

8 AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

Mij. €	2017			2016		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	4,3	8,1	12,4	4,3	7,9	12,2
Kertyneet poistot	-0,7	-7,1	-7,8	-0,6	-7,0	-7,6
Kirjanpitoarvo 1.1.	3,6	1,0	4,6	3,7	0,9	4,6
Kirjanpitoarvo 1.1.	3,6	1,0	4,6	3,7	0,9	4,6
Lisäykset	-1,5	-0,1	-1,5	0,0	0,2	0,2
Poistot	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	2,1	1,0	3,1	3,6	1,0	4,6
31.12.						
Hankintameno	2,9	8,0	10,9	4,3	8,1	12,4
Kertyneet poistot	-0,7	-7,1	-7,8	-0,7	-7,1	-7,8
Kirjanpitoarvo 31.12.	2,1	1,0	3,1	3,6	1,0	4,6

Tase-erä koneet ja kalusto sisältää laitteet ja toimistokalusteet.

9 SIOITUSKIINTEISTÖT

Mij. €	2017	2016
1.1.		
Hankintameno	278,5	255,6
Kertyneet poistot	-57,0	-53,6
Kertyneet arvonalentumiset	-22,7	-23,8
Kirjanpitoarvo 1.1.	198,8	178,2
Kirjanpitoarvo 1.1.	198,8	178,2
Lisäykset	6,6	41,3
Vähennykset	-47,1	-18,3
Poistot	-3,6	-3,5
Arvonalentumistappiot	-4,8	1,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	149,7	198,8
31.12.		
Hankintameno	238,0	278,5
Kertyneet poistot	-60,7	-57,0
Kertyneet arvonalentumiset	-27,5	-22,7
Kirjanpitoarvo 31.12.	149,7	198,8
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	17,6	20,1
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	6,6	9,2
Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	9,0	13,2
Yli viiden vuoden kuluttua	0,3	3,2
Yhteensä	16,0	25,5
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat yhteensä	0,0	0,0

Milj. €	2017	2016
Kiinteistökulut		
Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-7,7	-8,7
Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-2,8	-1,3
Yhteensä	-10,4	-10,0
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	178,4	221,7

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella.

Sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

10 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Milj. €	2017	2016
1.1.		
Hankintameno	45,3	45,0
Kertyneet poistot	-39,3	-37,8
Kirjanpitoarvo 1.1.	6,0	7,2
Kirjanpitoarvo 1.1.	6,0	7,2
Lisäykset	0,7	0,3
Poistot	-1,8	-1,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	4,9	6,0
31.12.		
Hankintameno	46,0	45,3
Kertyneet poistot	-41,1	-39,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	4,9	6,0

Aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin järjestelmähankinnoista.

Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

11 SIJOITUKSET OSAKKUUSYRITYKSISSÄ

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2017

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy*	0,0	0,0	49,0	0,0/0,0	0,0	0,0

* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi, tulos on kaudelta 07/2017–12/2017.

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2016

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy*	0,0	0,0	49,0	0,0/0,0	0,0	0,0

* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi, tulos on kaudelta 07/2016–12/2016.

MUUTOKSET SIIJOITUKSISSA OSAKKUUSYRITYKSIIN

Milj. €	2017	2016
Osuudet 1.1.	0,0	0,0
Muutos	0,0	0,0
Osuus kauden tuloksesta	0,0	0,0
Osuudet 31.12.	0,0	0,0

12 RAHOITUSVARAT

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimuksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta.

Milj. €	2017	2016
Johdannaissopimukset	31,2	13,1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	0,0	24,0
Lainat ja muut saamiset	0,2	20,4
Myytävissä olevat rahoitusvarat	5 144,1	5 612,0
Yhteensä	5 175,6	5 669,5
Myytäväksi luokitellut varat	-198,4	-210,4
Yhteensä	4 977,2	5 459,2

JOHDANNAISSOPIMUKSET

	2017			2016		
	Kohde-et. nimell. arvo	Saamiset	Käypä arvo Velat	Kohde-et. nimell. arvo	Saamiset	Käypä arvo Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	144,0	2,4	0,7	144,0	0,5	0,4
Luottoriskinvaihtosopimukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	144,0	2,4	0,7	144,0	0,5	0,4
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	1 988,0	23,9	4,4	1 691,3	10,2	10,6
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja mydyt	166,0	1,6	0,8	62,5	0,2	0,1
Yhteensä	2 154,0	25,5	5,2	1 753,8	10,4	10,6
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	2 298,0	27,9	5,9	1 897,8	10,9	11,0
Suojaavat johdannaissopimukset						
Käypää arvoa suojaavat						
Valuuttatermiinit	363,9	3,3	0,0	533,9	2,3	0,0
Koronvaihtosopimukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	363,9	3,3	0,0	533,9	2,3	0,0
Johdannaissopimukset yhteensä	2 662,0	31,2	5,9	2 431,7	13,1	11,0

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osaa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojaussuhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementti.

Käyvän arvon suojausiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotulos oli -63 milj. euroa (19). Suojattavasta riskistä johtuva nettotulos myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta oli 63 milj. euroa (-19).

MUUT RAHOITUSVARAT

Milj. €	2017	2016
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	0,0	15,3
Pankkien liikkeeseen laskemat	0,0	6,9
Muut saamistodistukset	0,0	0,0
Yhteensä	0,0	22,2
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	0,0	1,8
Muut	-	-
Yhteensä	0,0	1,8
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat yhteensä	0,0	24,0
Lainat ja muut saamiset		
Jälleenvakuutustalletesaamiset	0,0	0,0
Lainat	0,2	20,4
Yhteensä	0,2	20,4
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	0,5	18,7
Pankkien liikkeeseen laskemat	451,0	563,2
Muut saamistodistukset	2 430,5	2 523,3
Yhteensä	2 881,9	3 105,3
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 566,2	1 727,3
Muut	696,0	779,5
Yhteensä	2 262,2	2 506,8
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	5 144,1	5 612,0
Myytäväksi luokitellut varat	-198,4	-210,4
Rahoitusvarat yhteensä	4 977,2	5 451,9

Myytavissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 31 milj. euroa (15).

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 2 882 milj. euroa (2925) ja rahamarkkinasijoituksia 0 milj. euroa (180).

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 807 miljoonaa euroa (913) on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 649 milj. euroa (727).

13 KÄYVÄT ARVOT

Milj. €	2017		2016	
	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo
Konsernin rahoitusvarat				
Rahoitusvarat	5 175,6	5 175,6	5 669,5	5 669,5
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	7 086,9	7 086,9	6 459,8	6 459,8
Muut varat	9,3	9,3	46,6	46,6
Käteiset varat	1 024,7	1 024,7	682,3	682,3
Yhteensä	13 296,4	13 296,4	12 858,3	12 858,3
Konsernin rahoitusvelat				
Rahoitusvelat	105,9	105,9	111,0	111,0
Muut velat	62,0	62,0	30,6	30,6
Yhteensä	167,9	167,9	141,6	141,6

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin, sisältäen myös myytäväksi luokitellut varat. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissovimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita arvoja, joissa ei ole mukana siirtyvien korkojen osuutta.

14 KÄYPIEN ARVOJEN MÄÄRITYS JA HIERARKIA

Suurin osa konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista on määritetty arvo muita menetelmiä käyttäen.

Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

RAHOITUSVARAT 31.12.2017

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	2,4	-	2,4
Valuuttajohdannaiset	-	28,8	-	28,8
Osakejohdannaiset	-	0,0	-	0,0
Yhteensä	0,0	31,2	0,0	31,2
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-
Saamistodistukset	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	576,3	3,2	5,9	585,4
Saamistodistukset	656,0	756,5	22,7	1 435,2
Rahastot	3 464,5	855,7	358,6	4 678,7
Johdannaissopimukset	0,0	15,0	-	15,0
Yhteensä	4 696,8	1 630,3	387,2	6 714,4
Myytäviksi olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	807,4	-	23,7	831,1
Saamistodistukset	2 427,5	449,1	5,4	2 881,9
Rahastot	755,8	20,4	654,9	1 431,1
Yhteensä	3 990,7	469,5	684,0	5 144,1
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	8 687,5	2 131,0	1 071,2	11 889,7

RAHOITUSVELAT 31.12.2017

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	0,7	-	0,7
Valuuttajohdannaiset	-	5,2	-	5,2
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	0,0	5,9	-	5,9

RAHOITUSVARAT 31.12.2016

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	0,5	-	0,5
Valuuttajohdannaiset	-	12,6	-	12,6
Osakejohdannaiset	-	0,0	-	0,0
Yhteensä	0,0	13,1	0,0	13,1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	1,8	-	-	1,8
Saamistodistukset	17,8	4,4	-	22,2
Yhteensä	19,6	4,4	0,0	24,0
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	664,5	13,4	13,8	691,7
Saamistodistukset	748,0	651,7	26,5	1 426,2
Rahastot	2 953,9	901,9	153,7	4 009,5
Johdannaissopimukset	0,0	2,2	-	2,2
Yhteensä	4 366,3	1 569,2	194,0	6 129,5
Myytävisissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	913,0	-	29,0	941,9
Saamistodistukset	2 288,6	811,3	5,4	3 105,3
Rahastot	812,2	18,5	734,1	1 564,8
Yhteensä	4 013,7	829,8	768,5	5 612,0
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	8 399,7	2 416,5	962,5	11 778,7

RAHOITUSVELAT 31.12.2016

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	0,4	-	0,4
Valuuttajohdannaiset	-	10,6	-	10,6
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	0,0	11,0	-	11,0

KÄYPIEN ARVOJEN HERKKYYSANALYYSI

Kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttisyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan lisäisi tulosta 12 milj. euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 79 milj. euroa.

Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen herkkyyksianalyysi eri markkinariskiskenaarioissa on esitetty alla. Vaikutukset kuvaavat yksittäisessä markkinamuutussa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta instrumenttien käypään arvoon 31.12.2017.

Herkkyystarkastelut sisältävät johdannaispositioiden vaikutukset. Kaikki herkkyyksianalyysit on laskettu ennen veroja.

Mij. €	Korko		Osake	Muut sijoitukset
	1 % tasoliike alas	1 % tasoliike ylös	20 % alas	20 % alas
Vaikutus tulokseen	0	-1	0	0
Vaikutus suoraan omaan pääomaan	82	-75	-316	-146
Kokonaisvaikutus	82	-76	-316	-146

15 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN MUUTOKSET

RAHOITUSVARAT 2017

Mij. €	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2		31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitusvaroista
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat									
Osakkeet ja osuudet	13,8	-8,1	-	6,6	-6,3	0,0	5,9		-8,0
Saamistodistukset	26,5	0,2	-	0,1	-4,1	0,0	22,7		0,0
Rahastot	153,7	9,9	-	241,7	-46,7	0,0	358,6		10,6
Yhteensä	194,0	1,9	0,0	248,4	-57,1	0,0	387,2		2,7
Myytävissä olevat rahoitusvarat									
Osakkeet ja osuudet	29,0	10,4	-1,1	5,0	-19,5	-	23,7		-1,8
Saamistodistukset	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-	5,4		0,0
Rahastot	734,1	-48,4	14,4	179,4	-224,5	-	654,9		-33,9
Yhteensä	768,5	-38,1	13,2	184,3	-244,0	-	684,0		-35,7
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	962,5	-36,2	13,2	432,7	-301,0	0,0	1 071,2		-33,0

RAHOITUSVELAT 2017

Ei raportoitavaa.

Mij. €	Kokonaisvoitot/-tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisällyvistä varoista	-46,2	13,2	-33,0

RAHOITUSVARAT 2016

Milj. €	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myyntit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitusvaroista
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	16,6	-5,7	-	12,3	-9,4	0,0	13,8	-3,5
Saamistodistukset	26,6	0,1	-	0,0	-0,1	0,0	26,5	0,0
Rahastot	46,4	-3,1	-	129,5	-19,1	0,0	153,7	-1,6
Yhteensä	89,5	-8,7	0,0	141,8	-28,6	0,0	194,0	-5,1
Myytävissä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	26,0	-0,2	-1,8	5,7	-0,7	-	29,0	-1,9
Saamistodistukset	46,6	0,0	0,0	0,0	-41,2	-	5,4	0,0
Rahastot	775,9	2,7	-20,5	172,4	-196,4	-	734,1	-18,4
Yhteensä	848,6	2,5	-22,3	178,1	-238,3	-	768,5	-20,3
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	938,1	-6,2	-22,3	319,8	-267,0	0,0	962,5	-25,4

RAHOITUSVELAT 2016

Ei raportoitavaa.

Milj. €	Kokonaisvoitot/ tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisällyvistä varoista	-3,1	-22,3	-25,4

16 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN HERKKYYSANALYYSI

Milj. €	2017		2016	
	Kirjanpitoarvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)	Kirjanpitoarvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)
Rahoitusvarat				
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitus-sopimuksiin liittyvät				
Osakkeet ja osuudet	5,9	-	13,8	-
Saamistodistukset	22,7	-	26,5	-
Rahastot	358,6	-	153,7	-
Yhteensä	387,2	-	194,0	0,0
Myytäviksi olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	23,7	-4,7	29,0	-5,8
Saamistodistukset	5,4	-0,4	5,4	-0,4
Rahastot	654,9	-131,0	734,1	-146,8
Yhteensä	684,0	-136,1	768,5	-153,1
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	1 071,2	-136,1	962,5	-153,1

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Konserni ei kannu sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta vaikutuksia ei ole esitetty. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi saamistodistusten osalta 0,4 milj. euron (0,4) ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan alentuminen 135,7 milj. euron (152,6) arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulosvaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 9,7 prosenttia (10,3).

17 SIOITUSSIDONNAISTEN SOPIMUSTEN KATTEENA OLEVAT SIOITUKSET

Milj. €	2017	2016
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	72,6	67,8
Muut saamistodistukset	1 362,6	1 358,3
Yhteensä	1 435,2	1 426,2
Osakkeet ja osuudet		
Julkisesti noteeratut	4 904,3	4 388,1
Muut	359,8	313,1
Yhteensä	5 264,1	4 701,1
Lainat ja muut saamiset	372,5	330,3
Muut rahoitusvarat	15,0	2,2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä	7 086,9	6 459,8
Myytäviksi luokitellut varat	-3 100,4	-2 991,5
Yhteensä	3 986,5	3 468,2

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 4 299 milj. euroa (3 813) ja saamistodistusten 1 448 milj. euroa (1 437).

18 LASKENNALLISET VEROSAAMISET JA VEROVELAT

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2017 AIKANA

Milj. €	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.
Laskennalliset verosaamiset				
Vahvistetut tappiot	0,1			0,1
Varjolaskenta	4,2		1,4	5,6
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	2,2	-1,1		1,1
Yhteensä	6,5	-1,1	1,4	6,8
Laskennallisten verojen netotus				-6,8
Laskennalliset verosaamiset yhteensä				0,0
Laskennalliset verovelat				
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	2,0	-0,2	0,0	1,8
Käyvän arvon muutokset	181,1	-19,7	2,4	163,8
Varjolaskenta	4,2		1,4	5,6
Yhteensä	187,3	-19,9	3,8	171,2
Laskennallisten verojen netotus				-6,8
Laskennalliset verovelat yhteensä				164,4

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2016 AIKANA

Milj. €	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.
Laskennalliset verosaamiset				
Vahvistetut tappiot	1,8	-1,0	-0,7	0,1
Varjolaskenta	2,1		2,1	4,2
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	6,8	-4,7		2,2
Yhteensä	10,7	-5,7	1,4	6,5
Laskennallisten verojen netotus				-6,5
Laskennalliset verosaamiset yhteensä				0,0
Laskennalliset verovelat				
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	2,2	0,7	-0,9	2,0
Käyvän arvon muutokset	160,7	1,7	18,6	181,1
Varjolaskenta	2,1		2,1	4,2
Yhteensä	165,1	2,4	19,9	187,3
Laskennallisten verojen netotus				-6,5
Laskennalliset verovelat yhteensä				180,8

Laskennallisia verosaamia käyttämättömistä verotuksellisista tappioista on jätetty kirjaamatta noin 2,6 milj. euroa.

19 VEROT

Milj. €	2017	2016
Tulos ennen veroja	236,0	209,6
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	47,2	41,9
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	0,0	0,2
Verovapaat tulot	-2,2	-4,1
Vähennyskelvottomat kulut	1,2	0,0
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	2,9	1,7
Verot aikaisemmilta tilikausilta	1,5	1,5
Konsernin verot yhteensä	50,7	41,3

20 TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATUT MUUN LAAJAN TULOKSEN ERÄT

Milj. €	2017	2016
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi:		
Muuntoerot	0,0	0,0
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Tilikauden voitot/tappiot	12,2	93,0
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-2,4	-18,6
Varjolaskenta	-6,8	-10,7
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettoina verojen jälkeen	3,0	63,6

21 MUIHIN LAAJAN TULOKSEN ERIIN LIITTYVÄT VEROT

Milj. €	2017			2016		
	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen
Muuntoerot	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0
Myytavissä olevat rahoitusvarat	12,2	-2,4	9,8	93,0	-18,6	74,4
Varjolaskenta	-6,8	0,0	-6,8	-10,7	0,0	-10,7
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	5,4	-2,4	3,0	82,2	-18,6	63,6

22 MUUT VARAT

Milj. €	2017	2016
Korot	25,0	26,5
Saamiset vakuutusentottajilta	8,7	8,1
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	0,6	0,3
Kauppahintasaamiset	9,3	46,6
Johdannaiskaupan vakuudet	3,7	17,6
Muut	58,6	63,1
Yhteensä	105,9	162,3

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

23 KÄTEISET VARAT

Milj. €	2017	2016
Kassa	1 024,7	682,3
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	0,0	0,0
Yhteensä	1 024,7	682,3

24 VELAT VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUKSISTA

MUIDEN KUIN SIIJOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2017	4 793,9	27,5	4 821,5
Maksut	118,5	0,2	118,7
Korvaukset	-453,5	-1,9	-455,4
Kuormitustulo	-34,7	0,0	-34,7
Laskuperustekorko	131,6	0,0	131,6
Asiakashyvitykset	0,8	0,0	0,8
Muut	-9,9	0,4	-9,5
31.12.2017	4 546,8	26,2	4 573,0
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	0,0	0,0
Velka 31.12.2017			4573,0
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat			-198,4
Velka 31.12.2017, netto			4 374,6

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2016	4 978,5	35,6	5 014,1
Maksut	149,1	0,3	149,4
Korvaukset	-469,5	-0,4	-469,9
Kuormitustulo	-36,7	0,0	-36,7
Laskuperustekorko	138,4	0,1	138,4
Asiakashyvitykset	5,0	0,0	5,0
Muut	29,1	-8,0	21,1
31.12.2016	4 793,9	27,5	4 821,5
Jälleenvakuuttajien osuus	-3,0	0,0	-3,0
Velka 31.12.2016	4 790,9	27,5	4 818,5
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat			-210,4
Velka 31.12.2016, netto			4 608,1

SIIJOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUSVELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2017	4 426,8	2 013,1	6 439,9
Maksut	391,4	457,2	848,6
Korvaukset	-258,1	-309,5	-567,5
Kuormitustulo	-47,2	-25,0	-72,2
Muut	280,9	135,9	416,7
31.12.2017	4 793,8	2 271,7	7 065,5
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat			-3 100,4
Velka 31.12.2017, netto			3 965,1

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2016		1 816,9	5 858,4
Maksut	497,9	474,6	972,6
Korvaukset	-222,4	-355,0	-577,4
Kuormitustulo	-43,4	-20,4	-63,8
Muut	153,2	97,0	250,1
31.12.2016	4 426,8	2 013,1	6 439,9
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat			-2 991,5
Velka 31.12.2016, netto			3 448,4

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä korkotäydennysten vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy konsernin Riskienhallinta -osiosta.

VAKUUTUSSOPIMUKSET

Mij. €	2017	2016
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	2 222,6	2 424,6
Korvausvastuu	2 322,2	2 366,3
Velka muista vakuutus sopimuksista		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,4
Korvausvastuu	0,9	0,6
Yhteensä	4 545,7	4 792,0
Jälleenvakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	0,3	1,1
Korvausvastuu	0,8	0,9
Yhteensä	1,1	1,9
Vakuutus sopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 222,9	2 426,1
Korvausvastuu	2 323,9	2 367,8
Yhteensä	4 546,8	4 793,9
Sijoitus sopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	26,2	27,5
Velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 249,1	2 453,7
Korvausvastuu	2 323,9	2 367,8
Velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	4 573,0	4 821,5
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,0
Korvausvastuu	0,0	-3,0
Yhteensä	0,0	-3,0

Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.

Sijoitus sopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 Vakuutus sopimukset standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitus sopimukset on arvostettu vakuutus sopimusten tavoin.

25 VELAT SIJOITUSSIDONNAISISTA VAKUUTUS- JA SIJOITUSSOPIMUKSISTA

Milj. €	2017	2016
Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset	4 793,8	4 426,8
Sijoitussidonnaiset sijoitusopimukset	2 271,7	2 013,1
Yhteensä	7 065,5	6 439,9
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	-3 100,4	-2 991,5
Yhteensä	3 965,1	3 448,4

26 RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Milj. €	2017	2016
Johdannaissopimukset	5,9	11,0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	100,0	100,0
Yhteensä	105,9	111,0

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 milj. euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa.

27 ELÄKEVELVOITTEET

Eläke-etuudet

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuus pohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuvelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Mandatum Life konsernissa on lyhytaikaisia henkilöstön kannustinjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat vuosittain. Pääosa järjestelmistä on sidottu Mandatum Life -konsernin vuosittaisiin tulostavoitteisiin. Tulospalkkiot kirjataan sen kauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio vuodelta 2017 maksettavista tulospalkkioista on 3,4 miljoonaa euroa.

28 MUUT VELAT

Milj. €	2017	2016
Korot	7,2	7,2
Verot	0,0	0,0
Velat ensivakuutustoiminnasta	37,4	29,8
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	5,8	5,0
Kauppahintavelat	62,0	30,6
Saadut vakuudet	24,1	1,6
Muut	107,1	73,5
Yhteensä	243,6	147,7

Erä Saadut vakuudet sisältää johdannaiskaupasta ja osakelainauksesta syntyvän vakuusvaatimuksen vakuudeksi hyväksyttävät varat.
Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiöille.

29 EHDOLLISET VELAT JA SITOUKUKSET

Milj. €	2017	2016
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Sijoitussitoumukset	847,8	656,9
IT-hankinnat	1,8	1,6
Yhteensä	849,6	658,5
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus		
Käteinen	3,7	17,6

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

EI-PURETTAVISSA OLEVAT MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Milj. €	2017	2016
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	2,2	2,3
Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	6,9	6,9
Yli viiden vuoden kuluttua	4,1	5,7
Yhteensä	13,2	14,9
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien saatavien vuokrien kokonaismäärä	0,1	0,1
Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltynä		
Vähimmäisvuokrat	-3,6	-3,7
Edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat	0,1	0,1
Yhteensä	-3,5	-3,6

Konsernilla oli vuoden 2017 lopussa vuokralle otettuja tiloja yhteensä 8 596 m² (8 596). Vuokrasopimukset on tehty pääosin 3–10 vuodeksi. Konserni on edelleenvuokrannut em. tiloista 323 m² (318).

30 OMA PÄÄOMA

Osakepääoma

Yhtiön osakkeiden lukumäärä tilikauden ja edellisen tilikauden lopussa oli 239 998 osaketta. Yhtiön osakepääomassa 40,4 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana. Tilikauden päättyessä konserniyhtiöiden hallussa ei ollut omia osakkeita.

Oman pääoman rahastot ja kertyneet voittovarot

Ylikurssirahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei ole nimenomaisen päätöksen mukaan merkitty osakepääomaan. Ylikurssirahastossa 98,9 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Vararahasto 30,1 milj. euroa sisältää yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta pääomasta siirrettyjä varoja.

Muut oman pääoman erät sisältävät myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutokset, rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset sekä muuntoerot.

Muutokset oman pääoman rahastoissa ja kertyneissa voittovaroissa on esitetty konsernin oman pääoman muutoslaskelmassa.

31 LÄHIPIIRITIEDOT

JOHTOON KUULUVAT AVAINHENKILÖT

Mandatum Life -konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallituksen jäsenet ja johtoryhmä.

Milj. €	2017	2016
Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio		
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1,8	2,1
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,4	0,5
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	1,4	3,7
Yhteensä	3,5	6,3

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot. Palkkiot määräytyvät konsernitasoisten ehtojen perusteella. Mandatum Life maksaa palkkioista omien avainhenkilöidensä osuuden (liite 32).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiriliiketoimet

Johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ei ole lainoja konserniyhtiöiltä.

OSAKKUUSYHTIÖT

Milj. €	2017	2016
Lähipiirisaamiset ja -velat		
Rahoitusmarkkinavälineet, myytävissä olevat	0,0	0,0
Siirtosaamiset	0,0	0,0

32 KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

JOHDON JA ASiantuntijoiden Pitkäaikaiset Kannustinjärjestelmät

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2011–2017 I Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määräytymisperusteena olevien kannusteyksiköiden määrästä. Ohjelmissa konsernin johtoryhmän jäsenten osalta päätöksen jaettavien kannusteyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului noin 20 henkilöä vuoden 2017 lopussa.

Kannustepalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä sekä vakuutusliikkeen tuotosta (IM) ja riskisopeutetun pääoman tuotosta (ROCaR). Yhden laskennallisen kannusteyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskipalkki ohjelmien ehdoissa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 39,07–43,81 euroa. Laskennallisen kannusteyksikön arvo on maksimissaan 33,37–62,81 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Kaikissa ohjelmissa kannustepalkkio riippuu kahdesta mittarista. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 6 prosenttia tai yli, kannustepalkkion tästä tunnusluvusta riippuva osuus maksetaan kokonaisuudessaan, ja, mikäli tuotto on 4–5,99 prosenttia, maksu on puolet täydestä määrästä. Tunnusluvun jäädessä alle 4 prosentin ei vakuutusliikkeen tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan. Lisäksi palkkiossa huomioidaan riskisopeutetun pääoman tuotto. Mikäli tuotto on vähintään riskiton tuotto +4 prosenttia, maksetaan tästä tunnusluvusta riippuva osuus kokonaisuudessaan. Mikäli tuotto on vähintään riskiton tuotto +2 prosenttia mutta vähemmän kuin riskiton tuotto +4 prosenttia, maksetaan puolet täydestä määrästä. Mikäli tuotto jää tämän alle, ei riskisopeutetun pääoman tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Kannustepalkkion saajan tulee valtuuttaa Sampo Oyj hankkimaan puolestaan Sammon A-osakkeita 50 prosentilla (ohjelma 2017 I) tai 60 prosentilla (ohjelmat 2014 ja 2011) saamansa kannustepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen. Osakkeet ovat luovutusrajoitusten alaisia kolme vuotta kannustepalkkion maksamisesta. Kannustepalkkiot saatetaan maksaa ennakkoisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättämiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.

	2011 I/2	2014 I	2014 I/2	2017 I
Ehdot hyväksytyt*	14/09/2011	17/09/2014	17/09/2014	14/09/2017
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2014	10	599	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2015	7	575	19	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2016	4	561	19	0
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2017	0	364	19	563
Kausi päättyy I 30 %	Q2-2015	Q2-2017	Q2-2018	Q2-2020
Kausi päättyy II 35 %	Q2-2016	Q2-2018	Q2-2019	Q2-2021
Kausi päättyy III 35 %	Q2-2017	Q2-2019	Q2-2020	Q2-2022
Maksuajankohta I 30 %	9-2015	9-2017	9-2018	9-2020
Maksuajankohta II 35 %	9-2016	9-2018	9-2019	9-2021
Maksuajankohta III 35 %	9-2017	9-2019	9-2020	9-2022
Sampo A -kurssi ehtojen hyväksymispäivänä eur*	18,10	37,22	37,22	44,02
Lähtökurssi eur**	24,07	38,26	43,38	43,81
Lähtökurssi oikaistuna osingolla eur 31.12.2017	16,97	31,86	38,93	43,81
Sampo A -päättökurssi 31.12.2017	45,80			
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)	0,0	3,6	0,1	0,2
Velka yhteensä (milj. euroa)	3,9			
Raportointikauden kulu yhteensä (milj. euroa)	3,1			

* Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

** 10 päivän vaihdolla painotettu keskipalkki hyväksymispäivästä

33 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Milj. €	2017	2016
Tilintarkastus	-0,3	-0,4
Muut palkkiot	-0,1	-0,1
Yhteensä	-0,4	-0,5

34 OIKEUDENKÄYNNIT

Mandatum Life on osapuolena oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2017. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Asiantuntija-arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että oikeudenkäyntien tuloksena olisi tulossa merkittäviä menetyksiä.

35 TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Hallitus ehdottaa varsinaiselle yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 150,0 miljoonaa euroa.

36 SIJOITUKSET TYTÄRYHTIÖISSÄ

	Kotimaa	Omistusosuus (%)	Osuus äänivallasta (%)
Nimi			
Asunto Oy Nastolan Upon Asunnot Oy	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Vantaan Raiviosuonmäki 6	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Espoon Matinkatu 8	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Espoon Aapelinkatu 6	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Espoon Aallonhuippu 9	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Ahti Business Park	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Hyvinkään Sampotalo	Suomi	81,37	81,37
Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Karhulinna	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Galaxy	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7a	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7b	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Jäkälävaara	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Järvenpään Asemakatu 4	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kaupintie 5	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Leppävaaran Säästötammi	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Niittymaanpolku	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Oulun Torikatu 21-23	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Rautalaani	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Tampereen Hatanpäänvaltie 18	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Vuokratontit II Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Palvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Vuokratontit I GP Oy	Suomi	100,00	100,00
Saka Hallikiinteistö GP Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Fund Management S.A.	Luxemburg	100,00	100,00

37 MYYTÄVÄKSI LUOKITELLUT VARAT

Lokakuussa 2016 Mandatum Life Henkivakuutusyhtiö ilmoitti, ettei se jatka vakuutusten jakelusopimusta Danske Bank Oyj:n kanssa 31.12.2016 jälkeen ja että se käyttää oikeuttaan myydä Danske Bankin kautta hankittu vakuutuskanta Danske Bank A/S:lle tai sen nimeämälle taholle. Arvonmääritysprosessin tuloksena vakuutuskannan arvo 31.12.2016 on 334 miljoonaa euroa. Lopullisesta myyntihinnasta vähennetään vuoden 2017 alun ja kannansiirron välillä syntyvä laskennallinen tulos. Laskennalliseksi tulokseksi on määritelty 18,1 miljoonaa euroa vuodelta 2017 ja 18,6 miljoonaa euroa vuodelta 2018. Sopimuksen mukaan ennen kannansiirtoa syntyvä varsinainen tulos jää Mandatum Lifelle. Vakuutuskannan siirryttyä Mandatum Lifen tuloksen ennen veroja odotetaan alentuvan vuositasolla 20–25 miljoonaa euroa. Vakuutuskannan luovutuksesta syntyy vakuutuskannan mukainen myyntivoitto vähennettynä edellä mainituilla erillä, ennen veroja. Kannansiirron odotetaan tapahtuvan vuoden 2018 lopussa.

Sopimuksen kohteena oleva vakuutuskanta sisältyy pääasiassa "Sijoitussidonnaiset sopimukset" -segmenttiin. Varat ja velat on arvostettu kirjanpitoarvoon. Laskuperusteollisen vakuutuskannan vaikutus "muut sopimukset" -segmentin sijoitustoiminnan tulokseen arvioidaan olevan vähäinen. Myös "muut sopimukset" -segmenttiin sisältyvä riskiliikkeen tulos muodostuu pääosin muusta kuin sopimuksen kohteena olevasta vakuutuskannasta. Henkivakuutustoiminnan kustannusliikkeen tulokseen vakuutuskannan siirtymisellä odotetaan olevan merkittävä tulosta heikentävä vaikutus ja tämä tulee näkymään pääosin "Sijoitussidonnaiset sopimukset" -segmentissä. Vakuutuskannan maksutulo oli 204 miljoonaa euroa (304) ja korvausmeno 252 miljoonaa euroa (253).

VAKUUTUSKANNAN VARAT JA VELAT 31.12.2017

Vastaavaa milj. €	
Rahoitusvarat	198,4
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 100,4
Yhteensä	3 298,8

Vastattavaa milj. €	
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	198,4
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	3 100,4
Yhteensä	3 298,8

VAKUUTUSKANNAN VARAT JA VELAT 31.12.2016

Vastaavaa milj. €	
Rahoitusvarat	210,4
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	2 991,5
Yhteensä	3 201,9

Vastattavaa milj. €	
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	210,4
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	2 991,5
Yhteensä	3 201,9

4

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomus

MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSAKEYHTIÖN YHTIÖKOKOUKSELLE

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön (y-tunnus 0641130-2) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pään muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenvedo merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäräportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 33 ja emoyhtiön liitetiedossa ”Tilintarkastajan palkkiot”.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaan tilintarkastusevidenssiä.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisuuden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisuuden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät veloitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnittelemaamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyyteen. Suorittamamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat myös alla mainittuihin riskeihin, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnillemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessa huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontroleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

Merkittävä arvioidun olennaisen virheellisuuden riski

Vakuutusvelvojen arvostus

Viittaamme Yhteenvedon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 24, 25 ja 37.

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2017 vakuutusvelvojen määrä oli 11.639 miljoonaa euroa (31.12.2016: 11.261 miljoonaa euroa), joka kattaa 96 % konsernin veloista ja on siten konsernin suurin yksittäinen velkaerä.

Henkivakuutuslaitosten vakuutusvelvojen arvostus perustuu arvioon tulevasta korvausmaksuista. Arvio perustuu oletuksiin, joihin sisältyy epävarmuutta. Oletusten muutoksilla voi olla olennaisia vaikutuksia velvojen arvostukseen. Keskeisiin oletuksiin sisältyvät käytetty korkokanta ja vakuutettujen elinajan odote.

Miten riskiä käsiteltiin tilintarkastuksessa

Tilintarkastustoimenpiteinä arvioimme esimerkiksi konsernin vakuutusvelvojen laskentaprosessin hallintoa sekä testasimme vakuutusvelvojen laskennan täydellisyyteen, arvostamiseen ja hallinnointiin liittyvien avainkontrollien tehokkuutta.

Arvioimme käytettyjen laskentamenetelmien ja oletusten asianmukaisuutta sekä laskimme itsenäisesti uudelleen valittuja sopimuskohtaisia vastuuelvoja.

Käytimme sisäisiä aktuaarejamme arvioimaan käytettyjen oletusten asianmukaisuutta.

Arvioimme vakuutusvelvoihin liittyvien liitetietojen riittävyyden.

Rahoitusvarojen arvostus

Viittaamme Yhteenvedon merkittävistä tilinpäätöksen laatomisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatomisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 12–16, 17 sekä 37.

Konsernin sijoitukset 12.262 miljoonaa euroa (2016: 12.129 miljoonaa euroa) muodostavat 90 % konsernin kokonaisvaroista. Arvostus käypään arvoon voi olla subjektiivista erityisesti sellaisissa sijoituksissa, joissa käypä arvo perustuu arvostusmalliin. Pääomarahastojen, listaamattomien velkakirjojen sekä listaamattomien osakkeiden arvostaminen käypään arvoon edellyttää useiden hinnoittelutekijöihin liittyvien oletusten asettamista.

Erilaisten arvostusmenetelmien ja oletusten käyttö voi johtaa erilaisiin arvioihin käyvää arvosta. Erityisiä tilintarkastuksen painopistealueita ovat olleet IFRS:n mukaisen tasojen 2 ja 3 arvostus, joissa arvostustekniikat sisältävät sellaisia tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa. Rahoitusvaroista tason 2 varoja on yhteensä 2.131 miljoonaa euroa ja tason 3 varoja 1.071 miljoonaa euroa (viittaamme liitetietoon 14).

Osana tilintarkastustoimenpiteitä testasimme käyvän arvon määrittämiseen liittyviä kontrolloja sellaisten rahoitusvarojen osalta, joiden arvostus sisältää tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa.

Suoritimme lisätoimenpiteitä ja käytimme apuna asiantuntijoitamme arvioidessamme sellaisten rahoitusvarojen arvostusta, jotka sisältävät suuremman riskin tai arvionvaraisuutta.

Pääomarahastojen osalta arvioimme ja testasimme sijoitusten käyvän arvon määrittämiseen liittyvät konsernin suorittamat toimenpiteet. Toimenpiteet sisältävät rahaston nettoarvon arvioinnin perustuen rahaston sijoitusten käypään arvoon, riippumattomien tahojen tekemiin arvostuksiin sekä käytettävissä olevaan taloudelliseen taustatietoon.

Arvioimme rahoitusvaroihin liittyvien liitetietojen riittävyuden.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviin tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käyttämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatomisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitalinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 22.3.2002 alkaen yhtäjaksoisesti 16 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntonne ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 16.2.2018

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Kristina Sandin
KHT

MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSAKEYHTIÖ
POSTIOSOITE PL 627, 00101 HELSINKI
REKISTERÖITY KOTIPAikka JA OSOITE
BULEVARDI 56, 00120 HELSINKI, SUOMI
Y-TUNNUS 0641130-2
WWW.MANDATUMLIFE.FI